

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 5. juuli 2023
(OR. en)

11485/23
ADD 3

LIMITE

COLAC 81
POLCOM 146
SERVICES 27
FDI 15

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	5. juuli 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 431 final
Teema:	LISA järgmise dokumendi juurde: Ettepanek: NÕUKOGU OTSUS ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Tšiili Vabariigi vahelise täiustatud raamlepingu Euroopa Liidu nimel allkirjastamise ja ajutise kohaldamise kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 431 final – ANNEX 1 – PART 3/4.

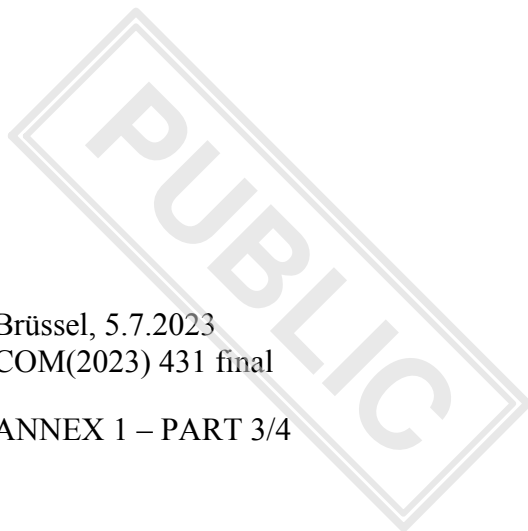
Lisatud: COM(2023) 431 final – ANNEX 1 – PART 3/4

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 5.7.2023
COM(2023) 431 final

ANNEX 1 – PART 3/4

LISA

järgmise dokumendi juurde:

Ettepanek: NÕUKOGU OTSUS

ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Tšiili Vabariigi vahelise täiustatud raamlepingu Euroopa Liidu nimel allkirjastamise ja ajutise kohaldamise kohta

17. PEATÜKK

INVESTEERINGUD

A JAGU

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 17.1

Kohaldamisala

Käesolevat peatükki ei kohaldata lepinguosalise vastu võetud või säilitatavate meetmete suhtes, mis on seotud teise lepinguosalise finantsasutustega, teise lepinguosalise investoritega ja nende investorite investeeringutega finantsasutustesse selle lepinguosalise territooriumil, nagu on määratletud artiklis 25.2.

ARTIKKEL 17.2

Mõisted

1. Käesolevas peatükis ning 17-A, 17-B ja 17-C lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - a) „tegevus, mida viiakse ellu valitsuse ülesannete täitmisel“ – tegevus, sealhulgas teenused, mida ei viida ellu äriatel alustel ega konkureerides ühe või mitme ettevõtjaga;
 - b) „õhusõidukite remondi- ja hooldustööd“ – toimingud, mida tehakse kasutusest kõrvaldatud lennuki või selle osaga ja mille hulka ei kuulu nn liinihooldus;
 - c) „arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused“ – teenused, mida osutab arvutipõhine andmetöötlussüsteem, mis sisaldab teavet lennuettevõtjate sõiduplaanide, pakkumiste, hindade ja hinnaeeskirjade kohta ning mille kaudu saab pileteid ette tellida ja väljastada;
 - d) „hõlmatud ettevõtte“ – investeering, mis on otseselt või kaudselt ühe lepinguosalise ühe või enama investori omanduses või kontrolli all ja asub teise lepinguosalise territooriumil ning mis on tehtud kohaldatava õiguse kohaselt ja mis oli olemas käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval või on asutatud pärast seda;

- e) „piiriülene teenuste osutamine“ – teenuse osutamine:
- i) ühe lepinguosalise territooriumilt teise lepinguosalise territooriumile või
 - ii) ühe lepinguosalise territooriumil teise lepinguosalise teenusetaarbijale;
- f) „majandustegevus“ – igasugune tööstuslik, kaubanduslik või kutsealane tegevus või käsitöõnduslik tegevus, sealhulgas teenuste osutamine, välja arvatud tegevus, mida tehakse valitsuse ülesannete täitmisel;
- g) „ettevõtte“ – juriidiline isik, filiaal või asutatud esindus;
- h) „asutamine“ – ettevõtte asutamine, sealhulgas omandamine¹ ühe lepinguosalise investori poolt teise lepinguosalise territooriumil;
- i) „vabalt konverteeritav valuuta“ – vääring, mida saab vabalt vahetada vääringute vastu, millega kaubeldakse laialdaselt rahvusvahelistel valuutaturgudel ja mida kasutatakse laialdaselt rahvusvahelistes tehingutes;

¹ Mõiste „omandamine“ hõlmab kapitaliosalust juriidilises isikus eesmärgiga luua või säilitada püsivaid majandussidemeid.

- j) „maapealne teenindus“ – järgmiste teenuste osutamine lennujaamas tasu eest või lepingu alusel: lennuettevõtja esindamine, juhtimine ja järelevalve; reisijate teenindamine; pagasikäitlus; seisuplatsiteenused; toitlustamine; lennulasi ja -posti käitlemine; õhusõidukite tankimine, õhusõidukite hooldus ja puhastamine; maismaa- ja meretransport; lennutegevuse korraldamine, meeskonna juhtimine ja lendude planeerimine; maapealse teeninduse hulka ei kuulu: omateenindus; julgestus; liinihooldus; õhusõidukite remont ja hooldus; sellise olulise tsentraliseeritud lennujaamataristu haldamine või käitamine nagu jäätõrjerajatised, kütusejaotussüsteemid, pagasikäitlussüsteemid ja lennujaamasisesed transpordisüsteemid;
- k) „investeering“ – mis tahes vara, mis on otseselt või kaudselt investori omandis või kontrolli all ja millel on investeeringu iseloomulikud tunnused, sealhulgas teatav kestus, kapitali või muude ressursside paigutamine, tulu- või kasumiootus või riski võtmine; investeering võib olla näiteks järgmises vormis:
- i) ettevõtte;
 - ii) aktsiad või osad, osakud ja muud ettevõtte omakapitalis osalemise vormid;
 - iii) võlakirjad, lihtvõlakirjad ja muud ettevõtte võlainstrumendid;
 - iv) futuurid, optsioonid ja muud tuletisväärtpaberid;

- v) kontsessioonid, litsentsid, tegevusload jm load ning muud samalaadsed õigused, mis antakse siseriikliku õiguse alusel¹;
- vi) võtmed-kätte-, ehitus-, juhtimis-, tootmis-, kontsessiooni-, tulujagamis- ja muud samalaadsed lepingud, kaasa arvatud lepingud, milles on ette nähtud investori omandi asumine lepinguosalise territooriumil;
- vii) intellektuaalomandiõigused;
- viii) mis tahes muu materiaalne või immateriaalne vallas- või kinnisvara ja sellega seotud varalised õigused, nagu liisingud, hüpoteegid, pandiõigused jms;

suurema selguse huvides olgu märgitud, et:

- i) investeeritud tulu käsitatakse investeeringuna ja ükski muudatus selles, millises vormis vara investeeritakse või reinvesteeritakse, ei mõjuta selle lugemist investeeringuks, tingimusel, et investeeringu või reinvesteeringu vorm on jätkuvalt kooskõlas investeeringu määratlusega;
- ii) investeeringute hulka ei loeta kohtu- või haldusmenetluses antud korraldust või tehtud otsust;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kontsessioonil, litsentsil, tegevus- vm loal või muul instrumendil on investeeringu iseloomulikud tunnused, sõltub muu hulgas sellistest teguritest nagu nende õiguste laad ja ulatus, mis sellise instrumendi omanikul on asjaomase lepinguosalise õiguse alusel.

- l) „lepinguosalise investor“ – ühe lepinguosalise füüsiline või juriidiline isik, kes püüab asutada, asutab või on asutanud kooskõlas punktiga h ettevõtte teise lepinguosalise territooriumil;
- m) „lepinguosalise juriidiline isik“¹ –
- i) ELi poolel:
- A) Euroopa Liidu või vähemalt ühe selle liikmesriigi õiguse alusel asutatud või organiseeritud juriidiline isik, kes tegeleb Euroopa Liidu territooriumil sisulise äritegevusega²; ning
- B) laevandusettevõtted, mis on asutatud väljaspool Euroopa Liitu, kuid on liikmesriigi füüsiliste isikute valitseva mõju all ning mille laevad on registreeritud liikmesriigis ja sõidavad liikmesriigi lipu all;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevas määratluses osutatud laevandusettevõtteid peetakse lepinguosalise juriidilisteks isikuteks ainult mereveoteenuste osutamise seotud tegevuse puhul.

² Vastavalt WTO-le saadetud teatisele Euroopa Ühenduse asutamislepingu kohta (WT/REG39/1) peab ELi pool „tegelikku ja püsivat seost“ liikmesriigi majandusega, nagu see on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 54, samaväärseks mõistega „sisuline äritegevus“.

- ii) Tšiilis:
- A) Tšiili õiguse alusel asutatud või organiseeritud juriidiline isik, kes tegeleb Tšiili territooriumil sisulise äritegevusega; ning
 - B) laevandusettevõtted, mis on asutatud väljaspool Tšiilit, kuid on Tšiili füüsiliste isikute valitseva mõju all ning mille laevad on registreeritud Tšiilis ja sõidavad Tšiili lipu all;
- n) „tegevus“ – ettevõtte puhul selle juhtimine, majandamine, käigushoidmine, kasutamine, sellest kasu saamine või selle müük või muus vormis käsutamine ühe lepinguosalise investori poolt teise lepinguosalise territooriumil;
- o) „tulu“ – kõik summad, mis on saadud investeeringust või reinvesteeringust, sealhulgas kasum, dividendid, kapitali kasvatulu, litsentsitasud, intressid, intellektuaalomandi õigustega seotud maksed, mitterahalised maksed ja igasugune muu seaduslik sissetulek;
- p) „lennutransporditeenuste müük ja turustamine“ – asjaomaste lennuettevõtjate võimalus vabalt müüa ja turustada oma õhutransporditeenuseid, sealhulgas turunduse kõik aspektid, nagu turu-uuringud, reklaam ja turustamine; selle tegevuse hulka ei kuulu lennutransporditeenuste hinnakujundus ega kohaldatavad tingimused; ning
- q) „teenus“ – kõikide sektorite kõik teenused, välja arvatud teenused, mida osutatakse valitsuse ülesannete täitmisel;
- r) „kohus“ – artikli 17.34 alusel asutatud esimese astme kohus.

ARTIKKEL 17.3

Õigus kehtestada õigusnorme

Lepinguosalised kinnitavad oma õigust kehtestada oma territooriumil õigusnorme, et saavutada õiguspäraseid poliitikaeesmärke, näiteks rahvatervise, sotsiaalteenuste, hariduse, ohutuse, keskkonna, sh kliimamuutuste, avaliku kõlbluse, sotsiaal- või tarbijakaitse, eraelu puutumatus ja andmekaitse või kultuurilise mitmekesisuse edendamise ja kaitsmise valdkonnas.

ARTIKKEL 17.4

Seos teiste peatükkidega

1. Kui käesoleva peatüki ja 25. peatüki vahel esineb vastuolu, on vastuolu ulatuses ülimuslik 25. peatükk.
2. Lepinguosalise nõue, et teise lepinguosalise teenuseosutaja peab piiriülese teenuse osutamise tingimusena esitama võlakirja või muud liiki finantstagatise, ei muuda käesolevat peatükki iseenesest kohaldatavaks sellise piiriülese teenuseosutamise suhtes. Käesolevat peatükki kohaldatakse meetmete suhtes, mille lepinguosaline on seoses antud võlakirja või finantstagatisega kehtestanud või kehtima jätnud, kui selline võlakiri või finantstagatis on hõlmatud investeering.

ARTIKKEL 17.5

Eeliste andmisest keeldumine

Lepinguosaline võib keelduda andmast teise lepinguosalise investorile või hõlmatud investeeringule käesolevast peatükist tulenevaid eeliseid, kui keelduv lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima meetmed, mis on seotud rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamisega, sealhulgas inimõiguste kaitsega, ja:

- a) millega keelatakse tehingud kõnealuse investori või hõlmatud investeeringuga ja
- b) mida rikutaks või mille järgimisest hoitaks kõrvale, kui kõnealusele investorile või hõlmatud investeeringule antaks käesolevast peatükist tulenevaid eeliseid, sealhulgas juhul, kui nende meetmetega keelatakse tehingud isikuga, kes kumbagi neist omab või kontrollib.

ARTIKKEL 17.6

Teenuste ja investeeringute allkomitee

Teenuste ja investeeringute allkomitee (edaspidi „allkomitee“) moodustatakse artikli 8.8 lõike 1 kohaselt. Investeeringutega seotud küsimuste käsitlemisel jälgib allkomitee käesoleva peatüki ning 17-A, 17-B ja 17-C lisa nõuetekohast rakendamist ning tagab nende nõuetekohase rakendamise.

B JAGU

INVESTEERINGUTE LIBERALISEERIMINE JA DISKRIMINEERIMISKEELD

ARTIKKEL 17.7

Kohaldamisala

1. Käesolevat jagu kohaldatakse lepinguosalise vastu võetud või kehtima jäetud meetmete suhtes, mis mõjutavad teise lepinguosalise investori poolt tema territooriumil ettevõtte asutamist või hõlmatud investeringu käitamist mis tahes majandustegevusalal.
2. Käesolevat jagu ei kohaldata järgmise suhtes:
 - a) audiovisuaalteenused;
 - b) riigisisene merekabotaaž¹; või

¹ Ilma et see piiraks sellise tegevuse ulatust, mida võib asjaomaste riigisiseste õigusnormide alusel käsitada kabotaažina, hõlmab käesoleva peatüki kohane riigisisene merekabotaaž reisijate või kauba vedu Tšiilis või liikmesriigis asuvast sadamast või kohast teise Tšiilis või samas liikmesriigis asuvasse sadamasse või kohta, sh asjaomase riigi mandrilaval, nagu on sätestatud ÜRO mereõiguse konventsioonis, ning ühest ja samast Tšiilis või liikmesriigis asuvast sadamast või kohast algavat ja seal lõppevat liiklust.

c) riigisised ja rahvusvahelised regulaarsed ja mitteregulaarsed lennuteenused ja lennuteenustega seotud tugiteenused¹ ning liiklusõiguste teostamisega otseselt seotud teenused, välja arvatud:

- i) õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused, mille ajal õhusõiduk on kasutusest kõrvaldatud;
- ii) lennutransporditeenuste müük ja turustamine;
- iii) arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused; ning
- iv) maapealne teenindus.

3. Artikleid 17.8, 17.9, 17.11, 17.12 ja 17.13 ei kohaldata riigihangete suhtes.

4. Artikleid 17.8, 17.9, 17.11 ja 17.13 ei kohaldata lepinguosalise antud subsiidiumide, sealhulgas valitsuse toetatavate laenude, tagatiste ja kindlustuse suhtes.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lennuteenuste või lennuteenustega seotud tugiteenuste hulka kuuluvad järgmised teenused: lennutransport; õhusõiduki abil osutatavad teenused, mille põhieesmärk ei ole kaupade või reisijate vedu, näiteks tuletõrje, lennutreening, vaatamisväärsustega tutvumine, pritsimine, seire, kaardistamine, pildistamine, langevarjuhüpped, purilennuki pukseerimine, kopteriga tehtavad tõstetööd raie- ja ehitustöödel ning muud õhus osutatavad põllumajandus-, tööstus- ja kontrolliteenused; õhusõidukite rentimine koos meeskonnaga; ja lennujaamateenused.

ARTIKKEL 17.8

Turulepääs

Sektorites või allsektorites, kus on võetud turulepääsu kohustusi, ei võta lepinguosaline vastu ega jäta kehtima ei kogu oma territooriumil ega üheski selle piirkondlikus allüksuses meetmeid, mis puudutavad teise lepinguosalise investori või ettevõtte, mis kujutab endast hõlmatud investeeringut, turulepääsu ettevõtte asutamise või tegevuse kaudu ning:

- a) piiravad nende ettevõtete arvu, mis võivad teostada konkreetset majandustegevust, arvuliste kvootide, monopolide, ainuõiguste või majandusvajaduste testi nõudega;
- b) piiravad tehingute või vara üldväärtust arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõudega;
- c) piiravad toimingute koguarvu või toodangu üldkogust, väljendatuna kinnitatud arvuliste ühikutena kvootide või majanduslike vajaduste testi nõude vormis¹;
- d) piiravad või näevad ette, et teise lepinguosalise investor võib majandustegevusega tegeleda teatavat liiki juriidilise isiku või ühissettevõtte kaudu, või

¹ Punktid a, b ja c ei hõlma meetmeid, mida võetakse põllumajandus- või kalandustoodete tootmise piiramiseks.

- e) piiravad selliste füüsiliste isikute koguarvu, keda võib rakendada teatavas sektoris või keda ettevõtte võib rakendada ja kes on vajalikud ning otseselt seotud konkreetse majandustegevusega, arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõudega.

ARTIKKEL 17.9

Võrdne kohtlemine

1. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise investoreid ja ettevõtteid, mis kujutavad endast hõlmatud investeeringuid, seoses nende asutamisega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades¹ omaenda investoreid ja nende ettevõtteid.
2. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise investoreid ja hõlmatud investeeringuid seoses nende tegevusega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades² omaenda investoreid ja nende investeeringuid.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

3. Kohtlemine, mida lepinguosaline peab lõigete 1 ja 2 kohaselt võimaldama, tähendab:
- a) Tšiili piirkondliku või kohaliku omavalitsuse puhul kohtlemist, mis ei ole vähem soodne kui soodsaim kohtlemine, mida see valitsustasand võimaldab sarnastes olukordades oma territooriumil Tšiili investoritele ja nende investeeringutele;
 - b) liikmesriigi valitsuse puhul kohtlemist, mis ei ole vähem soodne kui kõige soodsam kohtlemine, mida see valitsus võimaldab sarnastes olukordades oma territooriumil oma liikmesriigi investoritele ja nende investeeringutele¹.

ARTIKKEL 17.10

Riigihanked

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et teise lepinguosalise ettevõtteid, mis on asutatud tema territooriumil, koheldakse seoses meetmetega, mis käsitlevad kaupade või teenuste ostmist hankeüksuse poolt valitsuse ülesannete täitmiseks, vähemalt sama soodsalt, nagu koheldakse sarnastes olukordades tema enda ettevõtteid.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et liikmesriigi valitsuse võimaldatav kohtlemine hõlmab vajaduse korral piirkondliku ja kohaliku omavalitsuse tasandit.

2. Käesolevas artiklis sätestatud võrdse kohtlemise kohustuse täitmise suhtes kohaldatakse endiselt artiklis 28.3 määratletud julgeoleku- ja ülderandeid.

ARTIKKEL 17.11

Enamsoodustusrežiim

1. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise investoreid ja ettevõtteid, mis kujutavad endast hõlmatud investeeringut, seoses nende asutamisega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades¹ kolmanda riigi investoreid ja nende ettevõtteid.

2. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise investoreid ja hõlmatud investeeringuid seoses nende tegevusega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades² kolmanda riigi investoreid ja nende investeeringuid.

3. Lõikeid 1 ja 2 ei tõlgendata nii, nagu kohustaks need lepinguosalist laiendama teise lepinguosalise investoritele või hõlmatud investeeringutele mis tahes kohtlemist tulenevalt meetmetest, millega nähakse ette standardite tunnustamine, sealhulgas füüsilisele isikule või ettevõttele majandustegevuseks tegevusloa, litsentsi või sertifikaadi andmise standardite või kriteeriumide või usaldatavusnõuete tunnustamine.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

4. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lõigetes 1 ja 2 osutatud kohtlemise hulka ei kuulu investeerimisvaidluste lahendamise menetlused ega mehhanismid, mis on sätestatud muudes rahvusvahelistes investeerimislepingutes ja muudes kaubanduslepingutes. Muude rahvusvaheliste lepingute või kaubanduslepingute sisulised sätted iseenesest ei kujuta endast lõigetes 1 ja 2 osutatud kohtlemist ega saa seega põhjustada käesoleva artikli rikkumist, kui lepinguosaline ei ole meetmeid võtnud ega kehtima jätnud. Meetmed, mida lepinguosalise nende sisuliste sätete alusel võtab, võivad endast kujutada käesoleva artikli kohast kohtlemist ja seega põhjustada käesoleva artikli rikkumise.

ARTIKKEL 17.12

Toimimisnõuded

1. Lepinguosaline ei tohi seoses lepinguosalise või kolmanda riigi ettevõtte asutamise või investeeringu käitamisega selle lepinguosalise territooriumil kehtestada ega pöörata täitmisele järgmisi nõudeid või kohustusi:
 - a) eksportida kaupa või teenust teataval tasemel või teatava protsendimäära ulatuses;
 - b) saavutada omamaise sisu teatav tase või protsendimäär;
 - c) osta ja kasutada oma territooriumil toodetud kaupu või osutatud teenuseid või anda eeliseid sellistele kaupadele või teenustele või osta kaupu või teenuseid oma territooriumil asuvatelt füüsilistelt isikutelt või ettevõtetelt;

- d) siduda impordi maht või väärtus mis tahes viisil ekspordi mahu või väärtusega või selle ettevõttega seotud välisvaluuta sissevoolu summaga;
- e) piirata sellise ettevõtte toodetavate kaupade või osutatavate teenuste müüki oma territooriumil, sidudes sellise müügi mis tahes viisil oma ekspordi mahu või väärtusega või välisvaluutatuluga;
- f) anda tehnoloogia, tootmisprotsess või muud konfidentsiaalsed teadmised üle oma territooriumil asuvale füüsilisele isikule või ettevõttele;
- g) tarnida kaupa, mida ettevõtte toodab, või teenuseid, mida ta osutab konkreetsele piirkondlikule või maailmaturule, ainult lepinguosalise territooriumilt;
- h) paigutada peakontor, mis on sellel investoril maailma teatava piirkonna jaoks, mis on laiem kui selle lepinguosalise territoorium, või maailmaturu jaoks, oma territooriumile;
- i) palgata kindel arv või protsent oma kodanikke;
- j) piirata ekspordi või ekspordiks müüki; või

k) seoses mis tahes litsentsilepinguga, mis kehtib nõude kehtestamise või täitmisele pööramise või kohustuse või kokkuleppe täitmisele pööramise ajal, või tulevase litsentsilepinguga¹, mille investor ja selle lepinguosalise territooriumil asuv füüsiline või juriidiline isik või muu üksus vabal tahtel sõlmivad, kui nõue kehtestatakse või kohustus või kokkulepe pööratakse täitmisele viisil, mis kujutab endast otsest sekkumist kõnealusesse litsentsilepingusse selle lepinguosalise kohtuväliste valitsusfunktsioonide täitmisel, kehtestada:

i) litsentsitasu määr või summa, mis jääb allapoole teatavat litsentsilepingus kehtestatud taset; või

ii) teatav litsentsilepingu kehtivusaja kestus.

2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lõike 1 punkti k ei kohaldata, kui litsentsileping on sõlmitud investori ja lepinguosalise vahel.

3. Lepinguosaline ei sea oma territooriumil lepinguosalise või kolmanda riigi ettevõtte asutamise või tegevusega seotud eelise saamise või jätkuva saamise tingimuseks ühegi järgmise nõude täitmist:

a) saavutada omamaise sisu teatav tase või protsendimäär;

¹ Käesolevas punktis osutatud litsentsileping on leping, mis käsitleb tehnoloogia, tootmisprotsessi või muu omandiõigusega kaitstud teabe litsentsimist.

- b) osta ja kasutada oma territooriumil toodetud kaupu või osutatud teenuseid või anda eelis sellistele kaupadele või teenustele või osta kaupu või teenuseid oma territooriumil asuvatelt füüsilistelt isikutelt või ettevõtetelt;
- c) siduda impordi maht või väärtus mis tahes viisil ekspordi mahu või väärtusega või selle ettevõttega seotud välisvaluuta sissevoolu summaga;
- d) piirata sellise ettevõtte toodetavate kaupade või osutatavate teenuste müüki oma territooriumil, sidudes sellise müügi mis tahes viisil oma ekspordi mahu või väärtusega või välisvaluutatuluga; või
- e) piirata eksporti või ekspordiks müüki.

4. Lõiget 3 ei tõlgendata nii, nagu takistaks see lepinguosalisel seoses lepinguosalise või kolmanda riigi investori ettevõtte asutamise või tegevusega seada eelise saamise või jätkuva saamise tingimuseks vastavust nõudele paigutada tootmine oma territooriumile või pakkuda teenust, koolitada või kasutada töötajaid, ehitada või laiendada teatavaid rajatisi või tegeleda teadus- ja arendustegevusega oma territooriumil.

5. Lõike 1 punkte f ja k ei kohaldata, kui:

- a) lepinguosaline lubab intellektuaalomandi õiguse kasutamist vastavalt TRIPS-lepingu artiklitele 31 või 31*bis* või võtab vastu või jätab kehtima andmete või ärisaladuse alla kuuluva teabe avaldamist nõudvad meetmed, mis kuuluvad TRIPS-lepingu artikli 39 lõike 3 kohaldamisalasse ja on sellega kooskõlas; või
- b) nõude või kohustuse kehtestab või pöörab täitmisele kohus, halduskohus või konkurentsiasutus, et kõrvaldada kohtu- või haldusmenetluse tulemusena kindlaks tehtud tava, mis kujutab endast lepinguosalise konkurentsioiguse rikkumist.

6. Lõike 1 punkte a, b ja c ning lõike 3 punkte a ja b ei kohaldata kaupade või teenuste kvalifitseerumisenõuete suhtes seoses ekspordi edendamise ja välisabi programmides osalemisega.

7. Lõike 3 punkte a ja b ei kohaldata importiva lepinguosalise kehtestatud nõuete suhtes, mis on seotud soodustariifide või sooduskvootide kohaldamiseks vajaliku kaupade sisuga.

8. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevat artiklit ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist lubama konkreetse teenuse piiriülest osutamist, kui ta võtab vastu või jätab kehtima sellise teenuse osutamise suhtes piirangud või keelud, mis on kooskõlas 17-A, 17-B ja 17-C lisas loetletud sektorite, allsektorite või tegevusvaldkondade suhtes kehtestatud reservatsioonide, tingimuste või kvalifikatsioonidega.
9. Käesolev artikkel ei piira lepinguosalise kohustusi, mis on võetud WTO asutamislepingu alusel.

ARTIKKEL 17.13

Kõrgem juhtkond ja juhatus

Lepinguosaline ei nõua, et selle lepinguosalise ettevõtte, mis kujutab endast hõlmatud investeeringut, nimetaks juhatusse või kõrgema juhtkonna liikmetena, näiteks tegevjuhtideks või juhtideks, ametisse teatava kodakondsusega füüsilisi isikuid.

ARTIKKEL 17.14

Nõuetele mittevastavad meetmed

1. Artikleid 17.9, 17.11, 17.12 ja 17.13 ei kohaldata järgmise suhtes:
 - a) olemasolev nõuetele mittevastav meede, mida säilitab:
 - i) ELi poole puhul:
 - A) Euroopa Liit, nagu on sätestatud liites 17-A-1;
 - B) liikmesriigi keskvalitsus, nagu on sätestatud liites 17-A-1;
 - C) liikmesriigi piirkondlik omavalitsus, nagu on sätestatud liites 17-A-1; või
 - D) kohalik omavalitsus; ning
 - ii) Tšiili puhul:
 - A) keskvalitsus, nagu on sätestatud liites 17-A-2;

B) piirkondlik omavalitsus, nagu on sätestatud liites 17-A-2; või

C) kohalik omavalitsus;

- b) punktis a nimetatud mittevastava meetme pikendamine või kiire uuendamine; või
- c) käesoleva lõike punktis a nimetatud mittevastava meetme muutmine sel määral, et muudatus ei vähenda meetme, nagu see oli olemas vahetult enne muutmist, vastavust artiklile 17.9, 17.11, 17.12 või 17.13.

2. Artikleid 17.9, 17.11, 17.12 ja 17.13 ei kohaldata lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud sektorite, allsektorite või tegevusega, mis on sätestatud tema loendis 17-B lisas.

3. Lepinguosaline ei nõua ühegi meetme alusel, mis võetakse vastu pärast käesoleva lepingu jõustumiskuupäeva ja mis on hõlmatud tema 17-B lisas nimetatud reservatsiooniga, et teise lepinguosalise investor peab tulenevalt oma kodakondsusest müüma või muul viisil võõrandama hõlmatud investeeringu, mis eksisteerib meetme jõustumise ajal.

4. Artiklit 17.8 ei kohaldata lepinguosalise ühegi meetme suhtes, mis on kooskõlas 17-C lisas sätestatud kohustustega.

5. Artikleid 17.9 ja 17.11 ei kohaldata lepinguosalise ühegi meetme suhtes, mis kujutab endast erandit või kõrvalekaldumist TRIPS-lepingu artiklist 3 või 4, nagu on ette nähtud kõnealuse lepingu artiklites 3–5 sätestatud erijuhtudel.

6. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et artikleid 17.9 ja 17.11 ei tõlgendata nii, nagu takistaksid need lepinguosalist kehtestamast teabele esitatavaid nõudeid, sealhulgas statistika tarbeks, seoses teise lepinguosalise investorite või hõlmatud investeeringute asutamise või tegevusega, tingimusel et need ei kujuta endast vahendit nendest artiklitest tulenevatest lepinguosalise kohustustest kõrvalehoidmiseks.

C JAGU

INVESTEERINGUTE KAITSE

ARTIKKEL 17.15

Kohaldamisala

Käesolevat jagu kohaldatakse lepinguosalise vastu võetud või säilitatavate meetmete suhtes, mis mõjutavad järgmist:

- a) hõlmatud investeeringud ja

- b) lepinguosalise investorid seoses hõlmatud investeeringu käitamisega.

ARTIKKEL 17.16

Investeeringud ja reguleerivad meetmed

1. Artiklit 17.3 kohaldatakse käesoleva jao suhtes vastavalt käesolevale artiklile.
2. Käesolevat jagu ei tõlgendata lepinguosalise kohustusena mitte muuta oma õigus- ja regulatiivraamistikku, sealhulgas viisil, mis võib negatiivselt mõjutada hõlmatud investeeringute toimimist või investori kasumiootusi.
3. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et pelgalt asjaolu, et lepinguosaline ei ole subsiidiumi või toetust andnud, pikendanud või säilitanud või et ta on seda muutnud või vähendanud, ei kujuta endast käesolevast jaost tulenevate kohustuste rikkumist, isegi kui see toob kaasa hõlmatud investeeringu kaotuse või kahjustamise:
 - a) kui õiguses või lepingus puudub konkreetne kohustus sellist subsiidiumi või toetust anda, pikendada või säilitada, või
 - b) kui see on kooskõlas subsiidiumi või toetuse andmise, pikendamise, muutmise, vähendamise või säilitamise tingimustega.

4. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et ühtki käesoleva jao sätet ei tõlgendata selliselt, nagu takistaks see lepinguosalist lõpetamast subsiidiumi andmist¹ või nõudmast subsiidiumi tagasimaksmist, kui sellise korralduse on andnud pädev asutus², või nagu kohustaks see lepinguosalist maksma investorile selle eest hüvitist.

ARTIKKEL 17.17

Investorite ja hõlmatud investeeringute kohtlemine

1. Kumbki lepinguosaline tagab oma territooriumil teise lepinguosalise hõlmatud investeeringutele ja investoritele nende hõlmatud investeeringute suhtes õiglase ja erapooletu kohtlemise ning täieliku kaitse ja turvalisuse vastavalt lõigetele 2–6.

¹ ELi poole puhul kuulub subsiidiumide hulka ka riigiabi, nagu on see on määratletud Euroopa Liidu õiguses.

² ELi poole puhul on pädevad asutused, kellel on õigus anda käesolevas punktis nimetatud korraldusi, Euroopa Komisjon või liikmesriigi kohus, kui kohaldatakse ELi riigiabiõigust.

2. Lepinguosaline rikub lõikes 1 nimetatud õiglase ja võrdse kohtlemise kohustust, kui meede või meetmesari sisaldab¹:

- a) kriminaal-, tsiviil- ja haldusasjade kohtuliku arutamise mittevõimaldamist;
- b) kohtu- ja haldusasjade nõuetekohase menetlemise olulist rikkumist;
- c) ilmselgelt meelevaldsust;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et selle kindlakstegemisel, kas meede või meetmesari kujutab endast õiglase ja võrdse kohtlemise rikkumist, võtab kohus muu hulgas arvesse järgmist:

- i) punktide a ja b puhul seda, kas meede või meetmesari kujutab endast rasket üleastumist, mis rikub ausat kohtupidamist; pelgalt asjaolu, et investoripoolne meetme vaidlustamine on riigisiseses kohtus jäetud menetluse võtmata või jäetud läbi vaatamata või ei ole muul viisil olnud edukas, ei kujuta endast veel punktis a osutatud kohtuliku arutamise mittevõimaldamist;
- ii) punktide c ja d puhul seda, kas meede või meetmesari ei ole ilmselgelt põhinenud põhjendustel või faktidel või on ilmselgelt põhinenud seadusevastastel alustel, nagu eelarvamused või erapoolikus; pelk seadusevastasus või teatava poliitika või menetluse ebajärjekindel või küsitav kohaldamine ei kujuta endast veel punktis c osutatud ilmselget meelevaldsust, samas kui täielik ja alusetu seadusest või määrusest taganemine või põhjuse ta meede või käitumine, mis on suunatud konkreetselt investori või tema hõlmatud investeeringu vastu eesmärgiga teha talle kahju kujutavad endast tõenäoliselt punktides c ja d osutatud ilmselget meelevaldsust või diskrimineerimist;
- iii) punkti e puhul seda, kas lepinguosaline on ületanud oma võimupiire, kas väidetava ahistamise või survestatamise juhtumid olid korduvad ja kestvad.

- d) suunatud diskrimineerimist ilmselgelt õigusvastastel alustel, nagu soo, rassi või usuliste vaadete põhjal; või
- e) investorite väärkohtlemist, nagu väljapressimist, surveavaldusi või ahistamist.

3. Lõike 2 kohase rikkumise kindlakstegemisel võib kohus võtta arvesse konkreetseid ja üheselt mõistetavaid avaldusi, mida lepinguosaline on investorile teinud ja millele investor on oma hõlmatud investeeringu tegemise või säilitamise otsuses mõistusepäraselt tuginenud, ent mille lepinguosaline on hiljem tagasi võtnud.

4. Täielik kaitse ja turvalisus tähendab lepinguosalise kohustusi, mis on seotud investori ja hõlmatud investeeringu füüsilise julgeolekuga¹.

5. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesoleva lepingu muude sätete või muude rahvusvaheliste lepingute rikkumine ei kujuta endast käesoleva artikli rikkumist.

6. Asjaolu, et meede rikub lepinguosalise õigust, ei tähenda iseenesest veel käesoleva artikli rikkumist. Selleks et kindlaks teha, kas meede rikub käesolevat artiklit, võtab kohus arvesse seda, kas lepinguosaline on rikkunud punkte 1–4.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et täielik kaitse ja turvalisus tähendab lepinguosalise kohustust käituda viisil, mis on põhjendatult vajalik, et kaitsta investori ja hõlmatud investeeringu füüsilist julgeolekut.

ARTIKKEL 17.18

Kohtlemine konfliktiolukorras

1. Ühe lepinguosalise investoritele, kelle hõlmatud investeeringud kannavad kahju sõja või muu relvastatud konflikti, revolutsiooni või muude tsiviilrahutuste või riikliku erakorralise seisukorra¹ tõttu teise lepinguosalise territooriumil, tagab kõnealune lepinguosaline ennistuse, kahjutasu, hüvituse või muu kokkuleppe korras kohtlemise, mis ei ole vähem soodne kui see, mida nimetatud lepinguosaline võimaldab omaenda investoritele või mis tahes kolmanda riigi investoritele.

2. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, võimaldatakse ühe lepinguosalise investoritele, kes on nimetatud lõikes kirjeldatud olukordades kandnud teise lepinguosalise territooriumil kahju, tagab kõnealune lepinguosaline kiire, piisava ja tegeliku ennistuse või hüvituse, kui see kahju on tulenenud:
 - a) tema hõlmatud investeeringu või selle osa rekvireerimisest teise lepinguosalise relvajõudude või ametivõimude poolt või
 - b) tema hõlmatud investeeringu või selle osa hävitamisest teise lepinguosalise relvajõudude või ametivõimude poolt, kuigi olukord seda ei nõudnud,

3. Käesoleva artikli lõikes 2 osutatud hüvitise summa määratakse kindlaks artikli 17.19 lõike 2 kohaselt ajavahemikus alates rekvireerimise või hävitamise kuupäevast kuni tegeliku väljamakse kuupäevani.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et üksnes riikliku erakorralise olukorra väljakuulutamise ei kujuta iseenesest veel käesoleva sätte rikkumist.

ARTIKKEL 17.19

Sundvõõrandamine¹

1. Kumbki lepinguosaline ei riigista ega sundvõõranda hõlmatud investeeringuid otseselt ega kaudselt meetmete abil, millel on samaväärne toime riigistamise või sundvõõrandamisega (edaspidi „sundvõõrandamine“), välja arvatud:

- a) avalikes huvides;
- b) mittediskrimineerival viisil;
- c) makstes talle kiiresti piisavat ja tegelikku hüvitist ning
- d) järgides nõuetekohast menetlust.

2. Lõike 1 punktis c osutatud hüvitis:

- a) makstakse välja viivitamata;
- b) võrdub sundvõõrandatud investeeringu õiglase turuväärtusega vahetult enne sundvõõrandamise toimumist (edaspidi „sundvõõrandamise kuupäev“) või enne eelseisva sundvõõrandamise teatavakssaamist, olenevalt sellest, kumb on varasem;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevat artiklit tõlgendatakse kooskõlas 17-D lisaga.

c) on täielikult realiseeritav ja ükskõik millises vabalt konverteeritavas valuutas vabalt ülekantav ning

d) sisaldab intresse, arvestatuna tavapärase äriintressimäära järgi alates sundvõõrandamise kuupäevast kuni maksekuupäevani.

3. Mõjutatud investoril on sundvõõrandava lepinguosalise õiguse alusel õigus nõuda, et selle lepinguosalise kohus või muu sõltumatu asutus vaataks tema nõude või tema investeringu hinnatud väärtuse käesolevas artiklis sätestatud põhimõtete kohaselt kiirelt läbi.

4. Käesolevat artiklit ei kohaldata kohustuslike litsentside väljaandmise suhtes, mida antakse seoses intellektuaalomandi õigustega, või selliste õiguste kehtetuks tunnistamise, piiramise või loomise suhtes, niivõrd kui litsentside väljaandmine või õiguste kehtetuks tunnistamine, piiramine või loomine on kooskõlas TRIPS-lepinguga¹.

ARTIKKEL 17.20

Ülekanded²

1. Kumbki lepinguosaline lubab kõiki ülekandeid, mis on seotud hõlmatud investeringuga, teha vabalt ja viivitamata, vabalt konverteeritavas valuutas ning kasutades ülekandekuupäeval turul kehtivat vahetuskurssi. Selliste ülekannete hulka kuuluvad:

a) kapitali sissemaksed,

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevas lõikes osutatud intellektuaalomandiõiguste kehtetuks tunnistamise hulka kuulub ka selliste õiguste tühistamine või olematuks tunnistamine ning intellektuaalomandiõiguste piiramise hulka kuulub ka sellistest õigustest erandite tegemine.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesoleva artikli suhtes kohaldatakse 17-E lisa.

- b) kasum, dividendid, kapitali kasvutulu ja muu tulu, tulu, mis saadakse investeringu või mõne selle osa müügist või hõlmatud investeringu osalisest või täielikust likvideerimisest;
- c) intressid, litsentsitasud, haldustasud ja tasud tehnilise abi jm eest;
- d) maksed, mis tehakse vastavalt lepingule, mille on sõlminud teise lepinguosalise investor, või mis tehakse tema hõlmatud investeringu alusel, sh laenulepingu alusel tehtavad maksed;
- e) palgad ja muid töötasud töötajatele, kes on värvatud välismaalt ja kelle töö on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud investeringuga;
- f) maksed, mis tehakse artikli 17.18 ja artikli 17.19 alusel, ning
- g) maksed, mis tulenevad D jao kohaldamisest.

2. Lepinguosaline ei või nõuda, et tema investorid kannaksid teise lepinguosalise territooriumil tehtud hõlmatud investeringutest saadud või neile investeringutele omistatava tulu, sissetuleku, kasumi või muud summad üle, ega karistada oma investoreid, kui nad neid summasid üle ei kannan.

ARTIKKEL 17.21

Nõudeõiguse üleminek

Kui lepinguosaline või tema määratud amet teeb mõne tema investori kasuks makse, mille aluseks on tagatis, kindlustusleping või muu kahjuhüvitusvorm, mille ta on sõlminud või andnud hõlmatud investeeringu suhtes, tunnustab teine lepinguosaline, kelle territooriumil hõlmatud investeering tehti, kõigi selliste nõudeõiguste üleminekut, mis investoril oluksid hõlmatud investeeringu suhtes käesoleva peatüki alusel, kui nõudeõiguse üleminekut ei oleks toimunud, ja investor ei nõua neid õigusi nõudeõiguse ülemineku ulatuses.

ARTIKKEL 17.22

Lõpetamine

1. Kui käesolev leping artikli 41.14 kohaselt lõpetatakse, jäävad käesolev jagu ja D jagu investeeringute suhtes, mis on tehtud enne käesoleva lepingu lõpetamise kuupäeva, kehtima veel viieks aastaks alates lepingu lõpetamise kuupäevast.
2. Lõikes 1 osutatud ajavahemikku pikendatakse ühel korral veel viieks aastaks, tingimusel et lepinguosaliste vahel ei ole jõus ühtegi muud investeeringute kaitse lepingut.

3. Käesolevat artiklit ei kohaldata, kui lõpetatakse käesoleva lepingu ajutine kohaldamine ja käesolev leping ei jõustu.

ARTIKKEL 17.23

Seos muude lepingutega

1. Käesoleva lepingu jõustumisel kaotavad liikmesriikide ja Tšiili vahelised lepingud, mis on loetletud 17-F lisas, ning nendest tulenevad õigused ja kohustused kehtivuse ja need asendatakse käesoleva lepingu käesoleva osaga.

2. Kui käesoleva peatüki C ja D jagu kohaldatakse artikli 41.5 lõike 2 kohaselt ajutiselt, peatatakse 17-F lisas loetletud lepingute ning nendest tulenevate õiguste ja kohustuste kohaldamine alates kuupäevast, mil lepinguosaliselised alustavad käesoleva peatüki C ja D jao ajutist kohaldamist vastavalt artiklile 41.5. Kui ajutine kohaldamine lõpetatakse ja käesolev leping ei jõustu, lõpeb 17-F lisas loetletud lepingute peatamine ja need lepingud jõustuvad taas.

3. Olenemata lõigetest 1 ja 2 võib 17-F lisas loetletud lepingu alusel esitada nõude kõnealuses lepingus sätestatud eeskirjade ja menetluste kohaselt, kui:

- a) nõue tuleneb kõnealuse lepingu väidetavast rikkumisest, mis toimus enne, kui selle lepingu kohaldamine lõike 2 kohaselt peatati, või kui lepingu kohaldamist ei ole lõike 2 kohaselt peatatud, siis enne käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva, ja
- b) ajavahemik kuupäevast, mil lepingu kohaldamine lõike 2 kohaselt peatati, või kui lepingu kohaldamist ei ole lõike 2 kohaselt peatatud, siis käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast kuni nõude esitamise kuupäevani ei ole pikem kui kolm aastat.

4. Kui käesoleva peatüki C ja D jao ajutine kohaldamine lõpetatakse ja käesolev leping ei jõustu, võib olenemata lõigetest 1 ja 2 esitada käesoleva lepingu alusel nõude vastavalt käesolevas lepingus sätestatud eeskirjadele ja menetlustele, kui:

- a) nõue tuleneb käesoleva lepingu väidetavast rikkumisest, mis toimus käesoleva peatüki C ja D jao ajutise kohaldamise ajal, ja
- b) ajavahemik kuupäevast, mil ajutine kohaldamine lõpetati, kuni nõude esitamise kuupäevani ei ole pikem kui kolm aastat.

5. Käesoleva artikli kohaldamisel ei kasutata artiklis 41.5 esitatud mõiste „käesoleva lepingu jõustumine“ määratlust.

ARTIKKEL 17.24

Vastutustundlik ärikäitumine

1. Ilma et see piiraks 33. peatüki kohaldamist, julgustab kumbki lepinguosaline hõlmatud investeeringuid inkorporeerima oma sisse-eeskirjadesse ettevõtjate sotsiaalse vastutuse või vastutustundliku ärikäitumise alaseid rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtteid ja juhiseid, nagu OECD suunised hargmaistele ettevõtetele, ILO kolmepoolne deklaratsioon hargmaiste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta ning ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted.
2. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, kui tähtis on, et investorid teeksid hoolsuskontrolli, et teha kindlaks, hoida ära, leevendada ja selgitada oma investeeringute keskkonna- ja sotsiaalseid riske ja mõjusid.

D JAGU

INVESTEERINGUVAIDLUSTE LAHENDAMINE JA INVESTEERIMISKOHTUTE SÜSTEEM

1. ALAJAGU

KOHALDAMISALA JA MÕISTED

ARTIKKEL 17.25

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesolevat jagu kohaldatakse vaidluse suhtes, milles osalevad ühelt poolt ühe lepinguosalise hageja ja teiselt poolt teine lepinguosaline ning mis tuleneb artikli 17.9 lõike 2 või artikli 17.11 lõike 2 või C jao väidetavast rikkumisest, mis väidetavalt põhjustab hagejale või tema kohapealsele ettevõttele kahju.
2. Samuti kohaldatakse käesolevat jagu artikli 17.31 kohaselt vastunõuete suhtes.
3. Nõuete kohta, mis on seotud lepinguosalise võla restruktureerimisega, tehakse otsus 17-G lisa kohaselt.

4. Käesolevas artiklis kasutatakse järgmisi mõisteid:
- a) „hageja“ – ühe lepinguosalise investor, kes osaleb investeringualases vaidluses teise lepinguosalisega ja soovib esitada või on esitanud käesoleva jao alusel nõude, tegutsedes kas:
 - i) enda nimel või
 - ii) kohapealse ettevõtte nimel, mis on tema omanduses või kontrolli all; kohapealset ettevõtet koheldakse 18. märtsi 1965. aasta riikide ja muu riigi kodanike vaheliste investeringuvaidluste lahendamise konventsiooni („ICSIDI konventsioon“) artikli 25 lõike 2 punkti b kohaldamisel teise konventsiooniosalise kodanikuna;
 - b) „vaidluses osalevad pooled“ – hageja ja kostja;
 - c) „ICSIDI lisavõimaluste eeskirjad“ – Rahvusvahelise Investeringuvaidluste Lahendamise Keskuse sekretariaadi menetluste haldamise lisavõimalusi reguleerivad eeskirjad;
 - d) „ICSIDI konventsioon“ – riikide ja muu riigi kodanike investeringuvaidluste lahendamise konventsioon, mis on sõlmitud 18. märtsil 1965 Washingtonis;
 - e) „kohapealne ettevõtte“ – juriidiline isik, kes on asutatud ühe lepinguosalise territooriumil ning on teise lepinguosalise investori omanduses või kontrolli all¹;

¹ Juriidiline isik on: i) teise lepinguosalise isiku omanduses, kui teise lepinguosalise isikule kuulub üle 50 % tema omakapitalist; ii) teise lepinguosalise isiku kontrolli all, kui sellisel isikul on õigus nimetada suurem osa tema juhtkonnast või juhtida muul õiguspärasel viisil tema tegevust.

- f) „New Yorgi konventsioon“ – 10. juunil 1958 New Yorgis sõlmitud ÜRO välisriigi vahekohtuotsuste tunnustamise ja täitmise konventsioon;
- g) „vaidluses mitteosalev lepinguosaline“ – Tšiili, juhul kui kostjaks ELi pool; või ELi pool, juhul kui kostjaks on Tšiili;
- h) „menetlus“ – käesoleva jao kohane menetlus esimese astme kohtus või apellatsioonikohtus, kui ei ole sätestatud teisiti;
- i) „kostja“ – kas Tšiili või – ELi poole puhul – kas Euroopa Liit või asjaomane liikmesriik, nagu on kindlaks määratud artikli 17.28 kohaselt;
- j) „kolmanda isiku poolne rahastamine“ – mis tahes rahastus, mida isik, kes ei ole vaidluses osalev pool, annab vaidluses osalevale poolele, et rahastada osaliselt või täielikult menetluskulusid vastutasu eest, mis oleneb vaidluse tulemusest või on annetuse või toetuse vormis¹;
- k) „UNCITRALi vahekohtumenetluse eeskirjad“ – ÜRO rahvusvahelise kaubandusõiguse komisjoni (UNCITRAL) vastu võetud vahekohtueeskirjad ning
- l) „UNCITRALi läbipaistvuseeskirjad“ – ÜRO rahvusvahelise kaubandusõiguse komisjoni (UNCITRAL) vastu võetud läbipaistvuseeskirjad, mida kohaldatakse lepingul põhinevate investori ja riigi vaheliste vahekohtumenetluste suhtes.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et sellist rahastust võib anda otseselt või kaudselt, vaidluses osalevale poolele, tema tütarettevõttele või esindajale.

2. ALAJAGU

VAIDLUSTE KOHTUVÄLINE LAHENDAMINE JA KONSULTATSIOONID

ARTIKKEL 17.26

Vahendamine

1. Vaidluses osalevad pooled võivad igal ajal kokku leppida vahendusmenetluse kasutamises.
2. Vahendusmenetluse kasutamine on vabatahtlik ega mõjuta kummagi vaidluses osaleva poole õiguslikku olukorda.
3. Vahendusmenetlust reguleerivad 17-H lisa sätted ja allkomitee vastu võetud vahenduseeskirjad, kui need on olemas¹. Lepinguosalised teevad kõik endast sõltuva tagamaks, et vahenduseeskirjad võetakse vastu hiljemalt esimesel päeval pärast käesoleva lepingu ajutise kohaldamise algust või jõustumist ning igal juhul mitte hiljem kui kaks aastat pärast seda kuupäeva.
4. Käesoleva lepingu jõustumisel koostab allkomitee nimekirja kuuest isikust, kellel on kõrge moraal ja tunnustatud pädevus õiguse, kaubanduse, tööstuse või rahanduse valdkonnas, kelle iseseisvat otsustusvõimet võib usaldada ja kes soovivad ja saavad täita vahendaja ülesandeid.

¹ Kõiki 17-H lisa osutatud tähtaegu võib muuta vaidluses osalevate poolte vastastikusel kokkuleppel.

5. Vahendaja määratakse vaidluses osalevate poolte kokkuleppel. Vaidluses osalevad pooled võivad üheskoos paluda kohtu esimehel nimetada vahendaja käesoleva artikli kohaselt koostatud nimekirjast, või kui sellist nimekirja ei ole, siis emma-kumma lepinguosalise välja pakutud isikute hulgast. Vahendajad peavad järgima 17-I lisa nõudeid *mutatis mutandis*.

6. Kui vaidluses osalevad pooled on leppinud kokku vahendusmenetluse kasutamises, peatatakse artikli 17.27 lõigetes 5 ja 8, artikli 17.54 lõikes 10 ja artikli 17.55) lõikes 5 sätestatud tähtajad alates kuupäevast, mil lepidi kokku vahendusmenetluse kasutamises, kuni kuupäevani, mil emb-kumb vaidluses osalev pool otsustab vahendusmenetluse lõpetada, saates selle kohta vahendajale ja teisele vaidluses osalevale poolele kirjaliku teate. Mõlema vaidluses osaleva poole palvel peatab esimese astme kohus või apellatsioonikohus menetluse.

ARTIKKEL 17.27

Konsultatsioonid ja vaidluste lahendamine kompromissiga

1. Vaidlused võib ja võimaluste piires ka tuleks lahendada poolte kokkuleppel läbirääkimiste, heade teenete või vahenduse teel ja võimaluse korral enne, kui esitatakse käesoleva artikli alusel konsultatsioonitaotlus. Sellises lahendamises võib kokku leppida igal ajal, sealhulgas siis, kui menetlus on juba alanud.

2. Vaidluses osalevate poolte vahel lõike 1 kohaselt vastastikku kokku lepitud lahendus tehakse vaidluses mitteosalevale lepinguosalisele teatavaks 15 päeva jooksul pärast lahenduses kokkuleppele jõudmist. Kumbki vaidluses osalev pool peab vastastikku kokku lepitud lahendust, milleni on jõutud käesoleva artikli või artikli 17.26 kohaselt, järgima ja täitma. Allkomitee valvab sellise vastastikku kokku lepitud lahenduse rakendamise järele ja vastastikku kokku lepitud lahenduses osalev lepinguosaline annab allkomiteele selle lahenduse rakendamisest korrapäraselt aru.

3. Kui vaidlust ei saa lahendada käesoleva artikli lõike 1 kohaselt, esitab ühe lepinguosalise hageja, kes väidab, et artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sätteid on rikutud, ja soovib esitada nõude, teisele lepinguosalisele konsultatsioonitaotluse.

4. Taotlus peab sisaldama järgmist teavet:

- a) hageja nimi ja aadress, ja kui selline taotlus esitatakse kohapealse ettevõtte nimel, siis kohapealse ettevõtte nimi, aadress ja registreerimiskoht;
- b) investeeringu ja selle omanduse ja kontrolli kirjeldus;
- c) artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sätted, mida on väidetavalt rikutud;
- d) nõude õiguslikud ja faktilised alused, sealhulgas meetmed, mis väidetavalt ei ole kooskõlas artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sätetega;

- e) esitatavad nõudmised ja nõutava kahjuhüvitise hinnanguline suurus ning
- f) teave hageja tegeliku lõpliku tulusaaja ja ettevõtte struktuuri kohta ning tõendid, millest nähtub, et hageja on teise lepinguosalise investor ja et ta omab või kontrollib investeeringut, ning juhul kui ta tegutseb kohapealse ettevõtte nimel, siis selle kohta, et ta omab või kontrollib kohapealset ettevõtet.
5. Kui vaidluses osalevad pooled ei ole leppinud kokku pikemas ajavahemikus, alustatakse konsultatsioone 60 päeva jooksul pärast konsultatsioonitaotluse esitamist.
6. Kui vaidluses osalevad pooled ei lepi kokku teisiti, on konsultatsioonide toimumise koht:
- a) Santiago, kui konsultatsioonid käsitlevad väidetavat Tšiili-poolset rikkumist;
- b) Brüssel, kui konsultatsioonid käsitlevad väidetavat Euroopa Liidu poolset rikkumist; või
- c) asjaomase liikmesriigi pealinn, kui konsultatsioonid käsitlevad üksnes selle liikmesriigi poolset väidetavat rikkumist.
7. Vaidluses osalevad pooled võivad leppida kokku, et konsultatsioone peetakse videokonverentsi vahendusel või vajaduse korral muude vahendite abil.

8. Konsultatsioonitaotlus esitatakse:

- a) kolme aasta jooksul alates kuupäevast, mil hageja või – juhul kui hageja tegutseb kohapealse ettevõtte nimel – kohapealne ettevõtte sai või oleks pidanud saada esmakordselt teada saada meetmest, mis on väidetavalt vastuolus artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sätetega, ja seeläbi väidetavalt tekitatud kahjust; või
- b) kahe aasta jooksul alates kuupäevast, mil hagejal või – juhul kui hageja tegutseb kohapealse ettevõtte nimel – kohapealsel ettevõttel ei ole lepinguosalise siseriikliku õiguse alusel enam õigust esitada kohtusse nõuet või hagi, ning igal juhul hiljemalt viis aastat pärast kuupäeva, mil hageja või – juhul kui hageja tegutseb kohapealse ettevõtte nimel – kohapealne ettevõtte sai või oleks pidanud saada esmakordselt teada saada meetmest, mis on väidetavalt vastuolus artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sätetega, ja seeläbi väidetavalt tekitatud kahjust.

9. Kui hageja ei ole 18 kuu jooksul alates konsultatsioonitaotluse esitamisest esitanud artikli 17.30 alusel nõuet, loetakse, et hageja on võtnud tagasi oma konsultatsioonitaotluse ja, kui see on asjakohane, teate, milles nõutakse artikli 17.28 kohaselt kostja määramist, ning ei või esitada käesoleva jao alusel nõuet sama väidetava rikkumise kohta. Seda ajavahemikku võib konsultatsioonidel osalevate vaidluspoolte kokkuleppel pikendada.

10. Jätkuv rikkumine ei või lõikes 8 sätestatud tähtaegu pikendada ega katkestada.
11. Juhul kui konsultatsioonitaotlus puudutab käesoleva lepingu väidetavat rikkumist ELi poole poolt, saadetakse see Euroopa Liidule. Kui tuvastatakse lepingu väidetav rikkumine liikmesriigi poolt, saadetakse konsultatsioonitaotlus ka asjaomasele liikmesriigile.

3. ALAJAGU

NÕUDE ESITAMINE JA EELTINGIMUSED

ARTIKKEL 17.28

Kostja määramise taotlus

1. Kui vaidlust ei ole võimalik lahendada 90 päeva jooksul alates konsultatsioonitaotluse esitamisest, kui taotlus puudutab käesoleva lepingu väidetavat rikkumist ELi poole poolt ja hageja kavatses algatada menetluse vastavalt artiklile 17.30, saadab hageja Euroopa Liidule teate, milles palub määrata kostja.
2. Teates nimetatakse meetmed, mille suhtes hageja kavatses menetluse algatada. Kui seal nimetatakse liikmesriigi meede, saadetakse see teade ka asjaomasele liikmesriigile.

3. Kui on kindlaks määratud, kas kostjaks on Euroopa Liit või liikmesriik,¹ teatab ELi pool sellest hagejale niipea kui võimalik, kuid igal juhul hiljemalt 60 päeva pärast lõikes 1 osutatud teate saamist.
4. Kui hagejale ei ole 60 päeva jooksul pärast lõikes 3 osutatud teate kättetoimetamist kostja määramisest teatatud, on kostjaks:
- a) liikmesriik, kui lõikes 1 osutatud teates nimetatud üks või mitu meetet on üksnes liikmesriigi meetmed; või
 - b) Euroopa Liit, kui lõikes 1 osutatud teates nimetatud ühe või mitme meetme hulgas on Euroopa Liidu meetmeid.
5. Kui hageja esitab artikli 17.30 kohase nõude, teeb ta seda käesoleva artikli lõikes 3 osutatud määramise alusel, mis on talle teatavaks tehtud, ja kui talle ei ole sellisest määramisest teatatud, siis lõike 4 alusel.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et kostjat määrates lähtub ELi pool ainuüksi Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määruse (EL) nr 912/2014 (millega kehtestatakse rahalise vastutuse kindlaksmääramise raamistik investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamisel vahekohtutes, mis on loodud rahvusvaheliste lepingutega, mille osaline on Euroopa Liit – ELT L 257, 28.8.2014, lk 121) kohaldamisest.

6. Kui kas Euroopa Liit või liikmesriik on lõike 3 kohase määramise alusel kostja, ei või Euroopa Liit ega asjaomane liikmesriik väita, et nõue on vastuvõetamatu või et esimese astme kohtul puudub pädevus, ega muul viisil väita, et nõue või kohtu otsus on alusetu või kehtetu põhjusel, et õige kostja peaks olema mitte liikmesriik, vaid Euroopa Liit, või vastupidi.

7. Kostja määramine lõike 3 kohaselt, või kui hagejale ei ole sellisest määramisest teatatud, siis lõike 4 kohaselt on esimese astme kohtu ja apellatsioonikohtu jaoks siduv.

8. Ükski käesoleva lepingu sätte ega kohaldatavad vaidluste lahendamise eeskirjad ei takista vaidlusega seotud teabevahetust Euroopa Liidu ja asjaomase liikmesriigi vahel.

ARTIKKEL 17.29

Nõude esitamisel kehtivad nõuded

1. Enne nõude esitamist teeb hageja järgmist:
 - a) võtab tagasi nõude või menetluse, mis on siseriiklikus või rahvusvahelises kohtus siseriikliku või rahvusvahelise õiguse alusel läbivaatamisel ja mis käsitleb meetet, mis väidetavalt rikub artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sätteid;

- b) esitab kirjaliku loobumisavalduse selle kohta, et ta ei esita nõuet ega algata menetlust siseriiklikus või rahvusvahelises kohtus siseriikliku või rahvusvahelise õiguse alusel meetme suhtes, mis väidetavalt rikub artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sätteid;
- c) deklareerib, et ta ei pööra käesoleva jao kohaselt tehtud otsust täitmisele enne, kui see on artikli 17.56 kohaselt muutunud lõplikuks, ega taotle käesoleva jao kohaselt tehtud otsuse edasikaebamist, läbivaatamist, kehtetuks tunnistamist, tühistamist, testimist ega algata mis tahes muud sarnast menetlust siseriiklikus või rahvusvahelises kohtus.

2. Esimese astme kohus ei võta menetlusse nõuet, mille esitab hageja, kes on juba esimese astme kohtule või mis tahes muule siseriiklikule või rahvusvahelisele kohtule esitanud nõude sama meetme kohta, mis on väidetavalt vastuolus artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sätetega, välja arvatud juhul, kui hageja selle lahendamata nõude tagasi võtab. Käesolevat lõiget ei kohaldata, kui hageja esitab siseriiklikule kohtule nõude, et saada esialgne õiguskaitse või vastutuse puudumist tuvastav otsuse.

3. Käesoleva artikli kohaldamisel loetakse hageja mõiste alla investor, ja kui investor tegutseb kohapealse ettevõtte nimel, siis ka kohapealne ettevõtte. Lisaks kuuluvad lõike 1 punkti a ja lõike 2 kohaldamisel hageja mõiste alla ka järgmised:

- a) kui nõude esitab investor, kes tegutseb iseenda nimel, siis kõik isikud, kellel on otseselt või kaudselt osalus investoris või keda investor kontrollib ning kes väidavad, et nemad on kandnud sama kahju¹ nagu investor; või
- b) kui nõude esitab investor, kes tegutseb kohapealse ettevõtte nimel, siis kõik isikud, kellel on otseselt või kaudselt osalus kohapealses ettevõttes või keda kohapealne ettevõtte kontrollib ning kes väidavad, et nemad on kandnud sama kahju² nagu kohapealne ettevõtte;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et sama kahju tähendab kahju, mis tuleneb samast meetmest ja mida isik tahab lasta heastada samas rollis nagu hageja (nt kui hageja hageb aktsionärina, hõlmab käesolev sätte seotud isikut, kes samuti taotleb heastamist aktsionärina).

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et sama kahju tähendab kahju, mis tuleneb samast meetmest ja mida isik tahab lasta heastada samas rollis nagu hageja (nt kui hageja hageb aktsionärina, hõlmab käesolev sätte seotud isikut, kes samuti taotleb heastamist aktsionärina).

ARTIKKEL 17.30

Nõude esitamine

1. Kui vaidlust ei suudeta lahendada kuue kuu jooksul alates konsultatsioonitaotluse esitamisest ja kui artikli 17.28 kohase teate esitamisest, milles palutakse määrata kostja, on möödunud vähemalt kolm kuud, võib hageja esitada nõude esimese astme kohtule, tingimusel et käesoleva artikli ja artikli 17.32 nõuded on täidetud.
2. Nõude võib esimese astme kohtule esitada vastavalt ühele järgmistest vaidluste lahendamise eeskirjade kogumitest:
 - a) ICSIDi konventsioon, tingimusel et nii kostja kui ka hageja riik on ICSIDi konventsiooni osalised;
 - b) ICSIDi lisavõimaluste eeskirjad, tingimusel et kas kostja või hageja riik on ICSIDi konventsiooni osaline;
 - c) UNCITRALi vahekohtueeskirjad või
 - d) muud eeskirjad, milles vaidluses osalevad pooled hageja taotlusel kokku lepivad.

3. Lõikes 2 osutatud vaidluste lahendamise eeskirjade kohaldamisel võetakse arvesse käesolevas jaos sätestatud eeskirju, mida täiendavad allkomitee vastu võetud eeskirjad.
4. Kõik nõuded, mida hageja käesoleva artikli alusel oma nõude esitamisel nimetab, peavad põhinema teabel, mida ta on oma artikli 17.27 lõike 4 punktide c ja d kohases konsultatsioonitaotluses nimetanud.
5. Nõuded, mis on esitatud nimetamata hagejatest koosneva grupi nimel või mille on esitanud esindaja, kes kavatseb menetluses tegutseda mitme nimetatud või nimetamata hageja huvides, kes on teda volitanud tegema enda nimel kõiki menetlusega seotud otsuseid, ei ole vastuvõetavad.
6. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et hageja ei või esitada käesoleva jao kohaselt nõuet, kui tema investeering on tehtud teadliku valeandmete edastamise, varjamise, korrupsiooni või sellise käitumise kaudu, mis kujutab endast protsessi kuritarvitamist.

ARTIKKEL 17.31

Vastunõuded

1. Kostja võib esitada vastunõude selle kohta, et hageja ei ole täitnud rahvusvahelist kohustust, mis kehtib mõlema lepinguosalise territooriumil,¹ kui see tuleneb nõude faktilistest alustest².
2. Vastunõue esitatakse hiljemalt kostja vastuväidetes või vastustes või ka hilisemas menetlusetapis, kui esimese astme kogus otsustab, et konkreetsetel asjaoludel oli viivitus põhjendatud.
3. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et hageja nõuolek käesoleva jao kohase menetlusega, nagu on osutatud artiklis 17.32, hõlmab ka vastunõuete esitamist kostja poolt.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevas lõikes osutatud kohustused põhinevad juriidilistel kohustustel, millega lepinguosalisel on nõustunud.

² Lepinguosalise taotlusel esitab ühisnõukogu artikli 17.38 lõike 6 kohaselt siduvaid tõlgendusi, et selgitada käesolevas lõikes osutatud rahvusvaheliste kohustuste ulatust.

ARTIKKEL 17.32

Nõusolek

1. Kostja annab oma nõusoleku nõude esitamiseks käesoleva jao alusel.
2. Lõikest 1 tulenev nõusolek ja nõude esitamine kohtusse käesoleva jao alusel loetakse vastavaks järgmistele tingimustele:
 - a) ICSIDI konventsiooni artikkel 25 ja ICSIDI lisavõimaluste eeskirjad seoses vaidluses osalevate poolte kirjaliku nõusolekuga ning
 - b) New Yorgi konventsiooni II artikkel seoses kirjaliku kokkuleppega.
3. Loetakse, et hageja esitab käesolevas jaos sätestatud menetluse kohaselt oma nõusoleku siis, kui ta artikli 17.30 kohaselt nõude esitab.

ARTIKKEL 17.33

Kolmanda isiku poolne rahastamine

1. Kui vaidluses osalev pool on saanud või saab kolmanda isiku poolset rahastust või on kokku leppinud selle saamises, teatab vaidluses osalev pool, kes seda rahastust saab, teisele vaidluses osalevale poolele ja kohtukoosseisule või – kui kohtukoosseisu ei ole moodustatud – kohtu esimehele kolmandast isikust rahastaja nime ja aadressi ning vajaduse korral tema tegeliku lõpliku tulusaaja ja ettevõtte struktuuri.
2. Vaidluses osalev pool avalikustab lõikes 1 osutatud andmed nõude esitamise ajal, või kui kolmanda isiku poolse rahastamise kokkulepe sõlmitakse pärast nõude esitamist, siis viivitamata niipea, kui kokkulepe sõlmitakse, annetus tehakse või toetus antakse. Vaidluses osalev pool teatab esimese astme kohtule viivitamata kõigist muudatustest avalikustatud teabes.
3. Esimese astme kohus võib anda korralduse avalikustada rahastamiskokkuleppe ja kolmandast isikust rahastaja kohta rohkem teavet, kui ta peab seda ükskõik millises menetlusetapis vajalikuks.

4. ALAJAGU

INVESTEERIMISKOHTUTE SÜSTEEM

ARTIKKEL 17.34

Esimese astme kohus

1. Luuakse esimese astme kohus, kelle pädevuses on vaadata läbi artikli 17.30 alusel esitatud nõuded.
2. Ühiskomitee nimetab käesoleva lepingu jõustumisel esimese astme kohtu üheksa kohtunikku. Kolm kohtunikku peavad olema liikmesriikide kodanikud, kolm Tšiili kodanikud ja kolm kolmandate riikide kodanikud. Kohtunike nimetamisel innustatakse ühiskomiteed võtma arvesse vajadust tagada mitmekesisus ja sooline tasakaal.
3. Ühiskomitee võib otsustada suurendada või vähendada kohtunike arvu kolme kaupa. Lisakohtunikke nimetatakse lõikes 2 sätestatud tingimusi arvestades.

4. Kohtunikel on kvalifikatsioon, mida nõutakse nende kodakondsusjärgses riigis kohtunikuametisse määramisel, või nad on tunnustatud pädevusega juristid. Kohtunikud on tõendanud, et neil on eriteadmised rahvusvahelise avaliku õiguse valdkonnas. Soovitavalt on neil teadmised rahvusvahelise investeerimisõiguse, rahvusvahelise kaubandusõiguse ja rahvusvahelistest investeerimis- või kaubanduslepingutest tulenevate vaidluste lahendamise valdkonnas.

5. Kohtunikud nimetatakse ametisse viieks aastaks. Vahetult pärast käesoleva lepingu jõustumist nimetatava üheksa kohtuniku hulgast loosi teel välja valitava viie kohtuniku (kahe liikmesriikide kodaniku, kahe Tšiili kodaniku ja ühe kolmanda riigi kodaniku) ametiaeg pikeneb siiski kaheksa aastani. Vabad ametikohad täidetakse nende tekkides. Kohtunik, kes on määratud asendama teist kohtuniku, kelle ametiaeg ei ole lõppenud, on ametis oma eelkäija ülejäänud ametiaja jooksul. Esimese astme kohtu koosseisus tegutsev isik võib kohtu esimehe loal jätkata ametiaja lõppedes kohtukoosseisus oma ülesannete täitmist seni, kuni see kohtukoosseis menetluse lõpetab, ning teda käsitatakse vaid selles tähenduses jätkuvalt esimese astme kohtu kohtunikuna.

6. Korralduslike küsimuste eest vastutavad esimese astme kohtu esimees ja aseesimees, keda abistab sekretariaat. Esimese astme kohtu esimees ja aseesimees valitakse loosi teel kaheks aastaks nende kohtunike hulgast, kes on kolmandate riikide kodanikud. Nad täidavad ülesandeid rotatsiooni korras järjestuses, mille määravad loosi teel kindlaks ühiskomitee kaasesistujad. Kui kohtu esimees ei ole kättesaadav, asendab teda aseesimees.

7. Esimese astme kohus arutab asju kohtukoosseisudes, mis koosnevad kolmest kohtunikust, kellest üks on liidu liikmesriigi kodanik, üks Tšiili kodanik ja üks kolmanda riigi kodanik. Kohtukoosseisu eesistuja on kolmanda riigi kodanikust kohtunik.
8. Kui artikli 17.30 kohaselt esitatakse nõue, nimetab esimese astme kohtu esimees kohtunikud, kes moodustavad rotatsiooni korras asja arutava kohtukoosseisu, kandes hoolt selle eest, et kohtukoosseis on juhuslik ja ettearvamatu, ning andes kohtukoosseisus tegutsemiseks võrdsed võimalused kõikidele kohtunikele.
9. Olenemata käesoleva artikli lõikest 7 võivad vaidluses osalevad pooled kokku leppida, et asja arutab vaid üks kolmanda riigi kodanikust kohtunik, kelle valib esimese astme kohtu esimees. Kostja kaalub hageja vastavat taotlust heasoovlikult, eriti juhul, kui nõutav kahjuhüvitis või muu kompensatsioon on suhteliselt väike. Kõnealune taotlus tuleks esitada koos artikli 17.30 kohase nõudega.
10. Esimese astme kohus koostab oma töökorra, olles seda eelnevalt lepinguosalistega arutanud.
11. Kohtunikud on kättesaadavad igal ajal ja lühikese etteteatamisega ning nad on kursis lepingu käesoleva osa kohase vaidluste lahendamist puudutava tegevusega.
12. Selleks et tagada kohtunike kättesaadavus, makstakse neile igakuist käsiraha, mis määratakse kindlaks ühiskomitee otsusega. Esimese astme kohtu esimees ja vajaduse korral aseesimees saavad tasu, mis on võrdne artikli 17.35 lõikes 11 kindlaksmääratud tasuga iga päeva eest, mil nad on täitnud kohtu esimehe ülesandeid vastavalt käesolevale jaole.

13. Käsiraha maksavad lepinguosalised, võttes arvesse nende arengutaset, pangakontole, mida haldab Rahvusvahelise Investeeringuvaidluste Lahendamise Keskuse (edaspidi „ICSID“) sekretariaat. Kui üks lepinguosaline jätab käsiraha maksmata, võib teine lepinguosaline otsustada maksta selle ise. Kõik sellised võlgnevused kuuluvad tasumisele koos asjakohase intressiga. Ühiskomitee vaatab käsiraha summa ja jaotuse korrapäraselt läbi ning võib soovitada asjakohaseid muudatusi.

14. Välja arvatud juhul, kui ühiskomitee teeb käesoleva artikli lõike 15 kohase otsuse, on nõude menetlemiseks moodustatud esimese astme kohtu koosseisu kohtunike muud tasud ja kulud ICSIDI konventsiooni haldus- ja finantseeskirjade 14. eeskirja punkti 1 kohaselt kindlaks määratud ning nõude esitamise kuupäeval kehtivad tasud ja kulud, mille esimese astme kohus jagab vaidluses osalevate poolte vahel kooskõlas artikli 17.54 lõigetega 5, 6 ja 7.

15. Ühiskomitee võib oma otsusega muuta käsiraha ning muud tasud ja kulud korrapäraseks palgaks. Sellisel juhul töötavad kohtunikud täistööajaga ja ühiskomitee määrab kindlaks nende töötasu ning sellega seotud korralduslikud üksikasjad. Kui kohtunikud saavad korrapärast palka, ei tohi nad töötada ühelgi teisel tasustataval ega mittetasustataval ametikohal, kui esimese astme kohtu esimees ei ole selleks erandkorras eriluba andnud.

16. ICSIDI sekretariaat tegutseb kohtu sekretariaadina ja pakub kohtule asjakohast tuge. Esimese astme kohus jaotab kõnealuse toega seotud kulud vaidluses osalevate poolte vahel vastavalt artikli 17.54 lõigetele 5, 6 ja 7.

ARTIKKEL 17.35

Apellatsioonikohus

1. Luuakse alaline apellatsioonikohus, kes arutab esimese astme kohtu otsuste peale esitatud kaebusi.
2. Ühiskomitee nimetab käesoleva lepingu jõustumisel apellatsioonikohtu kuus liiget. Kaks liiget peavad olema liikmesriikide kodanikud, kaks Tšiili kodanikud ja kaks kolmandate riikide kodanikud. Apellatsioonikohtu liikmete nimetamisel innustatakse ühiskomiteed võtma arvesse vajadust tagada mitmekesisus ja sooline tasakaal.
3. Ühiskomitee võib otsustada suurendada apellatsioonikohtu liikmete arvu kolme kaupa. Lisaliikmeid nimetatakse lõikes 2 sätestatud tingimusi arvestades.
4. Apellatsioonikohtu liikmetel on kvalifikatsioon, mida nõutakse nende kodakondsusjärgses riigis kõrgeimasse kohtunikuametisse määramisel, või nad on tunnustatud pädevusega juristid. Apellatsioonikohtu liikmed on tõendanud, et neil on eriteadmised rahvusvahelise avaliku õiguse valdkonnas. Soovitatavalt on neil teadmised rahvusvahelise investeerimisõiguse, rahvusvahelise kaubandusõiguse ja rahvusvahelistest investeerimis- või kaubanduslepingutest tulenevate vaidluste lahendamise valdkonnas.

5. Apellatsioonikohtu liikmed nimetatakse ametisse viieks aastaks. Vahetult pärast käesoleva lepingu jõustumist nimetatava kuue liikme hulgast loosi teel välja valitava kolme liikme ametiaeg pikeneb siiski kaheksa aastani. Vabad ametikohad täidetakse nende tekkides. Apellatsioonikohtu liige, kes on määratud asendama teist liiget, kelle ametiaeg ei ole lõppenud, on ametis oma eelkäija ülejäänud ametiaja jooksul. Apellatsioonikohtu koosseisus tegutsev liige võib kohtu esimehe loal jätkata ametiaja lõppedes kohtukoosseisus oma ülesannete täitmist seni, kuni see kohtukoosseis menetluse lõpetab, ning teda käsitatakse vaid selles tähenduses jätkuvalt apellatsioonikohtu liikmena.

6. Korralduslike küsimuste eest vastutavad apellatsioonikohtu esimees ja aseesimees, keda abistab sekretariaat. Apellatsioonikohtu esimees ja aseesimees valitakse loosi teel kaheks aastaks nende liikmete hulgast, kes on kolmandate riikide kodanikud. Nad täidavad ülesandeid rotatsiooni korras järjestuses, mille määravad loosi teel kindlaks ühiskomitee kaaseesistujad. Kui kohtu esimees ei ole kättesaadav, asendab teda aseesimees.

7. Apellatsioonikohus arutab asju kohtukoosseisudes, mis koosnevad kolmest liikmest, kellest üks on liidu liikmesriigi kodanik, üks Tšiili kodanik ja üks kolmanda riigi kodanik. Kohtukoosseisu eesistuja on kolmanda riigi kodanikust kohtu liige.

8. Apellatsioonikohtu esimees nimetab liikmed, kes moodustavad rotatsiooni korras kaebusi arutava apellatsioonikohtu koosseisu, kandes hoolt selle eest, et kohtukoosseis on juhuslik ja ettearvamatu ning andes kohtukoosseisus tegutsemiseks võrdsed võimalused kõikidele liikmetele.

9. Apellatsioonikohus koostab oma töökorra, olles seda eelnevalt lepinguosalistega arutanud.
10. Apellatsioonikohtu liikmed on kättesaadavad igal ajal ja lühikese etteteatamisega ning nad on kursis lepingu käesoleva osa kohase muu vaidluste lahendamist puudutava tegevusega.
11. Selleks et tagada apellatsioonikohtu liikmete kättesaadavus, makstakse neile igakuist käsiraha ja iga liikmena töötatud päeva eest tasu, mis määratakse kindlaks ühiskomitee otsusega. Apellatsioonikohtu esimees ja vajaduse korral aseesimees saavad tasu iga päeva eest, mil nad on täitnud apellatsioonikohtu esimehe ülesandeid vastavalt käesolevale jaole.
12. Apellatsioonikohtu liikmete tasu maksavad lepinguosalisel, võttes arvesse nende arengutaset, pangakontole, mida haldab ICSIDI sekretariaat. Kui üks lepinguosaline jätab käsiraha maksmata, võib teine lepinguosaline otsustada maksta selle ise. Kõik sellised võlgnevused kuuluvad tasumisele koos asjakohase intressiga. Ühiskomitee vaatab käsiraha summa ja jaotuse korrapäraselt läbi ning võib soovitada asjakohaseid muudatusi.
13. Ühiskomitee võib oma otsusega muuta käsiraha ning tööpäevade eest makstud tasud korrapäraseks palgaks. Sellisel juhul töötavad apellatsioonikohtu liikmed täistööajaga ja ühiskomitee määrab kindlaks nende töötasu ning sellega seotud korralduslikud üksikasjad. Kui kohtu liikmed saavad korrapäraselt palka, ei tohi nad töötada ühelgi teisel tasustataval ega mittetasustataval ametikohal, kui apellatsioonikohtu esimees ei ole selleks erandkorras eriluba andnud.

14. ICSIDi sekretariaat tegutseb apellatsioonikohtu sekretariaadina ja pakub kohtule asjakohast tuge. Apellatsioonikohus jaotab kõnealuse toega seotud kulud vaidluses osalevate poolte vahel vastavalt artikli 17.54 lõigetele 5, 6 ja 7.

ARTIKKEL 17.36

Eetika

1. Esimese astme kohtu kohtunikud ja apellatsioonikohtu liikmed valitakse selliste isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust. Nad ole seotud ühegi valitsusega¹. Nad ei võta vaidlusega seotud küsimustes vastu juhiseid üheltki organisatsioonilt ega valitsuselt. Nad ei osale ühegi sellise vaidluse menetlemisel, mille puhul tekib otsene või kaudne huvide konflikt. Nad järgivad 17-I lisa sätteid. Kui nad on ametisse nimetatud, hoiduvad nad tegutsemisest nõustaja, vaidluses osaleva poole määratud eksperdi või tunnistajana üheski pooleliolevas või uues investeeringuvaidluses, mida lahendatakse käesoleva lepingu või muu lepingu või riigisisese õiguskorra alusel.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et asjaolu, et isik saab valitsuselt tasu, et ta töötas varem valitsuse heaks, või et tal on perekondlik suhe valitsusametnikuga, ei muuda asjaomast isikut iseenesest sobimatuks.

2. Kui vaidluses osalev pool leiab, et kohtunik või apellatsioonikohtu liige ei vasta lõikes 1 sätestatud nõuetele, saadab ta kas esimese astme kohtu või apellatsioonikohtu esimehele asjaomase isiku ametisse nimetamise kohta vaidlustamisteate. Vaidlustamisteade esitatakse 15 päeva jooksul alates päevast, mil kohtu või apellatsioonikohtu koosseis tehti vaidluses osalevale poolele teatavaks, või 15 päeva jooksul alates päevast, mil vaidluses osalev pool sai teada asjaomastest asjaoludest, kui on põhjust arvata, et vaidluses osalev pool ei võinud neist teada kohtukoosseisu moodustamise ajal. Vaidlustamisteates esitatakse vaidlustamise põhjused.

3. Kui 15 päeva jooksul vaidlustamisteate esitamise kuupäevast arvates ei ole kohtunik või apellatsioonikohtu liige, kelle liikmesus vaidlustati, end omal soovil asjaomasest kohtukoosseisust taandanud, kuulab vastavalt esimese astme kohtu või apellatsioonikohtu esimees ära vaidluses osalevad pooled ja annab asjaomasele kohtunikule või apellatsioonikohtu liikmele võimaluse esitada oma seisukohad ning teeb seejärel 45 päeva jooksul vaidlustamisteate saamisest arvates otsuse, mille ta teeb viivitamata teatavaks vaidluses osalevatele pooltele ja kohtukoosseisu teistele kohtunikele või liikmetele.

4. Esimese astme kohtu esimehe kohtukoosseisu nimetamise vaidlustamise kohta teeb otsuse apellatsioonikohtu esimees ning apellatsioonikohtu esimehe kohtukoosseisu nimetamise vaidlustamise kohta teeb otsuse esimese astme kohtu esimees.

5. Apellatsioonikohtu esimehe põhjendatud soovitusel¹ võivad lepinguosaliselised kõrvaldada ühiskomitee otsusega esimese astme kohtu teenistusest kohtuniku või apellatsioonikohtu teenistusest mõne liikme, kui tema käitumine ei ole kooskõlas käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud kohustustega ja on kokkusobimatu esimese astme kohtu või apellatsioonikohtu liikme seisundiga. Kui eespool nimetatud viisil on väidetavalt käitunud apellatsioonikohtu esimees, esitab põhjendatud soovitusel esimese astme kohtu esimees. Käesoleva lõike alusel tekkinud vabade ametikohtade täitmisel kohaldatakse *mutatis mutandis* artikli 17.34 lõiget 2 ja artikli 17.35 lõiget 2.

ARTIKKEL 17.37

Mitmepoolsed vaidluste lahendamise mehhanismid

Lepinguosalised püüavad teha koostööd investeringuvaidluste lahendamise eesmärgil mitmepoolse investeerimiskohtu moodustamiseks ja apellatsioonimehhanismi loomiseks. Kui lepinguosaliste vahel jõustub rahvusvaheline leping, millega nähakse ette mitmepoolne mehhanism käesoleva lepingu käesoleva osa kohaste vaidluste lahendamiseks, lõpetatakse käesoleva jao asjakohaste osade kohaldamine. Ühiskomitee võib võtta vastu otsuse, milles täpsustatakse vajalikke üleminekuga seotud korraldusi.

¹ Selline soovitus ei tähenda, et ühiskomitee ei võiks juhtida apellatsioonikohtu esimehe tähelepanu esimese astme kohtu kohtuniku või apellatsioonikohtu liikme käitumisele, mis ei pruugi olla kooskõlas lõikes 1 sätestatud kohustustega ja võib olla kokkusobimatu esimese astme kohtu või apellatsioonikohtu liikme seisundiga.

5. ALAJAGU

MENETLUSE KULG

ARTIKKEL 17.38

Kohaldatav õigus ja tõlgendamisreeglid

1. Esimese astme kohus määrab kindlaks, kas meede, mille kohta hageja esitab nõude, on vastuolus mõne artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sättega.
2. Selle kindlaksmääramiseks kohaldab kohus käesolevat lepingut ja muid lepinguosaliste vahel kohaldatavaid rahvusvahelise õiguse norme. Esimese astme kohus tõlgendab käesolevat lepingut vastavalt rahvusvahelise avaliku õiguse tõlgendamise väljakujunenud reeglitele, mis on sätestatud Viini lepinguõiguse konventsioonis.
3. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et esimese astme kohus võib selle kindlaksmääramisel, kas meede on kooskõlas artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sätetega, võtta faktilise asjaoluna arvesse lepinguosalise õigust, kui see on asjakohane. Seda tehes lähtub esimese astme kohus sellest, kuidas on lepinguosalise õigust valdavalt tõlgendanud asjaomase lepinguosalise kohtud või ametiasutused, ning esimese astme kohtu esitatud lepinguosalise õiguse tõlgendused ei ole asjaomase lepinguosalise kohtutele ega ametiasutustele siduvad.

4. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et esimese astme kohtul puudub pädevus otsustada artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sätetega väidetavalt vastuolus oleva meetme seaduslikkuse üle vaidluses osaleva lepinguosalise õiguse alusel.
5. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et kui lepinguosalise investor esitab käesoleva jao alusel nõude, kaasa arvatud nõude, milles väidetakse, et lepinguosaline on rikkunud artikli 17.17, on investor kohustatud oma nõuet tõendama kooskõlas nende rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtetega, mida vaidluse suhtes kohaldatakse.
6. Kui tekib tõsiseid kahtlusi seoses C¹ või D jao tõlgendamisega, võib ühisnõukogu võtta vastu otsuseid käesoleva lepingu tõlgendamise kohta. Sellised tõlgendused on esimese astme kohtule ja apellatsioonikohtule siduvad. Ühisnõukogu võib otsustada, et tõlgendusel on siduv mõju alates konkreetsest kuupäevast.

ARTIKKEL 17.39

Lisade tõlgendamine

1. Kui artikli 17.27 lõike 3 kohaselt on esitatud konsultatsioonitaotlus, võib kostja kirjalikult paluda allkomiteel kindlaks teha, kas ja millisel määral kuulub selle konsultatsioonitaotluse esemeks olev meede nõuetele mittevastava meetme kohaldamisalasse, mis on esitatud 17-A lisan või 17-B lisan.

¹ Millele on osutatud artiklis 17.25.

2. Kirjalik palve allkomiteele tuleb esitada võimalikult kiiresti pärast konsultatsioonitaotluse kättesaamist. Kui palve on allkomiteele esitatud, peatatakse artikli 17.27 lõigetes 5 ja 8, artikli 17.54 lõikes 10 ja artikli 17.55 lõikes 5 osutatud tähtaegade kulgemine.
3. Allkomitee üritab heauskselt esitatud küsimuse kohta järelduse teha. Selline järeldus edastatakse kiirelt vaidluses osalevatele pooltele.
4. Kui allkomitee ei ole kolme kuu jooksul alates palve saamisest järeldust teinud, lõpeb nimetatud tähtaegade kulgemise peatamine.

ARTIKKEL 17.40

Muud nõuded

Kui artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sätete väidetava rikkumise kohta esitatakse nõuded käesoleva jao ja 38. peatüki kohaselt või mõne muu rahvusvahelise lepingu alusel ja on võimalus, et mitu hüvitist võivad kattuda, või teine rahvusvahelise õiguse alusel esitatud nõue võib oluliselt mõjutada käesoleva jao alusel esitatud nõude lahendamist, võtab esimese astme kohus, kui see on asjakohane, olles ära kuulunud vaidluses osalevad pooled, arvesse 38. peatüki või muu rahvusvahelise lepingu kohast menetlust oma otsuses, korralduses või määruses. Sel juhul võib esimese astme kohus ka oma menetluse peatada. Käesoleva artikli kohaselt tegutsedes peab kohus järgima artikli 17.54 lõiget 10.

ARTIKKEL 17.41

Kõrvalehoidmise vastased meetmed

Suurema selguse huvides olgu märgitud, et esimese astme kohus loobub pädevusest, kui vaidlus oli juba tekkinud või selle tekkimine oli mõistlikult ettenähtav ajal, kui hageja sai vaidlusaluse investeeringu omanikuks või omandas kontrolli selle üle või viis läbi äriühingu restruktureerimise, ja kohus teeb faktiliste asjaolude põhjal kindlaks, et hageja sai selle investeeringu omanikuks või omandas kontrolli selle üle või viis läbi äriühingu restruktureerimise peamiselt selleks, et esitada käesoleva jao alusel nõue kohtusse. Võimalus loobuda sellistel asjaoludel pädevusest ei piira esimese astme kohtu õigus kaaluda muid vastuväiteid seoses kohtualluvusega.

ARTIKKEL 17.42

Nõuded, millel ilmselgelt puudub õiguslik alus

1. Kostja võib hiljemalt 30 päeva pärast esimese astme kohtu kohtukoosseisu moodustamist vastavalt artikli 17.34 lõikele 7 ja igal juhul enne selle esimest istungit või hiljemalt 30 päeva pärast seda, kui kostja sai teada vastuväite aluseks olevatest asjaoludest, esitada vastuväite, et tegemist on nõudega, millel ilmselgelt puudub õiguslik alus.
2. Kostja näitab nii täpselt, kui võimalik, selle vastuväite alused.

3. Esimese astme kohus annab vaidluses osalevatele pooltele võimaluse esitada vastuväite kohta oma seisukohad ning teeb siis kohtukoosseisu esimesel istungil või kohe pärast seda vastuväite suhtes oma otsuse või esialgse otsuse, esitades selle põhjendused. Juhul kui vastuväide saadakse pärast esimese astme kohtu kohtukoosseisu esimest istungit, teeb kohus sellise otsuse või esialgse otsuse nii kiiresti kui võimalik, aga hiljemalt 120 päeva pärast vastuväite esitamist. Vastuväite kohta otsuse tegemisel eeldab esimese astme kohus, et hageja poolt väidetavad faktid on õiged, ning võib kaaluda mis tahes asjassepuutuvaid fakte, mille üle ei vaielda.

4. Esimese astme kohtu otsus ei piira vaidluses osaleva poole õigust esitada vastuväide artikli 17.43 alusel või esitada menetluse käigus vastuväide nõude õigusliku aluse kohta, samuti ei piira need kohtu õigust käsitleda eelküsimusena muid vastuväiteid.

ARTIKKEL 17.43

Õiguslikult põhjendamatud nõuded

1. Ilma et see piiraks esimese astme kohtu õigust käsitleda eelküsimusena muid vastuväiteid või kostja õigust esitada sobival ajal mis tahes muid vastuväiteid, käsitleb esimese astme kohus eelküsimusena ja teeb otsuse kõigi kostja vastuväidete suhtes, milles väidetakse, et käesoleva jao alusel esitatud nõue või selle osa ei ole õiguslikus mõttes selline nõue, mille kohta saaks artikli 17.54 alusel teha otsuse hageja kasuks, isegi kui oletada, et hageja väidetavad faktid vastavad tõele. Samuti võib esimese astme kohus kaaluda mis tahes asjassepuutuvaid fakte, mille üle ei vaielda.

2. Käesoleva artikli lõike 1 kohane vastuväide esitatakse esimese astme kohtule niipea kui võimalik pärast kohtukoosseisu moodustamist ja igal juhul mitte hiljem kui kuupäeval, mille esimese astme kohus määrab kostjale vastuväidete või vastuse esitamiseks. Lõike 1 kohast vastuväidet ei või esitada seni, kuni artikli 17.42 kohane menetlus on pooleli, välja arvatud juhul, kui esimese astme kohus, olles on nõuetekohaselt arvestanud juhtumi asjaolusid, annab loa esitada käesoleva artikli alusel vastuväide.

3. Kui esimese astme kohus saab lõike 1 alusel esitatud vastuväite ja kui ta ei pea seda vastuväidet ilmselgelt alusetuks, peatab ta asja sisulise menetlemise, määrab vastuväite arutamiseks ajakava, mis on kooskõlas ajakavaga, mille ta on määranud muude eelküsimumuste kaalumiseks, ja teeb vastuväite suhtes otsuse või esialgse otsuse, milles esitab selle põhjendused.

ARTIKKEL 17.44

Läbipaistvus

1. Käesoleva jao kohaste vaidluste suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* UNCITRALi läbipaistvuseeskirju koos järgmiste täiendavate eeskirjadega.

2. UNCITRALi läbipaistvuseeskirjade artikli 3 lõikes 1 osutatud loetellu dokumentide kohta lisatakse järgmised dokumendid: artiklis 17.26 osutatud kokkulepe kasutada vahendust, artiklis 17.27 osutatud konsultatsioonitaotlus, artiklis 17.28 osutatud kostja määramise taotlust sisaldav teade ja kostja määramise teade, artiklis 17.36 osutatud vaidlustamisteade ja otsus vaidlustamise kohta ning artiklis 17.53 osutatud liitmistaotlus.
3. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et asitõendid võidakse teha üldsusele kättesaadavaks kooskõlas UNCITRALi läbipaistvuseeskirjade artikli 3 lõikega 3.
4. Olenemata UNCITRALi läbipaistvuseeskirjade artiklist 2 teeb olenevalt asjaoludest kas ELi pool või Tšiili aegsasti enne kohtu koosseisu moodustamist üldsusele kättesaadavaks artikli 17.27 kohase konsultatsioonitaotluse, artiklis 17.28 osutatud teate, milles taotletakse kostja määramist, ja kostja määramise teate, millest konfidentsiaalne või kaitstud teave on nõuetekohaselt välja jäetud¹. Sellised dokumendid võib teha avalikult kättesaadavaks nende edastamisega UNCITRALi läbipaistvuseeskirjades osutatud hoiulevõtjale.
5. Kõik vaidluses osalevad pooled, kes kavatsevad istungi käigus kasutada konfidentsiaalse või kaitstuna märgitud teavet, teatavad sellest esimese astme kohtule.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et konfidentsiaalset või kaitstud teavet mõistetakse sellisena, nagu see on määratletud UNCITRALi läbipaistvuseeskirjade artiklis 7.

6. Kõik vaidluses osalevad pooled, kes väidavad, et konkreetne teave kujutab enesest konfidentsiaalset või kaitstud teavet, märgivad teabe sellisena selgelt ära, kui nad seda teavet esimese astme kohtule esitavad.

7. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et kostjalt ei nõuta käesolevas jaos mingil moel, et ta varjaks üldsuse eest teavet, mis tuleb tema õiguskorra kohaselt avalikustada.

ARTIKKEL 17.45

Ajutised meetmed

Kohus võib määrata ajutised meetmed vaidluses osaleva poole õiguste kaitsmiseks või kohtu pädevuse täielikuks tagamiseks, sealhulgas anda määruse säilitada vaidluses osaleva poole valduses või kontrolli all olevaid tõendeid või kaitsta kohtu pädevust. Kohus ei või nõuda varade arestimist ega või takistada kohaldamast kohtlemist, mis väidetavalt kujutab endast rikkumist.

ARTIKKEL 17.46

Loobumine

Kui pärast käesoleva jao kohase nõude esitamist ei astu hageja menetluse käigus 180 järjestikuse päeva või ajavahemike jooksul, mille vaidluses osalevad pooled võivad kokku leppida, mingeid samme, loetakse, et hageja on oma nõude tagasi võtnud ja menetlusest loobunud. Kohus teeb kostja taotluse korral ja pärast vaidluses osalevate poolte teavitamist määruse, millega võetakse loobumine teadmiseks, ja teeb otsuse kulude kohta. Pärast kõnealuse määruse vastuvõtmist lõpevad kohtu volitused. Hageja ei või pärast seda seoses sama küsimusega nõuet esitada.

ARTIKKEL 17.47

Kulude tagamine

1. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et kohus võib kostja taotluse korral nõuda hagejalt kulude täielikku või osalist tagamist, kui on põhjendatud alus arvata, et hageja puhul on oht, et ta ei suuda täita võimalikku otsust kulude väljanõudmise kohta.
2. Kui kulude tagatist ei ole täies mahus esitatud 30 päeva jooksul pärast kohtu korraldust või muu ajavahemiku jooksul, mille kohus on kehtestanud, teavitab kohus sellest vaidluses osalevaid pooli. Kohus võib otsustada menetluse peatada või lõpetada.

3. Esimese astme kohus kaalub kõiki lõikes 1 nimetatud asjaoludega seoses esitatud tõendid, sealhulgas kolmanda isiku poolne rahastamise olemasolu.

ARTIKKEL 17.48

Vaidluses mitteosalev pool

1. Kostja edastab 30 päeva jooksul pärast konfidentsiaalse või kaitstud teabe saamist või kohe pärast sellist teavet käsitleva vaidluse lahendamist poolele, kes vaidluses ei osale, järgmise:

- a) artiklis 17.27 osutatud taotlus konsultatsioonideks, artiklis 17.28 osutatud määramise taotlust sisaldava teate, artiklis 17.30 osutatud nõude ja kõik muud sellistele dokumenditele lisatud dokumendid;
- b) vaidluses mitteosaleva poole taotluse korral:
 - i) avaldused, seletuskirjad, kokkuvõtted, taotlused ja muud esildised, mille vaidluses osalev pool on esimese astme kohus esitanud;
 - ii) kolmanda isiku poolt esimese astme kohtule tehtud kirjalikud esildised;

- iii) esimese astme kohtu istungite protokollid või ärakirjad, kui need on kättesaadavad;
 - iv) esimese astme kohtu määrused, korraldused ja otsused
- c) vaidluses mitteosaleva poole taotlusel ja kulul kõik tõendid või osa tõenditest, mis on esimese astme kohtule esitatud.
2. Vaidluses mitteosaleval poolel on õigus osaleda käesoleva jao kohaselt toimival istungil.
3. Esimese astme kohus aktsepteerib vaidluses mitteosalevalt poolelt või siis võib temalt pärast konsulteerimist vaidluses osalevate pooltega paluda suulist või kirjalikku teavet käesoleva lepingu tõlgendamise kohta. Esimese astme kohus tagab, et vaidluses osalevatele pooltele antakse mõistlik võimalus esitada oma märkusi vaidluses mitteosaleva poole esitatud mis tahes teabe kohta.

ARTIKKEL 17.49

Kolmandate isikute sekkumine

1. Esimese astme kohus võimaldab kolmanda isikuna sekkuda kõigil isikutel, kes suudavad tõendada otsesest ja aktuaalset huvi vaidluse konkreetsete asjaolude vastu (edaspidi „menetlusse astuja“). Menetlusse astumise eesmärgiks võib olla üksnes ühe vaidluses osaleva poole õigusliku seisukoha täielik või osaline toetamine.

2. Menetlusse astumise avaldus tuleb esitada 90 päeva jooksul alates artikli 17.30 kohasest nõude esitamisest. Esimese astme kohus teeb otsuse taotluse kohta 90 päeva jooksul, olles eelnevalt andnud vaidluses osalevatele pooltele võimaluse esitada märkusi.
3. Juhul kui menetlusse astumise avaldus rahuldatakse, saab menetlusse astuja kõigi vaidluses osalevatele pooltele kättetoimetatud menetluslike otsustuste koopia, välja arvatud konfidentsiaalse või kaitstud teabe, kui see on asjakohane. Menetlusse astuja võib esitada oma seisukohad esimese astme kohtu poolt pärast menetluslike otsustuste edastamist kehtestatud tähtaja jooksul. Vaidluses osalevatel pooltel on võimalus menetlusse astuja seisukohtadele vastata. Menetlusse astujal on lubatud osaleda käesoleva jao kohaselt peetud kohtuistungitel ja esitada suulisi avaldusi.
4. Apellatsioonkaebuse korral lubatakse menetlusse astuja apellatsioonikohtu menetlusse. Lõiget 3 kohaldatakse *mutatis mutandis*.
5. Käesoleva artikliga antud õigus menetlusse astuda ei piira esimese astme kohtu võimalust võtta vastu *amicus curiae* esildisi kolmandatelt isikutelt, kellel on UNCITRALi läbipaistvuseeskirjade artikli 4 kohaselt menetluses olulisi huve.
6. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et kui isik on hageja võlausaldaja, ei käsitata seda asjaolu iseenesest küllaldasena sedastamaks, et tal on otsene ja aktuaalne huvi vaidluse konkreetsete asjaolude vastu.

ARTIKKEL 17.50

Ekspertiarvamused

Ilma et see piiraks muude ekspertide määramist, kui see on lubatud artikli 17.30 lõikes 2 osutatud kohaldatavate eeskirjadega, võib esimese astme kohus määrata vaidluses osaleva poole taotluse alusel või omal algatusel pärast vaidluses osalevate pooltega konsulteerimist ühe või mitu eksperti, kes esitavad talle kirjalikke arvamusi faktiliste asjaolude kohta seoses keskkonna-, tervise-, ohutus- või muude küsimustega, mille vaidluses osalev pool on menetluse käigus tõstatanud.

ARTIKKEL 17.51

Kahjutasu ja muud hüvitised

Kohus ei käsita kehtiva vastuargumendi või muu sarnase väitena asjaolu, et kohapealne ettevõtte on saanud või saab kahjutasu või muud hüvitist kindlustus- või tagatislepingu alusel seoses kogu käesoleva jao kohaselt algatatud vaidluses nõutava hüvitisega või osaga sellest hüvitisest.

ARTIKKEL 17.52

Lepinguosaliste roll

1. Lepinguosaline ei esita rahvusvahelist nõuet seoses artikli 17.30 kohaselt lahendada antud vaidlusega, välja arvatud juhul, kui teine lepinguosaline ei ole selles vaidluses tehtud otsusest kinni pidanud ja seda täitnud. See ei välista peatüki 38 kohase vaidluse lahendamise võimalust seoses üldkohaldatava meetmega isegi siis, kui selle meetmega on väidetavalt rikutud käesolevat lepingut seoses konkreetse investeeringuga, mille suhtes on algatatud vaidlus vastavalt artiklile 17.30. See ei piira artikli 17.48 kohaldamist.
2. Lõige 1 ei välista mitteametlikku teabevahetust, mille ainus eesmärk on kergendada vaidluse lahendamist.

ARTIKKEL 17.53

Kohtuasjade liitmine

1. Kui käesoleva jao alusel esitatud kaks või enam nõuet käsitlevad ühiseid õiguslikke või faktilisi asjaolusid ning need tulenevad samadest sündmustest või asjaoludest, võib kostja esitada esimese astme kohtu esimehele taotluse kõigi selliste nõuete või nende osade käsitlemiseks liidetuna. Taotluses tuleb esitada järgmine teave:
 - a) nende vaidluses osalevate poolte nimed ja aadressid, kes on seotud nõuetega, mille liitmist taotletakse,

b) taotletava liitmise ulatus ning

c) esitatud taotluse põhjused.

2. Kostja esitab taotluse ka igale sellise nõude hagejale, mille liitmist kostja taotleb.

3. Kui kõik vaidluses osalevad pooled, kes on seotud nõuetega, mille liitmist taotletakse, nõustuvad nõuete liidetuna käsitlemisega, esitavad vaidluses osalevad pooled esimese astme kohtu esimehele ühise taotluse kooskõlas lõikega 1. Välja arvatud juhul kui esimese astme kohtu esimees jõuab järeldusele, et taotlus ei ole ilmselgelt põhjendatud, moodustab esimese astme kohtu esimees 30 päeva jooksul sellise taotluse saamisest vastavalt artiklile 17.34 uue esimese astme kohtu koosseisu (edaspidi „liitmiskoosseis“), mille pädevusse kuuluvad mõned või kõik kõnealuse esemeks olevad nõuded kas tervikuna või osaliselt.

4. Kui käesoleva artikli lõikes 3 osutatud vaidluses osalevad pooled ei ole jõudnud liitmisel kokkuleppele 30 päeva jooksul pärast seda, kui viimane hageja on kätte saanud käesoleva artikli lõikes 1 osutatud liitmistaotluse, moodustab esimese astme kohtu esimees artikli 17.34 kohaselt liitmiskoosseisu. Liitmiskoosseis loeb mõned või kõik nõuded tervikuna või osaliselt oma pädevuses olevaks, kui ta on pärast vaidluses osalevate poolte seisukohtade arvessevõtmist veendunud, et artikli 17.30 kohaselt esitatud nõuded käsitlevad ühiseid õiguslikke küsimusi või fakte ning tulenevad samadest sündmustest või asjaoludest ja et liitmine oleks nõuete õiglase ja tulemusliku lahendamise, sealhulgas kohtuotsuste järjepidevuse huvides.

5. Kui hagejad ei ole jõudnud artikli 17.30 lõikes 2 esitatud loetelus leiduvates vaidluste lahendamise eeskirjades kokkuleppele 30 päeva jooksul pärast seda, kui viimane hageja on liidetuna käsitlemise taotluse kätte saanud, antakse nõuete liidetuna käsitlemine üle esimese astme kohtu liitmiskoosseisule, kohaldades UNCITRALi vahekohtueeskirju vastavalt käesolevas jaos esitatud eeskirjadele.
6. Artikli 17.34 kohaselt moodustatud esimese astme kohtu koosseisud loovutavad oma pädevuse seoses liitmiskoosseisu pädevusse kuuluvate nõuete või nende osadega ning selliste kohtukoosseisude menetlused peatatakse. Esimese astme kohtu liitmiskoosseisu otsus seoses nõuete osadega, mille ta on lugenud oma pädevuses olevaks, muutub alates otsuse lõplikuks muutumise kuupäevast vastavalt artiklile 17.56 siduvaks kohtukoosseisude jaoks, kelle pädevusse kuuluvad nõuete ülejäänud osad.
7. Hageja, kelle nõude suhtes kohaldatakse liitmist, võib oma liidetud nõude või selle osa vaidluste lahendamise menetlusest käesoleva artikli alusel tagasi võtta ning sellist nõuet või selle osa ei saa enam artikli 17.30 alusel uuesti esitada.
8. Kostja taotluse korral võib esimese astme kohtu liitmiskoosseis otsustada samadel alustel ja sama mõjuga, nagu sätestatud lõigetes 3 kuni 6, kas tema pädevuses on tervikuna või osaliselt pärast liidetud menetluse algatamist esitatud nõue, mis kuulub lõike 1 kohaldamisalasse.

9. Ühe hageja taotluse korral võib esimese astme kohtu liitmiskoosseis võtta meetmeid, et säilitada selle hageja konfidentsiaalse või kaitstud teabe konfidentsiaalsus teiste hagejate ees. Selliste meetmete hulka võib kuuluda see, et kaitstud või konfidentsiaalset teavet sisaldavatest dokumentidest esitatakse teistele hagejatele redigeeritud versioonid või et osa kohtuistungitest peetakse kinnisena.

ARTIKKEL 17.54

Esialgne otsus

1. Kui esimese astme kohus jõuab järeldusele, et kostja on rikkunud mõnda artikli 17.25 lõikes 1 osutatud sätet, nagu hageja väidab, võib esimese astme kohus hageja taotluse alusel ja olles vaidluses osalevad pooled ära kuulanud määrata ainult järgmist:

- a) rahaline kahjuhüvitis ja kõik kohaldatavad intressid ning
- b) vara tagastamine, mille puhul sätestatakse otsuses, et kostja võib tagastamise asemel maksta rahalise kahjuhüvitise ja mis tahes kohaldatava intressi, mis määratakse kindlaks kooskõlas artikliga 17.19.

Kui nõue esitati kohapealse ettevõtte nimel, nähakse iga käesoleva lõike kohase otsusega ette, et:

- a) igasugune rahaline kahjuhüvitis ja intressid makstakse kohapealsele ettevõttele;
- b) mis tahes vara tagastatakse kohapealsele ettevõttele.

Suurema selguse huvides olgu märgitud, et esimese astme kohus ei saa määrata muid õiguskaitsevahendeid peale nende, mis on nimetatud esimeses lõigus, ega nõuda asjaomase meetme tühistamist, lõpetamist või muutmist.

2. Rahaline kahjuhüvitis ei või olla suurem kui hageja või – kui hageja tegutses kohapealse ettevõtte nimel – kohapealse ettevõtte poolt artikli 17.25 lõike 1 asjaomaste sätete rikkumise tulemusena kantud kahju, millest on maha arvatud kõik asjaomase lepinguosalise poolt juba välja makstud kahjuhüvitised või muud kompensatsioonid. Esimese astme kohus määrab sellise rahalise kahjuhüvitise kindlaks vaidluses osalevate poolte esitatud teabe alusel ja võtab vajaduse korral arvesse nii tahtlikku kui ka tahtmatut kaassüüd ja asjaolu, et kahjusid ei ole leevendatud.

3. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et kui lepinguosalise investor esitab artikli 17.30 kohase nõude, võib ta sisse nõuda üksnes kahju, mida ta on kandnud lepinguosalise investori staatuses.

4. Kohus ei või välja mõista karistuslikke kahjuhüvitisi.

5. Esimese astme kohus annab korralduse, et menetluse läbiviimise kulud kannab vaidluse kaotanud pool. Erakorralistel asjaoludel võib esimese astme kohus jagada sellised kulud vaidluses osalevate poolte vahel, kui ta otsustab, et juhtumi asjaolude puhul on selline jagamine kohane.
6. Esimese astme kohus jätab muud mõistlikud kulud, sealhulgas seadusliku esindamise ja õigusabiga seotud mõistlikud kulud samuti vaidluse kaotanud poole kanda, kui ta jätab nõude rahuldamata ja teeb otsuse vastavalt artiklile 17.42 või artiklile 17.43. Muude asjaolude puhul määrab esimese astme kohus kindlaks, kelle kanda vaidluses osalevatest pooltest jäävad muud mõistlikud kulud, sealhulgas seadusliku esindamise ja õigusabiga seotud kulud, võttes arvesse menetluse tulemusi ja muid asjakohaseid asjaolusid, nagu vaidluses osalevate poolte tegutsemine.
7. Kui nõuetest otsustatakse rahuldada ainult osa, kohandatakse kulusid proportsionaalselt rahuldatud nõuete arvu või ulatusega.
8. Apellatsioonikohus käsitleb kulusid käesoleva artikli kohaselt.
9. Hiljemalt üks aasta pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva võtab ühiskomitee vastu lisaeeskirjad tasude kohta, et määrata kindlaks seadusliku esindamise ja õigusabiga seotud kulude maksimumsumma, mida võivad kanda konkreetsetesse kategooriatesse kuuluvad vaidluse kaotanud pooled, võttes arvesse nende rahalisi vahendeid.

10. Esimese astme kohus teeb esialgse otsuse 24 kuu jooksul pärast nõude esitamise kuupäeva. Kui sellest tähtajast ei ole võimalik kinni pidada, võtab esimese astme kohus vastu sellekohase otsuse, millega teatatakse vaidluses osalevatele pooltele viivituse põhjused ja näidatakse ära ajutise otsuse tegemise hinnanguline kuupäev.

ARTIKKEL 17.55

Apellatsioonimenetlus

1. Kumbki vaidluses osalev pool võib esialgse otsuse apellatsioonikohtule edasi kaevata 90 päeva jooksul pärast selle tegemist. Edasikaebamise põhjused võivad olla järgmised:

- a) kohus on kohaldatavat õigust vääralt tõlgendanud või kohaldanud;
- b) esimese astme kohus on teinud ilmseid vigu asjaolude – sealhulgas, kui see on asjakohane, riigisisese õiguse – hindamisel või
- c) ICSIDI konventsiooni artiklis 52 sätestatud põhjused, kui need põhjused ei ole hõlmatud punktiga a või b.

2. Apellatsioonikohus jätab edasikaebuse rahuldamata, kui ta leiab, et kaebus ei ole põhjendatud. Samuti võib ta edasikaebuse kiirendatud korras rahuldamata jätta, kui kaebus ei ole ilmselgelt põhjendatud.

3. Kui apellatsioonikohus leiab, et edasikaebus on põhjendatud, muudab apellatsioonikohus oma otsusega esialgse otsuse õiguslikke hinnanguid ja järeldusi või tühistab need kas täielikult või osaliselt. Apellatsioonikohtu otsus sisaldab täpseid selgitusi selle kohta, kuidas ta on esimese astme kohtu asjaomaseid õiguslikke hinnanguid ja järeldusi muutnud või need tühistanud.
4. Kui esimese astme kohtu tuvastatud faktilised asjaolud seda võimaldavad, esitab apellatsioonikohus nende asjaolude põhjal oma õiguslikud hinnangud ja järeldused ning teeb lõpliku otsuse. Kui see ei ole võimalik, saadab apellatsioonikohus asja tagasi esimese astme kohtule.
5. Üldjuhul ei või apellatsioonimenetlus olla pikem kui 180 päeva alates kuupäevast, mil vaidluses osalev pool teavitas vormikohaselt oma otsusest edasi kaevata, kuni päevani, mil apellatsioonikohus teeb oma otsuse. Kui apellatsioonikohus leiab, et ta ei saa teha otsust 180 päeva jooksul, teatab ta vaidluses osalevatele pooltele kirjalikult edasilükkamise põhjused ja hinnangulise ajavahemiku, mille jooksul ta otsuse teeb. Igal juhul ei kesta menetlus kauem kui 270 päeva.
6. Vaidluses osalev pool, kes otsuse edasi kaevab, tagab edasikaebamisega seotud kulud.
7. Apellatsioonimenetluse suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* artikleid 17.33, 17.44, 17.45, 17.46 ja 17.48 ning kui see on asjakohane, muid käesoleva jao sätteid.

ARTIKKEL 17.56

Lõplik otsus

1. Käesoleva jao kohaselt tehtud esialgne otsus muutub lõplikuks, kui kumbki vaidluses osalev pool ei ole esialgset otsust artikli 17.55 kohaselt edasi kaevanud.
2. Kui esialgne otsus on edasi kaevatud ja apellatsioonikohus on apellatsioonikaebuse artikli 17.55 kohaselt rahuldamata jätnud, muutub esialgne otsus lõplikuks kuupäeval, mil apellatsioonikohus apellatsioonikaebuse rahuldamata jätab.
3. Kui esialgne otsus on edasi kaevatud ja apellatsioonikohus on teinud lõpliku otsuse, muutub apellatsioonikohtu muudetud või tühistatud esialgne otsus lõplikuks kuupäeval, mil apellatsioonikohus teeb lõpliku otsuse.
4. Kui esialgne otsus on edasi kaevatud ning apellatsioonikohus on muutnud esialgse otsuse õiguslikke hinnanguid ja järeldusi või need tühistanud ning saatnud juhtumi tagasi esimese astme kohtusse, teeb esimese astme kohus pärast vaidluses osalevate poolte ärakuulamist vajaduse korral oma esialgses otsuses muudatused, mis kajastavad apellatsioonikohtu hinnanguid ja järeldusi. Apellatsioonikohtu hinnangud on esimese astme kohtu jaoks siduvad. Kohus püüab muudetud otsuse teha 90 päeva jooksul pärast apellatsioonikohtu otsuse saamist. Muudetud esialgne otsus muutub lõplikuks 90 päeva pärast selle tegemist.

5. Lõplik otsus sisaldab kõiki apellatsioonikohtu poolt artikli 17.55 alusel tehtud lõplikke otsuseid.

ARTIKKEL 17.57

Otsuse täitmisele pööramine

1. Käesoleva jao kohaselt tehtud otsust ei saa pöörata täitmisele enne, kui see on vastavalt artiklile 17.56 lõplikuks muutunud. Käesoleva jao kohaselt tehtud lõplikud otsused on vaidluses osalevate poolte jaoks siduvad ning nende suhtes ei kohaldata edasikaebamist, läbivaatamist, kehtetuks tunnistamist, tühistamist või mis tahes muid sarnaseid õiguskaitsevahendeid¹.
2. Mõlemad lepinguosaliselised käsivad käesoleva jao alusel tehtud otsust siduvana ja nõuavad oma territooriumil selle otsusega ette nähtud rahaliste kohustuste täitmist nii, nagu oleks see nimetatud lepinguosalise riigisisese kohtu otsus.
3. Otsuse täitmist reguleeritakse kohtuotsuste täitmist käsitlevate õigusnormidega, mis kehtivad kohas, kus sellist täitmist taotletakse.
4. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et artikkel 41.10 ei takista käesoleva jao kohaselt tehtud otsuste tunnustamist ja täitmist.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see ei takista vaidluses osaleval poolel taotleda esimese astme kohtult otsuse läbivaatamist või otsuse tõlgendamist vastavalt vaidluste lahendamise suhtes kohaldatavatele eeskirjadele, kui see on kohaldatavate eeskirjade alusel võimalik.

5. New Yorgi konventsiooni artikli 1 tähenduses on käesoleva jao kohaselt tehtud lõplik otsus vahekohtuotsus seoses nõuetega, mida käsitatakse tulenevana ärisuhtest või -tehingust.

6. Suurema selguse huvides ja vastavalt käesoleva artikli lõikele 1 liigitub käesoleva jao kohaselt tehtud lõplik otsus ICSIDi konventsiooni 6. jaoga hõlmatud otsuseks, kui nõue vaidluse lahendamiseks on esitatud artikli 17.30 lõike 2 punkti a kohaselt.

18. PEATÜKK

PIIRIÜLENE TEENUSKAUBANDUS

ARTIKKEL 18.1

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse lepinguosalise meetmete suhtes, mis mõjutavad teise lepinguosalise teenuseosutajate piiriülest teenuskaubandust. Nende meetmete hulka kuuluvad meetmed, mis mõjutavad:

a) teenuse tootmist, jaotamist, turustamist, müüki ja osutamist;

- b) teenuse ostmist või kasutamist või selle eest tasumist;
- c) seoses teenuse osutamisega selliste teenuste kättesaadavust ja kasutamist, mida lepinguosaline peab üldiselt üldsusele pakkuma, sealhulgas jaotus-, transpordi- või telekommunikatsioonivõrgud, ning
- d) võlakirja või muu finantstagatise esitamist teenuse osutamise tingimusena.

2. Käesolevat peatükki ei kohaldata järgmise suhtes:

- a) artiklis 25.2 määratletud finantsteenused;
- b) audiovisuaalteenused;
- c) riigisisene merekabotaaž¹;

¹ Ilma et see piiraks sellise tegevuse ulatust, mida võib asjaomaste riigisiseste õigusnormide alusel käsitada kabotaažina, hõlmab käesoleva peatüki kohane riigisisene merekabotaaž reisijate või kauba vedu Tšiilis või liikmesriigis asuvast sadamast või kohast teise Tšiilis või samas liikmesriigis asuvasse sadamasse või kohta, sh asjaomase riigi mandrilaval, nagu on sätestatud ÜRO mereõiguse konventsioonis, ning ühest ja samast Tšiilis või liikmesriigis asuvast sadamast või kohast algavat ja seal lõppevat liiklust.

- d) riigisised ja rahvusvahelised regulaarsed ja mitteregulaarsed lennuteenused ja lennuteenustega seotud tugiteenused¹ ning liiklusõiguste teostamisega otseselt seotud teenused, välja arvatud:
- i) õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused, mille ajal õhusõiduk on kasutusest kõrvaldatud;
 - ii) lennutransporditeenuste müük ja turustamine;
 - iii) arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused; ning
 - iv) maapealne teenindus;
- e) riigihanked; ning
- f) lepinguosalise või riigi osalusega ettevõtte antud subsiidiumid ja toetused, sealhulgas valitsuse toetatavad laenud, tagatised ja kindlustus.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lennuteenuste või lennuteenustega seotud tugiteenuste hulka kuuluvad järgmised teenused: lennutransport; õhusõiduki abil osutatavad teenused, mille põhieesmärk ei ole kaupade või reisijate vedu, näiteks tuletõrje, lennutreening, vaatamisväärsustega tutvumine, pritsimine, seire, kaardistamine, pildistamine, langevarjuhüpped, purilennuki pukseerimine, kopteriga tehtavad tõstetööd raie- ja ehitustöödel ning muud õhus osutatavad põllumajandus-, tööstus- ja kontrolliteenused; õhusõidukite rentimine koos meeskonnaga; ja lennujaamateenused.

ARTIKKEL 18.2

Mõisted

Käesolevas peatükis ning 17-A, 17-B ja 17-C lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „õhusõidukite remondi- ja hooldustööd“ – toimingud, mida tehakse kasutusest kõrvaldatud lennuki või selle osaga ja mille hulka ei kuulu nn liinihooldus;
- b) „arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused“ – teenused, mida osutab arvutipõhine andmetöötlussüsteem, mis sisaldab teavet lennuettevõtjate sõiduplaanide, pakkumiste, hindade ja hinnaeskirjade kohta ning mille kaudu saab pileteid ette tellida ja väljastada;
- c) „piiriülene teenuskaubandus“ ehk „piiriülene teenuste osutamine – teenuse osutamine:
 - i) ühe lepinguosalise territooriumilt teise lepinguosalise territooriumile või
 - ii) ühe lepinguosalise territooriumil teise lepinguosalise teenusetarbijale;

- d) „ettevõtte“ – juriidiline isik, filiaal või asutatud esindus;
- e) „maapealne teenindus“ – järgmiste teenuste osutamine lennujaamas tasu eest või lepingu alusel: lennuettevõtja esindamine, juhtimine ja järelevalve; reisijate teenindamine; pagasikäitlus; seisuplatsiteenused; toitlustamine, v.a toidu valmistamine; lennulasi ja -posti käitlemine; õhusõidukite tankimine; õhusõidukite teenindamine ja puhastamine; maismaa- ja meretransport lennutegevuse korraldamine, meeskonna juhtimine ja lendude planeerimine; maapealse teeninduse hulka ei kuulu: omateenindus; julgestus; liinihooldus; õhusõidukite remont ja hooldus; sellise olulise tsentraliseeritud lennujaamataristu haldamine või käitamine nagu jäätõrjerajatised, kütusejaotussüsteemid, pagasikäitlussüsteemid ja lennujaamasisesed transpordisüsteemid;

f) „lepinguosalise juriidiline isik“¹ –

i) ELi poolel:

- A) Euroopa Liidu või vähemalt ühe selle liikmesriigi õiguse alusel asutatud või organiseeritud juriidiline isik, kes tegeleb Euroopa Liidu territooriumil sisulise äritegevusega²; ning
- B) laevandusettevõtted, mis on asutatud väljaspool Euroopa Liitu, kuid on liikmesriigi füüsiliste isikute valitseva mõju all ning mille laevad on registreeritud liikmesriigis ja sõidavad liikmesriigi lipu all;

ii) Tšiilis:

- A) Tšiili õiguse alusel asutatud või organiseeritud juriidiline isik, kes tegeleb Tšiili territooriumil sisulise äritegevusega; ning
- B) laevandusettevõtted, mis on asutatud väljaspool Tšiilit, kuid on Tšiili füüsiliste isikute valitseva mõju all ning mille laevad on registreeritud Tšiilis ja sõidavad Tšiili lipu all;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevas määratluses osutatud laevandusettevõtteid peetakse lepinguosalise juriidilisteks isikuteks ainult mereveoteenuste osutamisega seotud tegevuse puhul.

² Vastavalt WTO-le saadetud teatisele Euroopa Ühenduse asutamislepingu kohta (WT/REG39/1) peab ELi pool „tegelikku ja püsivat seost“ liikmesriigi majandusega, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 54, samaväärseks mõistega „sisuline äritegevus“.

- g) „lennutransporditeenuste müük ja turustamine“ – asjaomaste lennuettevõtjate võimalus vabalt müüa ja turustada oma õhutransporditeenuseid, sealhulgas turunduse kõik aspektid, nagu turu-uuringud, reklaam ja turustamine; selle tegevuse hulka ei kuulu lennutransporditeenuste hinnakujundus ega kohaldatavad tingimused;
- h) „teenus“ – mis tahes sektori mis tahes teenus, välja arvatud teenused, mida osutatakse valitsuse funktsioonide täitmisel;
- i) „teenus, mida osutatakse valitsuse ülesannete täitmisel“ – teenus, mida ei osutata ärilistel alustel ega konkureerides ühe või mitme teenuseosutajaga; ning
- j) „lepinguosalise teenuseosutaja“ – lepinguosalise füüsiline või juriidiline isik, kes pakub või osutab teenust.

ARTIKKEL 18.3

Õigus kehtestada õigusnorme

Lepinguosalised kinnitavad veel kord õigust kehtestada oma territooriumil õigusnorme, et saavutada õiguspäraseid poliitikaeesmärke, näiteks rahvatervise, sotsiaalteenuste, hariduse, ohutuse, keskkonna, sh kliimamuutuste, avaliku kõlbluse, sotsiaal- või tarbijakaitse, eraelu puutumatuse ja andmekaitse või kultuurilise mitmekesisuse edendamise ja kaitsmise valdkonnas.

ARTIKKEL 18.4

Võrdne kohtlemine

1. Kumbki lepinguosaline võimaldab teise lepinguosalise teenustele ja teenuseosutajatele vähemalt sama soodsat kohtlemist, nagu ta võimaldab sarnases olukorras oma teenustele ja teenuseosutajatele.
2. Lõike 1 alusel lepinguosalise võimaldatud kohtlemine tähendab:
 - a) Tšiili piirkondliku või kohaliku omavalitsuse puhul kohtlemist, mis ei ole vähem soodne kui soodsaim kohtlemine, mida see valitsustasand võimaldab sarnastes olukordades oma teenustele ja teenuseosutajatele;
 - b) liikmesriigi valitsuse puhul kohtlemist, mis ei ole vähem soodne kui kõige soodsam kohtlemine, mida see valitsus võimaldab sarnastes olukordades oma teenustele ja teenuseosutajatele.
3. Lepinguosaline võib täita lõike 1 nõude, kui ta võimaldab teise lepinguosalise teenustele ja teenuseosutajatele vormiliselt samasugust või vormiliselt teistsugust kohtlemist kui see, mida ta võimaldab omaenda teenustele ja teenuseosutajatele.
4. Vormiliselt samasugust või vormiliselt teistsugust kohtlemist peetakse ebasoodsamaks, kui see muudab konkurentsitingimused ühe lepinguosalise teenuste või teenuseosutajate jaoks soodsamaks, võrreldes teise lepinguosalise teenuseosutajatega.

5. Käesolevat artiklit ei tõlgendata nii, nagu nõuaks see lepinguosaliselt asjaomaste teenuste või teenuseosutajate välismaisest olemusest tuleneva ebasoodsa konkurentsiolukorra hüvitamist.

ARTIKKEL 18.5

Enamsoodustusrežiim

1. Kumbki lepinguosaline võimaldab teise lepinguosalise teenustele ja teenuseosutajatele vähemalt sama soodsat kohtlemist, nagu ta võimaldab sarnases olukorras kolmanda riigi teenustele ja teenuseosutajatele.

2. Lõiget 1 ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist laiendama teise lepinguosalise teenustele ja teenuseosutajatele mis tahes kohtlemist tulenevalt meetmetest, millega nähakse ette standardite tunnustamine, sealhulgas füüsilisele isikule või ettevõttele majandustegevuseks tegevusloa, litsentsi või sertifikaadi andmise standardite või kriteeriumide või usaldatavusnõuete tunnustamine.

3. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lõikes 1 nimetatud kohtlemise hulka ei kuulu vaidluste lahendamise menetlused ega mehhanismid, mis on sätestatud muudes rahvusvahelistes lepingutes või kaubanduslepingutes. Muude rahvusvaheliste lepingute või kaubanduslepingute sisulised sätted iseenesest ei kujuta endast lõikes 1 osutatud kohtlemist ega saa seega põhjustada käesoleva artikli rikkumist, kui lepinguosaline ei ole meetmeid kehtestanud ega kehtima jätnud. Meetmed, mida lepinguosalise nende sisuliste sätete alusel võtab, võivad endast kujutada käesoleva artikli kohast kohtlemist ja seega põhjustada käesoleva artikli rikkumise.

ARTIKKEL 18.6

Kohalik kohalolek

Lepinguosaline ei nõua piiriülese teenuseosutamise tingimusena, et teise lepinguosalise teenuseosutaja asutaks või säilitaks tema territooriumil ettevõtte või oleks seal resident.

ARTIKKEL 18.7

Turulepääs

Sektorites ja allsektorites, kus on võetud turulepääsu kohustusi, ei võta lepinguosaline vastu ega jäta kehtima ei kogu oma territooriumil ega üheski selle piirkondlikus allüksuses meetmeid,

a) millega piiratakse:

- i) teenuseosutajate arvu kas arvuliste kvootidega, monopolidega, teenuse osutamise ainuõigustega või majandusvajaduste testi nõudega;
- ii) teenustealaste tehingute või vara üldväärtust arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõudega

- iii) teenustealaste tehingute koguarvu või teenuste üldmahtu, väljendatuna kinnitatud arvuliste ühikutena kvootides või majandusvajaduste testi nõude vormis¹; või
- iv) selliste füüsiliste isikute koguarvu, keda võib rakendada konkreetses teenuste sektoris või keda teenuseosutaja võib rakendada ja kes on vajalikud ning otseselt seotud konkreetse teenuse osutamisega, arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõude kaudu, või
- b) millega piiratakse või nõutakse juriidilise isiku või ühissettevõtte konkreetseid vorme, mille kaudu teenuseosutaja võib teenust osutada.

¹ Käesolev punkt ei hõlma lepinguosalise meetmeid, millega piiratakse teenuste osutamise sisendeid.

ARTIKKEL 18.8

Nõuetele mittevastavad meetmed

1. Artikleid 18.4, 18.5 ja 18.6 ei kohaldata järgmise suhtes:
 - a) olemasolev nõuetele mittevastav meede, mida säilitab:
 - i) ELi poole puhul:
 - A) Euroopa Liit, nagu on sätestatud liites 17-A-1;
 - B) liikmesriigi keskvalitsus, nagu on sätestatud liites 17-A-1;
 - C) liikmesriigi piirkondlik omavalitsus, nagu on sätestatud liites 17-A-1; või
 - D) kohalik omavalitsus; ning
 - ii) Tšiili puhul:
 - A) keskvalitsus, nagu on sätestatud liites 17-A-2;

B) piirkondlik omavalitsus, nagu on sätestatud liites 17-A-2; või

C) kohalik omavalitsus;

- b) punktis a nimetatud mittevastava meetme pikendamine või kiire uuendamine; või
- c) käesoleva artikli punktis a osutatud mittevastava meetme muutmine sel määral, et muudatus ei vähenda meetme, nagu see oli olemas vahetult enne muutmist, vastavust artiklitele 18.4, 18.5 ja 18.6.

2. Artikleid 18.4, 18.5, ja 18.6 ei kohaldata lepinguosalise 17-B lisas sätestatud meetmete suhtes, mis on seotud sektorite, allsektorite või tegevusega.

3. Artiklit 18.7 ei kohaldata lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud sektorite, allsektorite või tegevusega, mis on sätestatud tema loendis 17-C lisas.

ARTIKKEL 18.9

Eeliste andmisest keeldumine

Lepinguosaline võib keelduda andmast teise lepinguosalise teenuseosutajale käesolevast peatükist tulenevaid eeliseid, kui keelduv lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima meetmed, mis on seotud rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamisega, sealhulgas inimõiguste kaitsega, ja:

- a) millega keelatakse tehingud kõnealuse teenuseosutajaga või isikuga, kes on nende omanik või kontrollib neid; või
- b) mida rikutaks või millest hiilitaks kõrvale, kui sellele teenuseosutajale antaks käesolevas peatükis sätestatud eelised.

ARTIKKEL 18.10

Teenuste ja investeeringute allkomitee

1. Teenuste ja investeeringute allkomitee (edaspidi „allkomitee“) moodustatakse artikli 8.8 lõike 1 kohaselt. Teenustega seotud küsimuste käsitlemisel jälgib allkomitee 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24. ja 26. peatüki ning 17-A, 17-B, 17-C, 19-A, 19-B, 19-C, 21-A ja 21-B lisa nõuetekohast rakendamist ning tagab nende nõuetekohase rakendamise.

19. PEATÜKK

FÜÜSILISTE ISIKUTE AJUTINE KOHALOLEK ÄRILISEL EESMÄRGIL

ARTIKKEL 19.1

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud majandustegevuse elluviimisega, milleks on vajalik järgmiste isikute sisenemine lepinguosalise territooriumile ja seal ajutiselt viibimine: teise lepinguosalise füüsilised isikud, kes on ettevõtte asutamisega seoses ärivisiidil olevad isikud, investorid, ettevõtjasiseselt üle viidud töötajad, lühiajalisel ärivisiidil olevad isikud, lepingulised teenuseosutajad ja vabakutselised.
2. Käesolevat peatükki ei kohaldata artikli 18.1 lõike 2 punktides b, c ja d osutatud sektorite suhtes.
3. Käesolevat peatükki ei kohaldata selliste meetmete suhtes, mis mõjutavad ühe lepinguosalise füüsilisi isikuid, kes püüavad pääseda teise lepinguosalise tööturule, ega rahvuse, kodakondsuse, alalise elu- või töökohaga seotud meetmete suhtes.
4. Käesolev leping ei takista lepinguosalist rakendamast meetmeid, millega reguleeritakse teise lepinguosalise füüsiliste isikute sisenemist tema territooriumile või nende ajutist viibimist tema territooriumil, sealhulgas meetmeid, mis on vajalikud tema piiride puutumatus kaitseks ja füüsiliste isikute korrakohaseks piiriületuseks, tingimusel et neid meetmeid ei rakendata viisil, mis muudaks olematuks või vähendaks kasu, mida teine lepinguosaline saab käesoleva lepingu käesoleva osa alusel.

5. Ainuüksi asjaolu, lepinguosaline nõuab teise lepinguosalise isikutelt viisat, ei tohi pidada käesoleva lepingu käesoleva osa kohase kasu olematuks muutmiseks või vähendamiseks.
6. Niivõrd kui käesolevas peatükis ei võeta kohustusi, kohaldatakse endiselt kõiki lepinguosalise õiguses sätestatud nõudeid, mis käsitlevad füüsiliste isikute sisenemist ja ajutist viibimist, sealhulgas viibimisaega käsitlevaid õigusnorme.
7. Olenemata käesolevast peatükist kohaldatakse endiselt kõiki lepinguosalise õiguses sätestatud töö- ja sotsiaalkindlustusmeetmeid käsitlevaid nõudeid, sealhulgas miinimumpalka ja palgaalaseid kollektiivlepinguid käsitlevaid õigusnorme.
8. Käesoleva peatüki kohaseid füüsiliste isikute ärilisel eesmärgil sisenemise ja ajutise viibimisega seotud kohustusi ei kohaldata juhul, kui sisenemise ja ajutise viibimise eesmärk või tagajärg seisneb töö- või juhtimisvaidlustesse või -lābirāākimistesse sekkumises või nende tulemuste muul viisil mõjutamises või sellises vaidluses osaleva füüsilise isiku töölevõtmises.

ARTIKKEL 19.2

Mõisted

1. Käesoleva peatüki ning 19-A, 19-B ja 19-C lisa suhtes kohaldatakse artiklites 17.2 ja 18.2 esitatud mõisteid, välja arvatud artikli 17.2 lõike 1 punktis j esitatud investori mõiste.

2. Käesolevas peatükis ning 19-A, 19-B ja 19-C lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:
- a) „äriteenuste müügiesindajad“ – lühiajalisel ärivisiidil olevad isikud, kes:
- i) esindavad lepinguosalise teenuseosutajat või kaubatarnijat, et pidada kõnealuse teenuseosutaja või kaubatarnija nimel läbirääkimisi teenuste või kaupade müügi üle või sõlmida teenuste või kaupade müügi lepinguid, sh: osalevad koosolekutel või konverentsidel; konsulteerivad ärikolleeegidega, võtavad vastu tellimusi või peavad teise lepinguosalise territooriumil asuva ettevõttega läbirääkimisi lepingute üle;
 - ii) ei osuta teenust lepingu raames, mille on sõlminud ühelt poolt ettevõtte, mis ei ole äriliselt esindatud selle lepinguosalise territooriumil, kus lühiajalisel ärivisiidil olev isik ajutiselt viibib, ja teiselt poolt kõnealusel territooriumil asuv tarbija; ning
 - iii) ei ole vahendajad;
- b) „ettevõtte asutamise eesmärgil ärivisiidil olevad isikud“ – lepinguosalise juriidilise isiku juures juhtival kohal töötavad füüsilised isikud, kes vastutavad asjaomasele juriidilisele isikule kuuluva ettevõtte asutamise eest, kes ei paku ega osuta teenuseid ega tegele majandustegevusega, mis ei ole vajalik ettevõtte asutamiseks, ega saa teise lepinguosalise territooriumil asuvast allikast tasu;
- c) „lepingulised teenuseosutajad“ – füüsilised isikud, kes töötavad ühe lepinguosalise sellise juriidilise isiku heaks, kes ei ole asutatud teise lepinguosalise territooriumil, ei ole personali töölerakendamise ja värbamise teenuseid pakkuv agentuur ega tegutse sellise agentuuri kaudu ning kes on sõlminud teise lepinguosalise territooriumil asuva lõpptarbijaga heauskselt lepingu, et osutada teise lepinguosalise territooriumil teenuseid, mis eeldavad teenuse osutamise lepingu täitmiseks tema töötajate ajutist viibimist selle lepinguosalise territooriumil¹;
- d) „vabakutselised“ – füüsilised isikud, kes osutavad teenuseid ja on asutatud füüsilisest isikust

¹ Punktides b ja c osutatud teenusleping peab vastama selle lepinguosalise õiguse nõuetele, kelle territooriumil lepingut täidetakse.

ettevõtjana ühe lepinguosalise territooriumil, kuid ei ole asutatud teise lepinguosalise territooriumil ning kes on sõlminud heauskselt lepingu muul viisil kui personali töölerakendamise ja värbamise teenuseid osutava agentuuri kaudu, et osutada teise lepinguosalise lõpptarbijatele teenuseid, mis eeldavad teenuse osutamise lepingu täitmiseks nende ajutist viibimist selle lepinguosalise territooriumil¹;

- e) „paigaldajad ja hooldajad“ – lühiajalisel ärivisiidil olevad isikud, kellel on müüja või liisinguandja lepinguliste kohustuste täitmiseks vajalikud eriteadmised, kes osutavad teenuseid või koolitavad töötajaid teenuste osutamiseks vastavalt garantii- või muule teenuslepingule, mis on seotud kaubandus- või tööstusseadmete või -masinate, sealhulgas arvutite ja nendega seotud teenuste müügi või liisimisega ettevõttelt, mis asub väljaspool selle lepinguosalise territooriumi, kuhu siseneda või kus ajutiselt viibida soovitakse, kogu garantii- või teenuslepingu kehtivuse ajal;
- f) „ettevõtjasiseselt üle viidud töötajad“ – füüsilised isikud, kes on töötanud või on olnud partnerid ühe lepinguosalise juriidilises isikus vähemalt ühe aasta ja on ajutiselt üle viidud selle juriidilise isiku ettevõttesse teise lepinguosalise territooriumil ning kes kuuluvad ühte allpool nimetatud kategooriasse:
 - i) juhid;
 - ii) spetsialistid;
 - iii) praktikandid;
- g) „investor“ – füüsiline isik, kes asutab teise lepinguosalise territooriumil ettevõtte, mille jaoks see füüsiline isik või tema palganud juriidiline isik on eraldanud märkimisväärse koguse kapitali või on seda tegemas, ning kes arendab või haldab kõnealuse ettevõtte tegevust oma järelevalve- või täidesaatvate volituste piires;
- h) „juhid“ – füüsilised isikud, kes töötavad ühe lepinguosalise juriidilises isikus juhtival

¹ Punktides b ja c osutatud teenusleping peab vastama selle lepinguosalise õiguse nõuetele, kelle territooriumil lepingut täidetakse.

ametikohal ning peamiselt suunavad ettevõtte juhtimist teise lepinguosalise territooriumil¹ ja kelle üle teevad üldist järelevalvet või kellele annavad juhiseid peamiselt kõrgema astme juhid, ettevõtte juhatus või aktsionärid või nendega võrdsustatud isikud ning kelle kohustuste hulka kuulub:

- i) ettevõtte või selle osakonna või allüksuse juhtimine;
 - ii) järelevalve ja kontroll teiste järelevalve-, kutse- või juhtimistegevusega seotud töötajate töö üle; ning
 - iii) õigus isiklikult töötajaid tööle võtta ja töölt vabastada või anda soovitusi nende töölevõtmiseks, töölt vabastamiseks või muude tööjõumeetmete võtmiseks;
- i) „lühiajalisel ärivisiidil olevad isikud“ – füüsilised isikud, kes soovivad teise lepinguosalise territooriumile siseneda ja seal ajutiselt viibida, ei tegele otsemüügiga üldsusele ega ei saa tasu vastuvõtva lepinguosalise territooriumil asuvast allikast ja kes kuuluvad ühte järgmistest kategooriatest:
- i) äriteenuste müügiesindajad;
 - ii) paigaldajad ja hooldajad;
- j) „spetsialistid“ – lepinguosalise juriidilises isikus töötavad füüsilised isikud, kellel on ettevõtte tegevusvaldkondade, meetodite või juhtimise seisukohalt olulised eriteadmised; selliste teadmiste hindamisel võetakse peale ettevõtte seisukohalt oluliste teadmiste arvesse ka seda, kas isikul on kõrge kvalifikatsioon, sealhulgas piisav asjakohane töökogemus teatavat laadi töö või tegevuse alal, mis eeldab tehnilisi eriteadmisi, sealhulgas võimalikku kuulumist töötajate hulka, kelle erialal tegutsemiseks on nõutav luba; ning
- k) „praktikandid“ – akadeemilist kraadi omavad füüsilised isikud, kes on ajutiselt üle viidud

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see määratlus ei välista juhte, kes ei täida küll otseselt teenuste tegeliku osutamise seotud ülesandeid, kuid täidavad määratluses kirjeldatud töö käigus ülesandeid, mis on teenuste osutamiseks vajalikud.

karjäärivõimaluste edendamise eesmärgil või äritegevuse korralduse või meetoditega seotud väljaõppe saamiseks¹.

ARTIKKEL 19.3

Ettevõtjasiseselt üle viidud töötajad, ettevõtte asutamise eesmärgil ärivisiidil olevad isikud ja investorid

1. Kui 19-A lisa sätestatud asjakohastest tingimustest ja kvalifikatsioonidest ei tulene teisiti, siis lepinguosalisel:
 - a) võimaldavad teise lepinguosalise ettevõtjasiseselt üle viidud töötajate, ettevõtte asutamisega seoses ärivisiidil olevate isikute ja investorite sisenemist ja ajutist viibimist;
 - b) võimaldavad teise lepinguosalise ettevõtjasiseselt üle viidud töötajate töötamist oma territooriumil;

¹ Vastuvõtvalt ettevõttelt võidakse nõuda, et ta esitaks eelnevalt heakskiitmiseks kogu viibimisaega hõlmava õppekava, mis tõendab, et viibimise eesmärk on väljaõpe. Austria, Hispaania, Leedu, Prantsusmaa, Saksamaa, Tšehhi ja Ungari puhul peab väljaõpe olema seotud omandatud akadeemilise kraadiga.

- c) ei võta kogu oma territooriumil ega üheski territoriaalses allüksuses vastu ega jäta kehtima arvuliste kvootide või majandusvajaduste testide vormis piiranguid füüsiliste isikute koguarvule, kellel on lubatud siseneda ettevõtte asutamisega seoses ärivisiidil olevate isikute või investoritena või keda võidakse tööle võtta ettevõtjasiseselt üle viidud töötajatena konkreetses sektoris, ning
- d) kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise ettevõtjasiseselt üle viidud töötajaid, ettevõtte asutamise eesmärgil ärivisiidil olevaid isikuid ja investoreid nende ajutise tema territooriumil viibimise ajal vähemalt sama soodsalt kui oma füüsilisi isikuid sarnastes olukordades.

2. Lubatav riigis viibimise kestus on järgmine:

- a) Tšiilis kuni kaks aastat, mida võib pikendada ilma alalise elamisloa taotlemise nõudeta, tingimusel et riigis viibimise aluseks olevad tingimused on endiselt täidetud; ning
- b) ELi poolel juhtide ja spetsialistide puhul kuni kolm aastat; praktikantide ja investorite puhul kuni üks aasta; asutamise eesmärgil ärivisiidil olevate isikute puhul kuni 90 päeva kuue kuu jooksul.

ARTIKKEL 19.4

Lühiajalisel ärivisiidil olevad isikud

1. Kui artikli 17.7 lõikes 2 sätestatud kohaldamisala erandid ning 19-A lisa täpsustatud asjaomased tingimused ja kvalifikatsioonid ei näe ette teisiti, lubab lepinguosaline lühiajalisel ärivisiidil olevatel isikutel siseneda oma territooriumile ja seal ajutiselt viibida, ilma et ta nõuaks tööloaba, majandusvajaduste testi või muid samalaadse eesmärgiga eelneva heakskiitmise menetlusi.
2. Kui lepinguosalise lühiajalisel ärivisiidil olevad isikud osutavad tarbijale teenust selle lepinguosalise territooriumil, kus nad ajutiselt viibivad, peab kõnealune lepinguosaline kohtlema neid seoses asjaomase teenuse osutamisega vähemalt sama soodsalt kui oma teenuseosutajaid sarnases olukorras.
3. Lubatav viibimise kestus on kuni 90 päeva mis tahes 12-kuulise ajavahemiku jooksul.

ARTIKKEL 19.5

Lepingulised teenuseosutajad ja vabakutselised

1. Kumbki lepinguosaline lubab oma territooriumile sisenda ja seal ajutiselt viibida teise lepinguosalise lepingulistel teenuseosutajatel seoses 19-B lisas sätestatud sektorite, allsektorite ja tegevusega, kui selles kirjeldatud asjaomastes tingimustes ja kvalifikatsioonides ei ole sätestatud teisiti ning eeldusel, et:
 - a) füüsilised isikud osutavad teenust sellise juriidilise isiku töötajana, kes on sõlminud teenuslepingu kuni 12 kuuks;
 - b) teise lepinguosalise territooriumile sisenevad füüsilised isikud on osutanud neid teenuseid punktis a osutatud juriidilise isiku töötajana vähemalt teise lepinguosalise territooriumile sisenemise taotluse esitamisele vahetult eelnenud aasta jooksul ning neil on kõnealuse taotluse esitamise seisuga vähemalt kolmeaastane kutsealane töökogemus, mis on saadud pärast täisealiseks saamist lepingu esemeks olevas tegevusvaldkonnas.
 - c) teise lepinguosalise territooriumile sisenevatel füüsilistel isikutel peab olema
 - i) kõrgharidus või kvalifikatsioon, mis tõendab samaväärsel tasemel teadmisi¹; ning
 - ii) kutsekvalifikatsioon, kui seda nõutakse teatud tegevusalal tegutsemiseks vastavalt selle lepinguosalise õigusnormidele, kus teenust osutatakse;

¹ Kui akadeemiline kraad või kvalifikatsioon ei ole omandatud selle lepinguosalise territooriumil, kus teenust osutatakse, võib see lepinguosaline hinnata, kas see akadeemiline kraad või kvalifikatsioon on tema territooriumil nõutavaga samaväärne.

- d) füüsiline isik saa teise lepinguosalise territooriumil viibimise ajal teenuste osutamise eest muud tasu kui see töötasu, mida maksab juriidiline isik füüsilise isiku tööandjana; ning
- e) käesoleva artikli alusel antud juurdepääs on seotud üksnes lepingu esemeks oleva teenusega ega anna õigust kasutada selle lepinguosalise kutsenimetust, kelle territooriumil teenust osutatakse.

2. Kumbki lepinguosaline lubab oma territooriumile siseneda ja seal ajutiselt viibida teise lepinguosalise vabakutselistel seoses 19-B lisas sätestatud sektorite, allsektorite ja tegevusega, kui selles kirjeldatud asjaomastes tingimustes ja kvalifikatsioonides ei ole sätestatud teisiti ning eeldusel, et:

- a) sõlmitud lepingu kestus ei ületa 12 kuud;
- b) füüsilistel isikutel on riiki sisenemise ja seal ajutise viibimise taotluse esitamise kuupäeva seisuga vähemalt kuueaastane erialane töökogemus lepingu objektiks olevas tegevusvaldkonnas;
- c) teise lepinguosalise territooriumile sisenevatel füüsilistel isikutel on
 - i) kõrgharidus või kvalifikatsioon, mis tõendab samaväärsel tasemel teadmisi¹; ning

¹ Kui akadeemiline kraad või kvalifikatsioon ei ole omandatud selle lepinguosalise territooriumil, kus teenust osutatakse, võib see lepinguosaline hinnata, kas see akadeemiline kraad või kvalifikatsioon on tema territooriumil nõutavaga samaväärne.

- ii) kutsekvalifikatsioonid, kui neid nõutakse teatud tegevusalal tegutsemiseks vastavalt selle lepinguosalise õigusnormidele, kus teenust osutatakse;
 - d) käesoleva artikli alusel antud juurdepääs on seotud üksnes lepingu esemeks oleva teenusega; see ei anna õigust kasutada selle lepinguosalise kutsenimetust, kelle territooriumil teenust osutatakse.
3. Lepinguosaline ei võta vastu ega jäta kehtima arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi vormis piiranguid teise lepinguosalise lepinguliste teenuseosutajate või vabakutseliste koguarvule, kellel lubatakse oma territooriumile siseneda ja seal ajutiselt viibida.
4. Lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise lepingulisi teenuseosutajaid ja vabakutselisi seoses nende teenuste osutamisega oma territooriumil vähemalt sama soodsalt kui oma teenuseosutajaid sarnastes olukordades.
5. Lubatav riigis viibimise kestus on järgmine:
- a) ELi poolel kokku kuni kuus kuud 12-kuulise ajavahemiku või lepingu kehtivusaja jooksul, olenevalt sellest, kumb periood on lühem; ning
 - b) Tšiilis kuni üks aasta, mida võib pikendada järgnevateks perioodideks, tingimusel et riigis viibimise aluseks olevad tingimused on endiselt täidetud.

ARTIKKEL 19.6

Nõuetele mittevastavad meetmed

Niivõrd kui asjaomane meede mõjutab füüsiliste isikute sisenemist või ajutist viibimist ärilisel eesmärgil, ei kohaldata artikli 19.3 lõike 1 punkte c ja d ning artikli 19.5 lõikeid 3 ja 4 järgmise suhtes:

- a) lepinguosalise kehtiv nõuetele mittevastav meede järgmistel tasanditel:
 - i) ELi poole puhul:
 - A) Euroopa Liidu tasandil, nagu on sätestatud liites 17-A-1;
 - B) liikmesriigi keskvalitsuse tasandil, nagu on sätestatud liites 17-A-1;
 - C) liikmesriigi piirkondliku valitsuse tasandil, nagu on sätestatud liites 17-A-1; või
 - D) muu kui punktis C osutatud kohaliku omavalitsuse tasandil; ning
 - ii) Tšiili puhul:
 - A) keskvalitsuse tasandil, nagu on sätestatud liites 17-A-2;

- B) piirkondliku allüksuse tasandil, nagu on sätestatud liites 17-A-2; või
- C) kohaliku omavalitsuse tasandil;
- b) punktis a nimetatud mittevastava meetme pikendamine või kiire uuendamine;
- c) käesoleva artikli punktides a ja b osutatud mittevastavate meetmete muutmine, niivõrd kui muutmisega ei vähendata vahetult enne muutmist olemas olnud meetme vastavust artikli 19.3 lõike 1 punktidele c ja d ning artikli 19.5 lõigetele 3 ja 4; või
- d) lepinguosalise mis tahes meede, mis vastab 17-B lisas sätestatud tingimusele või kvalifikatsioonile.

ARTIKKEL 19.7

Läbipaistvus

1. Lepinguosaline teeb üldsusele kättesaadavaks artikli 19.1 lõikes 1 osutatud teabe teise lepinguosalise füüsiliste isikute sisenemise ja ajutise viibimise kohta.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teave sisaldab vajaduse korral järgmisi andmeid:
- a) sisenemise ja ajutise viibimisega seotud viisa, loa või muu samalaadse dokumendi kategooria;
 - b) nõutavad dokumendid ja täidetavad tingimused;
 - c) taotluse esitamise viis ja võimalused, kuidas seda saab esitada, näiteks konsulaaresindustes või internetis;
 - d) taotluse esitamise lõivud ja taotluse menetlemiseks kuluv ligikaudne aeg;
 - e) iga käesoleva lõike punktis a kirjeldatud loaliigi kohane pikim viibimisaeg;
 - f) kõigi võimalike pikendamiste või uuendamiste tingimused;
 - g) kaasolevaid ülalpeetavaid isikuid käsitlevad eeskirjad;
 - h) läbivaatamise või edasikaebamise kord ning
 - i) asjakohased üldkohaldatavad õigusnormid füüsiliste isikute sisenemise ja ajutise viibimise kohta.

3. Seoses käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud teabega püüab lepinguosaline viivitamata teavitada teist lepinguosalist mis tahes uute nõuete ja menetluste kehtestamisest ning muudatustest nõuetes ja menetlustes, mis mõjutavad esimesena nimetatud lepinguosalise territooriumile sisenemiseks, seal ajutiseks viibimiseks ja vajaduse korral töötamiseks antud loa tulemuslikku kohaldamist.

ARTIKKEL 19.8

Vaidluste lahendamise kohaldamata jätmine

38. peatükki ei kohaldata riiki sisenemise ja seal ajutise viibimise loa andmisest keeldumise suhtes, välja arvatud juhul, kui küsimus puudutab tavapärast tegevust.

20. PEATÜKK

RIIGISISENE REGULEERIMINE

ARTIKKEL 20.1

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud litsentsimisnõuete ja -menetluste, kvalifikatsiooninõuete ja kvalifitseerimismenetluste ning tehniliste standarditega,¹ mis mõjutavad:
 - a) piiriülest teenuste osutamist;
 - b) teenuse osutamist või muud majandustegevust, mis toimub ettevõtte asutamise või hõlmatud investeeringu käitamise kaudu; või
 - c) teenuse osutamist lepinguosalise füüsiliste isikute kategooriate viibimise kaudu teise lepinguosalise territooriumil, nagu on määratletud artiklis 19.1.
2. Käesolevat peatükki kohaldatakse üksnes neis sektorites, kus lepinguosaline on võtnud peatükkide 17, 18 ja 19 alusel erikohustusi, ja kõnealuste erikohustuste kohaldamise ulatuses.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevat peatükki kohaldatakse ainult selliste tehniliste standarditega seotud meetmete suhtes, mis mõjutavad teenuskaubandust.

3. Olenemata lõikest 2, ei kohaldata käesolevat peatükki litsentsimisnõuete ja -menetluste, kvalifikatsiooninõuete ja -menetluste ning tehniliste standardite suhtes, mis on seotud järgmisega:

- a) põhikemikaalide ja muude keemiatoodete tootmine;
- b) kummitoodete tootmine;
- c) plasttoodete tootmine;
- d) elektrimootorite, -generaatorite ja trafode tootmine;
- e) akude ning primaarelementide ja -patareide tootmine; ning
- f) metalli- ning mittemetallijäätmete ja -jääkide ringlussevõtt.

4. Olenemata lõikest 1 ei kohaldata käesolevat peatükki lepinguosalise meetmete suhtes niivõrd, kui need kujutavad endast kohustuste loenditega seotud piiranguid lähtuvalt artiklitest 17.5 ja 17.6, artikli 17.11 lõigetest 1 ja 2, artiklitest 18.4, 18.6 ja 18.7, artikli 18.8 lõigetest 1 ja 2, artikli 19.3 lõikest 1, artikli 19.4 lõikest 2, artikli 19.5 lõikest 1 ning artiklist 19.6.

5. Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „luba“ – lõike 1 punktides a, b ja c osutatud tegevuse elluviimise luba, mis saadakse menetluse tulemusena, mida taotleja peab järgima, et tõendada vastavust litsentsimisnõuetele, kvalifikatsiooninõuetele või tehnilistele standarditele;

- b) „pädev asutus“ – kesk-, piirkondliku või kohaliku tasandi valitsusasutus või kesk-, piirkondliku või kohaliku tasandi valitsusasutuse või -organi delegeeritud ülesandeid täitev valitsusväline organ, kellel on õigus teha otsuseid loa andmise kohta teenuse osutamiseks, sealhulgas ettevõtte asutamise kaudu, või loa andmise kohta muu majandustegevusega tegelemiseks.
- c) „litsentsimismenetlus“ – haldus- või menetluseeskiri, mida füüsiline või juriidiline isik peab järgima loa taotlemisel, sealhulgas selle muutmisel või pikendamisel, et tõendada litsentsimisnõuete täitmist;
- d) „litsentsimisnõuded“ – kvalifikatsiooninõuete hulka mittekuuluvad sisulised nõuded, millele füüsiline või juriidiline isik peab vastama, et luba saada, muuta või pikendada;
- e) „kvalifikatsioonimenetlus“ – haldus- või menetluseeskiri, mida füüsiline või juriidiline isik peab järgima, et tõendada loa saamiseks kehtestatud kvalifikatsiooninõuete täitmist; ning
- f) „kvalifikatsiooninõuded“ – sisulised nõuded, mis on seotud füüsilise isiku pädevusega osutada teatavat teenust ja millele füüsiline isik peab vastama, et luba saada, seda muuta või pikendada.
6. Käesolevas peatükis kasutatakse ka artiklis 17.2 ja 18.2 sätestatud mõisteid.

ARTIKKEL 20.2

Litsentsimise ja kvalifitseerimise tingimused

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et litsentsimisnõuete, litsentsimismenetluse, kvalifikatsiooninõuete ja kvalifikatsioonimenetlusega seotud meetmed põhinevad kriteeriumidel, mis takistavad pädevaid asutusi kasutamast oma hindamisvolitusi meelevaldselt.
2. Lõikes 1 osutatud kriteeriumid on:
 - a) selged;
 - b) objektiivsed ja läbipaistvad¹; ning
 - c) üldsusele ja huvitatud isikutele eelnevalt kättesaadavad.
3. Tehniliste standardite vastuvõtmisel julgustab kumbki lepinguosaline oma pädevaid asutusi võtma vastu tehnilisi standardeid, mis on välja töötatud avatud ja läbipaistvate menetluste käigus, ning julgustab kõiki tehnilisi standardeid välja töötavaid organeid, sh asjaomaseid rahvusvahelisi organisatsioone², kasutama avatud ja läbipaistvaid menetlusi.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et selliste kriteeriumide hulka võivad muu hulgas kuuluda pädevus ja suutlikkus osutada teenust või viia ellu muud majandustegevust, sealhulgas teha seda viisil, mis on kooskõlas lepinguosalise regulatiivsete nõuetega, näiteks tervishoiu- ja keskkonnanõuetega. Pädevad asutused võivad otsustada, kui suurt kaalu igale kriteeriumile omistada.

² Mõiste „asjaomased rahvusvahelised organisatsioonid“ viitab rahvusvahelistele organisatsioonidele, mille liikmesus on avatud mõlema lepinguosalise asjaomastele organitele.

4. Kui lube on, antakse luba välja niipea, kui nõuetekohase läbivaatuse käigus on kindlaks tehtud, et loa saamise tingimused on täidetud.
5. Kui konkreetseks tegevuseks antavate litsentside arv on olemasolevate loodusressursside või tehnilise võimsuse vähesuse tõttu piiratud, kohaldab kumbki lepinguosaline valikumenetlust, mis kindlustab võimalikele kandidaatidele täieliku erapooletuse ja läbipaistvuse, sealhulgas eelkõige piisava teabe menetluse alustamise, läbiviimise ja lõpetamise kohta.
6. Valikumenetluse eeskirjade kehtestamisel võib kumbki lepinguosaline võtta arvesse õiguspäraseid poliitikaeesmärke, sealhulgas tervise, ohutuse, keskkonnakaitse ja kultuuripärandi säilitamisega seotud kaalutlusi, kui lõikest 5 ei tulene teisiti.

ARTIKKEL 20.3

Litsentsimis- ja kvalifikatsioonimenetlus

1. Litsentsimis- ja kvalifikatsioonimenetlus peab olema selge ja eelnevalt avalikustatud ega tohi endast kujutada teenuse osutamise või muu majandustegevuse piirangut. Kumbki lepinguosaline tagab, et need menetlused ja formaalsused on võimalikult lihtsad ega muuda teenuse osutamist või muud majandustegevust põhjendamatult keeruliseks ega lükka seda edasi.

2. Kui luba on nõutav, avaldab kumbki lepinguosaline viivitamata või teeb muul viisil üldsusele kättesaadavaks teabe, mida taotleja vajab sellise loa saamise, säilitamise, muutmise ja pikendamise nõuete ja korra järgimiseks. Selline teave peab sisaldama järgmist, niivõrd kui see on olemas:

- a) nõuded ja menetlused;
- b) asjaomaste pädevate asutuste kontaktandmed;
- c) tasud;
- d) tehnilised normid;
- e) taotluste kohta tehtud otsuste edasikaebamise või läbivaatamise kord;
- f) litsentside ja kvalifikatsioonide tingimuste täitmise järelevalve või tagamise kord;
- g) võimalused üldsuse osalemiseks, näiteks ärakuulamise või märkuste esitamise kaudu; ja
- h) taotluse menetlemise eeldatav ajakava.

3. Loatasu¹, mida taotlejatel tuleb võib-olla maksta, peab olema mõistlik ja läbipaistev ega tohi endast kujutada asjaomase teenuse osutamise või asjaomase majandustegevuse piirangut.
4. Kumbki lepinguosaline tagab, et menetlused, mida pädevad asutused loa andmise käigus kasutavad, ja otsused, mida nad teevad, on kõikide taotlejate suhtes erapooletud. Pädev asutus teeb oma otsuse sõltumatult ega ole aruandekohustuslik ühegi isiku ees, kes osutab sellist teenust või tegeleb sellise majandustegevusega, mille jaoks luba nõutakse.
5. Kui on kehtestatud konkreetsed taotluste esitamise tähtajad, antakse taotlejale mõistlik aeg taotluse esitamiseks. Võimaluse korral peaks pädev asutus elektroonilisi taotlusi vastu võtma samadel autentsustingimustel kui paber kandjal taotlusi.
6. Kui taotlus on esitatud, alustab pädev asutus selle menetlemist asjatult viivitamata. Kumbki lepinguosaline püüab kehtestada taotluse menetlemise soovitusliku ajakava ning tagab taotleja taotluse korral ja põhjendamatu viivituseeta, et pädev asutus annab teavet taotluse staatuse kohta. Kumbki lepinguosaline tagab, et taotluse menetlemine, sealhulgas lõpliku otsuse tegemine, viiakse lõpule mõistliku aja jooksul pärast täieliku taotluse esitamise kuupäeva.

¹ Loatasud ei sisalda loodusvarade kasutamise tasusid, enampakkumise, pakkumismenetluse ja muude mittediskrimineerivate kontsessiooni andmise viisidega seotud makseid ega kohustuslikke makseid universaalteenuse osutamise eest.

7. Kui pädev asutus leiab, et taotlus ei ole täielik, teatab ta sellest võimaluse korral mõistliku tähtaja jooksul pärast taotluse saamist taotlejale ja täpsustab, millist teavet tuleb veel esitada, et taotluse saaks tunnistada täielikuks, ning annab taotlejale võimaluse puudused kõrvaldada.
8. Pädev asutus aktsepteerib originaaldokumentide asemel dokumentide koopiaid, mis on kinnitatud lepinguosalise õiguse kohaselt, välja arvatud juhul, kui pädev asutus vajab originaaldokumente selleks, et kaitsta tegevusloa andmise protsessi usaldusväärsust.
9. Kui pädev asutus lükkab taotluse tagasi, teatatakse taotlejale sellest kirjalikult ja põhjendamatu viivitusega kas taotleja enda palvel või pädeva asutuse algatusel. Põhimõtteliselt teatatakse taotlejale taotluse tagasilükkamise põhjustest ja otsuse edasikaebamise tähtajast. Taotlejal on lubatud taotlus mõistliku tähtaja jooksul uuesti esitada.
10. Kumbki lepinguosaline tagab, et kui luba on antud, jõustub see asjatu viivitusega ja kooskõlas loas määratud tingimustega.
11. Kui loa saamiseks on vaja sooritada eksam, tagab pädev asutus, et sellised eksamid toimuvad mõistliku sagedusega, ja annab taotlejatele piisavalt aega, et taotleda eksami sooritamist.

ARTIKKEL 20.4

Läbivaatamine

Kui GATSi V artikli lõikega 4 seotud läbirääkimiste tulemused jõustuvad, vaatavad lepinguosalisel need tulemused ühiselt läbi. Kui ühise läbivaatamise käigus leitakse, et selliste tulemuste inkorporeerimine käesoleva lepingu käesolevasse osasse parandaks selles sisalduvaid põhimõtteid, otsustavad lepinguosalisel ühiselt, kas inkorporeerida sellised tulemused käesoleva lepingu käesolevasse osasse.

ARTIKKEL 20.5

Üldkohaldatavate meetmete haldamine

Kumbki lepinguosaline tagab, et kõiki teenuskaubandust mõjutavaid üldkohaldatavaid meetmeid rakendatakse mõistlikult, objektiivselt ja erapooletult.

ARTIKKEL 20.6

Haldusotsuste edasikaebamine

Kumbki lepinguosaline asutab või säilitab kohtu, vahekohtu või halduskohtu või menetlused, mis kahju kannatanud investori või teenuseosutaja taotluse korral võimaldavad viivitama läbi vaadata haldusotsused, mis mõjutavad ettevõtte asutamist, piiriülest teenuste osutamist või füüsiliste isikute ajutist ärilisel eesmärgil riigis viibimist, ja vajaduse korral kasutada asjakohaseid õiguskaitsevahendeid. Kui kõnealused menetlused sõltuvad asutusest, kellele on usaldatud asjaomase haldusotsuse tegemine, tagab kumbki lepinguosaline, et menetlused näevad ette objektiivse ja erapooletu läbivaatamise.

21. PEATÜKK

KUTSEKVALIFIKATSIOONIDE VASTASTIKUNE TUNNUSTAMINE

ARTIKKEL 21.1

Kutsekvalifikatsioonide vastastikune tunnustamine

1. Käesolev peatükk ei takista lepinguosalist nõudmast, et füüsilistel isikutel peab olema sellel territooriumil, kus tegevust teostatakse, asjaomase tegevusvaldkonna jaoks ette nähtud kvalifikatsioon või töökogemus.

2. Kumbki lepinguosaline soovib oma territooriumil tegutsevatel asjaomastel kutseorganisatsioonidel või ametiasutustel töötada välja ja esitada artiklis 18.10 osutatud teenuste ja investeeringute allkomiteele ühised soovitused kutsekvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise kohta. Ühiste soovitustele tuleb lisada tõenditel põhinev hinnang järgmise kohta:

- a) kavandatava kutsekvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise kokkuleppe (edaspidi „vastastikuse tunnustamise kokkulepe“) majanduslik väärtus; ning
- b) vastavate kordade kokkusobivus, st mil määral on kummagi lepinguosalise kohaldatavad tegevuslubade, litsentsimise, tegevuse ja sertifitseerimise nõuded omavahel kooskõlas.

3. Pärast ühise soovitusel kättesaamist vaatab teenuste ja investeeringute allkomitee selle kooskõla käesoleva lepingu käesoleva osaga mõistliku aja jooksul läbi. Pärast sellist läbivaatamist võib allkomitee töötada välja otsuse vastastikuse tunnustamise kokkuleppe kohta, et määrata kindlaks 21-B lisas sätestatud vastastikuse tunnustamise kord või seda muuta, ja soovitada ühisnõukogul see otsus artikli 8.5 lõike 1 punkti a kohaselt vastu võtta¹.

4. Käesoleva artikli lõikes 3 osutatud kokkuleppega nähakse ette ELi poolel omandatud kutsekvalifikatsioonide ja Tšiilis omandatud kutsekvalifikatsioonide tunnustamise tingimused 17., 18., 19. ja 26. peatükiga hõlmatud tegevuse korral.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et vastastikuse tunnustamise kokkuleppe tulemusel ei tunnustata kutsekvalifikatsioone automaatselt, vaid nähakse mõlema lepinguosalise ühistes huvides ette tingimused, mille kohaselt pädevad asutused kvalifikatsioone tunnustavad.

5. Kui töötatakse välja käesoleva artikli lõikes 2 osutatud ühiseid soovitusi ja kui ühisnõukogu hindab, kas võtta vastu käesoleva artikli lõikes 3 osutatud kokkulepe, võetakse arvesse 21-A lisas sätestatud suuniseid kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kokkulepete kohta.

22. PEATÜKK

KÄTTETOIMETAMISTEENUSED

ARTIKKEL 22.1

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesolevas peatükis on esitatud õigusraamistiku põhimõtted, mis on kohaldatavad kõikide kättetoimetamisteenuste suhtes.
2. Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - a) „kättetoimetamisteenused“ – posti- ja kulleri- või kiirkulleriteenused, sealhulgas postisaadetiste kogumine, sortimine, vedu ja kättetoimetamine;

- b) „kiirkulleriteenused“ – postisaadetiste kogumine, sortimine, vedu ja kättetoimetamine kiiremini ja usaldusväärsemalt, mis võib hõlmata selliseid lisaväärtuselemente nagu kogumine lähtekohast, isiklik kättetoimetamine adressaadile, saadetise liikumise jälgimine, sihtkoha ja adressaadi muutmise võimalus veo ajal või kättesaamiskinnitus;
- c) „kiirpostiteenused“ – rahvusvahelised kiirkulleriteenused, mida osutatakse Express Mail Service Cooperative'i (EMS Cooperative) kaudu, mis on Ülemaailmse Postiliidu määratud postiettevõtjate vabatahtlik ühendus;
- d) „litsents“ – luba, mille pädev reguleeriv asutus annab üksikule kättetoimetamisteenuse osutajale ja milles on kindlaks määratud kättetoimetamisteenuste sektorile omased menetslused, kohustused ja nõuded;
- e) „postisaadetis“ – saadetis, mis oma lõplikul kujul kaalub kuni 31,5 kg ja mida veab mis tahes liiki avalik-õiguslik või eraõiguslik kättetoimetamisteenuste osutaja ning mis võib sisaldada kirja, postipakki, ajalehte või kataloogi;
- f) „postimonopol“ – ainuõigus osutada kindlaksmääratud kättetoimetamisteenuseid lepinguosalise territooriumil vastavalt selle lepinguosalise õigusele; ning
- g) „universaalteenus“ – kindlaksmääratud kvaliteediga kättetoimetamisteenuse püsiv osutamine kõikjal selle lepinguosalise territooriumil kõikidele kasutajatele vastuvõetava hinnaga.

ARTIKKEL 22.2

Universaalteenus

1. Kummalgi lepinguosalisel on õigus kindlaks määrata, millise universaalteenuse osutamise kohustuse ta soovib kehtima jätta. Kumbki lepinguosaline haldab universaalteenuse osutamise kohustust läbipaistvalt, mittediskrimineerivalt ja erapooletult kõikide kättetoimetamisteenuse osutajate puhul, kelle suhtes kohustus kehtib.
2. Kui lepinguosaline nõuab, et sissetuleva kiirpostiteenuse osutamine toimuks universaalteenuse alusel, ei kohtle ta seda teenust soodsamalt kui muid rahvusvahelisi kiirkulleriteenuseid.

ARTIKKEL 22.3

Turgu moonutavate tavade vältimine

Kumbki lepinguosaline tagab, et ei kättetoimetamisteenuste osutajad, kelle suhtes kehtib universaalteenuse osutamise kohustus, ega postimonopolid ei kasuta turgu moonutavaid tavasid, nagu

- a) universaalteenuse osutamise kohustuse hulka kuuluva teenuse osutamisest või postimonopolist saadud tulu kasutamine selleks, et ristsubsideerida kiirkulleriteenuse või sellise kättetoimetamisteenuse osutamist, mis ei kuulu universaalteenuse osutamise kohustuse hulka; või

- b) tarbijate, näiteks ettevõtete, suurpostitajate või konsolideerijate põhjendamatu eristamine seoses tariifide või muude tingimustega selliste teenuste puhul, mis kuuluvad universaalteenuse osutamise kohustuse või postimonopoli hulka.

ARTIKKEL 22.4

Load

1. Kui lepinguosaline nõuab kättetoimetamisteenuste osutamiseks loa olemasolu, teeb ta üldsusele kättesaadavaks järgmise teabe:

- a) kõik litsentsimisnõuded ja ajavahemik, mis tavaliselt on vajalik litsentsitaotluse kohta otsuse tegemiseks, ning
- b) litsentsi tingimused.

2. Litsentsiga seotud menetlused, kohustused ja nõuded peavad olema läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja põhinema objektiivsetel kriteeriumidel.

3. Kui pädev asutus tegevusloa taotluse tagasi lükkab, teatab ta taotlejale kirjalikult tegevusloa andmisest keeldumise põhjustest. Kumbki lepinguosaline kehtestab või säilitab apellatsioonimenetluse organi kaudu, mis on litsentsi taotlemise menetluses osalevatest pooltest sõltumatu. See organ võib olla kohus.

ARTIKKEL 22.5

Reguleerivate asutuste sõltumatus

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et ükski kättetoimetamisteenuste reguleerimise eest vastutav asutus ei ole aruandekohustuslik ühegi kättetoimetamisteenuse osutaja ees ning et reguleeriva asutuse otsused ja menetlused on erapooletud, mittediskrimineerivad ja läbipaistvad kõigi tema territooriumil asuvate turuosaliste suhtes.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et kättetoimetamisteenuste reguleerimise eest vastutav asutus täidab oma ülesandeid õigeaegselt ning et tal on piisavad rahalised ja inimressursid.

23. PEATÜKK

TELEKOMMUNIKATSIOONITEENUSED

ARTIKKEL 23.1

Kohaldamisala

1. Käesolevas peatükis on sätestatud õigusraamistiku põhimõtted telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste pakkumiseks, mis on liberaliseeritud vastavalt 17. ja 18. peatükile.
2. Käesolevat peatükki ei kohaldata teenuste suhtes, mille kaudu pakutakse telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste abil edastatavat sisu või teostatakse selle sisu suhtes toimetusvastutust.

ARTIKKEL 23.2

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „seotud vahendid“ – telekommunikatsioonivõrgu või -teenusega seotud teenused, füüsiline taristu ja muud vahendid, mis võimaldavad või toetavad teenuste osutamist kõnealuse võrgu või teenuse kaudu või võivad seda teha ning mille hulka võivad kuuluda ehitised või ehitiste sissepääsud, hoonesisesed juhtmestikud, antennid, tornid ja muud tugikonstruktsioonid, kaablikanaliseerimine, juhtmed, mastid, pääsuluugid ja kaablikapid;
- b) „olulised vahendid“ – üldkasutatava telekommunikatsioonivõrgu või -teenuse vahendid:
 - i) mida pakub ainult üks või valdavalt üks teenuseosutaja või piiratud arv teenuseosutajaid ja
 - ii) mille asendamine teenuse osutamiseks ei ole majanduslikult või tehniliselt teostatav;
- c) „vastastikune sidumine“ – selliste üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude ühendamine, mida kasutavad samad või erinevad telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujad, et võimaldada ühe teenuseosutaja kasutajatel suhelda sama või teise teenuseosutaja kasutajatega või kasutada teise teenuseosutaja osutatavaid teenuseid, olenemata sellest, kas neid teenuseid osutavad asjaomased teenuseosutajad või muu teenuseosutaja, kellel on võrgule juurdepääs;

- d) „internetiühenduse teenused“ – üldkasutatavad telekommunikatsiooniteenused, mis võimaldavad lepinguosalise territooriumil juurdepääsu internetile ja seega ühendust praktiliselt kõigi internetiga ühendatud lõpp-punktidega, olenemata kasutatavast võrgutehnoloogiast ja lõppseadmest;
- e) „püsiliin“ – telekommunikatsiooniteenused või -vahendid, sealhulgas virtuaalsed teenused või vahendid, millega kasutajale eraldatakse läbilaskevõime kahe või enama kindlaksmääratud punkti vahel sihtotstarbeliseks kasutamiseks või kättesaadavaks tegemiseks;
- f) „peamine teenuseosutaja“ – telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkuja, kes selle tõttu, et olulised vahendid on tema kontrolli all, või oma turupositsiooni kasutades võib oluliselt mõjutada asjaomasel telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste turul osalemise tingimusi hinna ja pakumise osas;
- g) „võrguelemendid“ – telekommunikatsiooniteenuse osutamisel kasutatavad vahendid või seadmed, sealhulgas nende vahendite või seadmetega pakutavad omadused, funktsioonid ja võimalused;
- h) „numbri liikuvus“ –
- i) ELi poole puhul taotluse esitanud abonendi võimalus säilitada püsivõrgu liini puhul samas kohas sama kategooria üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutaja vahetamise korral olemasolev telefoninumber, ilma et see kahjustaks kvaliteeti, usaldusväarsust ja mugavust; ning

- ii) Tšiili puhul lõppkasutaja võimalus säilitada taotluse korral üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutajate vahetamise korral olemasolev telefoninumber, ilma et see kahjustaks kvaliteeti, usaldusväärsust ja mugavust;
- i) „üldkasutatav telekommunikatsioonivõrk“ – telekommunikatsioonivõrk, mida kasutatakse üksnes või peamiselt üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutamiseks võrgu lõpp-punktide vahel;
- j) „üldkasutatav telekommunikatsiooniteenus“ – üldsusele pakutav telekommunikatsiooniteenus;
- k) „abonent“ – füüsiline või juriidiline isik, kes on sõlminud üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutajaga lepingu selliste teenuste osutamise kohta;
- l) „telekommunikatsioon“ – signaalide edastamine ja vastuvõtmine elektromagnetiliste vahendite abil;
- m) „telekommunikatsioonivõrk“ – ülekandesüsteemid ja vajaduse korral kommutatsiooni- või marsruutimiseseadmed ning muud vahendid, sealhulgas mitteaktiivsed võrguelemendid, mis võimaldavad signaale edastada ja vastu võtta kaabli, raadio-, optiliste või muude elektromagnetiliste vahendite abil;
- n) „telekommunikatsiooni reguleeriv asutus“ – asutus või asutused, millele lepinguosaline on teinud ülesandeks käesoleva peatükiga hõlmatud telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste reguleerimise¹;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et telekommunikatsiooni reguleerivad asutused on kõik asutused, kellele lepinguosaline on teinud ülesandeks käesolevas peatükis sätestatud kohustuste täitmise.

- o) „telekommunikatsiooniteenus“ – teenus, mis seisneb tervikuna või peamiselt signaalide, sealhulgas ringhäälingusignaalide edastamises ja vastuvõtmises telekommunikatsioonivõrkude, sealhulgas ringhäälinguks kasutatavate võrkude kaudu;
- p) „universaalteenus“ – kindlaksmääratud kvaliteediga teenuste miinimumkogum, mis tuleb teha kättesaadavaks kõigile kasutajatele lepinguosalise territooriumil, olenemata nende geograafilisest asukohast, ja taskukohase hinnaga; ning
- q) „kasutaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes kasutab üldkasutatavat telekommunikatsioonivõrku või -teenust.

ARTIKKEL 23.3

Telekommunikatsiooni reguleeriv asutus

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema telekommunikatsiooni reguleeriv asutus on telekommunikatsioonivõrkude, -teenuste või -seadmete pakkujatest õiguslikult eraldiseisev ja funktsionaalselt sõltumatu ning et tema telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse otsused ja kasutatavad menetlused on kõikide turul osalejate suhtes erapooletud.
2. Lepinguosaline, kes säilitab telekommunikatsioonivõrkude, -teenuste või -seadmete pakkujate suhtes omandiõiguse või kontrolli nende üle, tagab telekommunikatsiooni reguleeriva funktsiooni tõhusa struktuurilise eraldatuse omandi või kontrolliga seotud toimingutest.

3. Telekommunikatsiooni reguleerivate asutuste sõltumatuse ja erapooletuse huvides tagab kumbki lepinguosaline, et tema telekommunikatsiooni reguleerival asutusel ei ole finantshuve ega käitaja- või juhirolli üheski telekommunikatsioonivõrkude, -teenuste ega -seadmete pakkujas.
4. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsioonivõrkude, -teenuste ja -seadmete pakkujad ei mõjuta telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse otsuseid ega menetlusi.
5. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema telekommunikatsiooni reguleerival asutusel on regulatiivne võim ja järelevalvevolitused ning piisavad rahalised ja inimressursid, et täita käesolevas peatükis sätestatud kohustuste täitmise tagamiseks talle määratud ülesandeid. Sellist võimu tuleb teostada läbipaistvalt ja õigeaegselt. Need ülesanded avaldatakse hõlpsasti juurdepääsetaval ja arusaadaval kujul, eelkõige juhul, kui kõnealuste ülesannete täitmine on määratud mitmele organile.
6. Kumbki lepinguosaline peab andma oma telekommunikatsiooni reguleerivale asutusele õiguse tagada, et telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste pakkujad esitavad talle taotluse korral viivitamata kogu teabe, sealhulgas finantsteabe, mida telekommunikatsiooni reguleeriv asutus vajab, et täita oma ülesandeid kooskõlas käesoleva peatükiga. Esitatavat teavet töödeldakse kooskõlas konfidentsiaalsusnõuetega.

7. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste kasutajal ja pakkujal, keda telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse otsus mõjutab, on õigus vaidlustada see otsus telekommunikatsiooni reguleerivast asutusest ja teistest otsusest mõjutatud pooltest sõltumatus apellatsiooniasutuses. Kuni kaebuse lahendamiseni jääb telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse otsus kehtima, välja arvatud juhul, kui lepinguosalise õiguse kohaselt kohaldatakse ajutisi meetmeid.

ARTIKKEL 23.4

Tegevusluba telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkumiseks

1. Kui lepinguosaline nõuab telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkumiseks luba, määrab ta mõistliku ajavahemiku, mida telekommunikatsiooni reguleeriv asutus tavaliselt vajab loataotluse kohta otsuse tegemiseks, teatab sellest taotlejale läbipaistval viisil ja püüab teha taotluse kohta otsuse teatavakstehtud tähtaja jooksul¹.
2. Kõik loa andmise kriteeriumid ja kohaldatavad menetlused peavad olema võimalikult lihtsad, objektiivsed, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed. Kõik loale kehtestatud ja sellega seotud kohustused ja tingimused peavad olema mittediskrimineerivad, läbipaistvad, proportsionaalsed ja seotud pakutavate teenustega.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolev artikkel ei takista lepinguosalist lubamast telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkumist lihtsalt sellest teatades, ilma et tuleks oodata telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse otsust.

3. Kumbki lepinguosalise tagab, et taotlejale esitatakse tegevusloa andmisest keeldumise või tegevusloa kehtetuks tunnistamise või pakkujaspetsiifiliste tingimuste kehtestamise põhjused kirjalikult. Sellise keeldumise, kehtetuks tunnistamise või tingimuste kehtestamise korral peab taotlejal olema võimalik pöörduda apellatsiooniasutuse poole.

4. Pakkujatelt nõutavad haldustasud peavad olema objektiivsed, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed halduskuluga, mida põhjendatult kantakse käesolevas peatükis sätestatud kohustuste haldamisel, kontrollimisel ja täitmise tagamisel¹.

ARTIKKEL 23.5

Vastastikune sidumine

Ilma et see piiraks artikli 23.9 kohaldamist, tagab kumbki lepinguosaline, et tema territooriumil üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujal on õigus ja teise üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkuja taotluse korral ka kohustus pidada läbirääkimisi vastastikuse sidumise üle eesmärgiga pakkuda oma territooriumil üldkasutatavaid telekommunikatsioonivõrke või -teenuseid.

¹ Haldustasude hulka ei kuulu maksed piiratud ressursside kasutamise õiguse eest ega kohustuslikud maksed universaalteenuse osutamise eest.

ARTIKKEL 23.6

Juurdepääs ja kasutamine

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et igale teise lepinguosalise teenuseosutajale võimaldatakse juurdepääs üldkasutatavatele telekommunikatsioonivõrkudele või -teenustele ning nende kasutamine mõistlikel ja mittediskrimineerivatel¹ tingimustel. Seda kohustust kohaldatakse muu hulgas lõigete 2–5 kaudu.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et teise lepinguosalise teenuseosutajatel on juurdepääs igale tema territooriumil või piiriüleselt pakutavale üldkasutatavale telekommunikatsiooniteenusele, sealhulgas püsiliinidele, ning kui lõikest 5 ei tulene teisiti, tagab, et sellistel teenuseosutajatel on lubatud sel eesmärgil
 - a) osta või rentida ja liita terminali- või muid seadmeid, mis ühendatakse võrku ja mis on vajalikud nende teenuste osutamiseks;
 - b) ühendada renditud või nende omandis olevad püsiliinid üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkudega või muu telekommunikatsiooniteenuse osutaja renditud või omandis olevate püsiliinidega; ning
 - c) kasutada enda valitud operatsiooniprotokolle, et osutada mis tahes muid teenuseid kui need, mida on vaja, et tagada telekommunikatsiooniteenuste kättesaadavus avalikkusele.

¹ Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „mittediskrimineeriv“ enamsoodustusrežiimi ja võrdset kohtlemist, nagu on määratletud artiklites 17.9, 17.11, 18.4 ja 18.5, samuti tingimusi, mis ei ole vähem soodsad kui need, mida sarnases olukorras võimaldatakse mis tahes teistele sarnaste üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste kasutajatele.

3. Kumbki lepinguosaline tagab, et teise lepinguosalise teenuseosutaja võib kasutada üldkasutatavaid telekommunikatsioonivõrke ja -teenuseid teabe edastamiseks tema territooriumil või piiriüleselt, sealhulgas ettevõttesiseseks sideks, samuti juurdepääsuks kummagi lepinguosalise territooriumil andmebaasides sisalduvale või muul viisil masinloetaval kujul salvestatud teabele.
4. Lõikest 3 hoolimata võib lepinguosaline võtta selliseid meetmeid, mis on vajalikud teabevahetuse turvalisuse ja konfidentsiaalsuse tagamiseks, arvestades nõuet, mille kohaselt neid meetmeid ei rakendata nii, et need kujutaksid endast meelevaldse või õigustamatu diskrimineerimise vahendeid või teenuskaubanduse varjatud piiranguid.
5. Kumbki lepinguosaline tagab, et üldkasutatavatele telekommunikatsioonivõrkudele ja -teenustele juurdepääsu ja nende kasutamise suhtes ei kehtestata muid tingimusi kui need, mis on vajalikud selleks, et
- a) tagada üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste pakkujate avalike teenuste osutamise kohustused, eelkõige nende suutlikkus teha oma teenused üldsusele kättesaadavaks; või
 - b) kaitsta üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste tehnilist terviklikkust.

ARTIKKEL 23.7

Telekommunikatsioonialaste vaidluste lahendamine

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujate vahelise vaidluse korral, mis on seotud käesolevast peatükist tulenevate õiguste või kohustustega, teeb tema telekommunikatsiooni reguleeriv asutus vaidluses osaleva poole taotlusel vaidluse lahendamiseks siduva otsuse mõistliku aja jooksul.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse otsus tehakse üldsusele kättesaadavaks, võttes arvesse tema õigusnormide kohast äriteabe konfidentsiaalsuse nõuet. Telekommunikatsiooni reguleeriv asutus esitab vaidluses osalevatele pooltele kõik otsuse põhjendused. Vaidluses osalevatel pooltel on õigus see otsus artikli 23.3 lõike 7 kohaselt edasi kaevata.
3. Kumbki lepinguosaline tagab, et lõigetes 1 ja 2 osutatud kord ei takista kumbagi vaidluses osalevat poolt pöördumast kohtusse kooskõlas lepinguosalise õigusnormidega.

ARTIKKEL 23.8

Peamiste teenuseosutajate suhtes kohaldatavad konkurentsi tagamise meetmed

Kumbki lepinguosaline võtab või säilitab asjakohased meetmed, et üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste pakkujad, kes kas üksi või üheskoos moodustavad peamise teenuseosutaja, ei saaks alustada või jätkata konkurentsivastast tegevust, mille hulka kuulub:

- a) konkurentsivastase ristsubsideerimise kasutamine;
- b) konkurentidelt saadud teabe kasutamine konkurentsivastasel viisil ja
- c) sellise tehnilisi vahendeid käsitleva teabe ja asjakohase kommertsteabe varjamine teiste teenuseosutajate eest, mis on neile teenuste osutamiseks vajalik.

ARTIKKEL 23.9

Vastastikune sidumine peamiste teenuseosutajatega

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et peamised teenuseosutajad, kes pakuvad üldkasutatavaid telekommunikatsioonivõrke või -teenuseid, võimaldavad vastastikust sidumist võrgu igas punktis, kus see on tehniliselt teostatav. Peamised teenuseosutajad tagavad sellise vastastikuse sidumise
 - a) mittediskrimineerivatel tingimustel (sealhulgas tariifide, tehniliste standardite ja spetsifikatsioonide, kvaliteedi ja hoolduse osas) ning kvaliteediga, mis ei ole halvem kui see, mida pakutakse peamise teenuseosutaja enda või tema tütarettevõtjate või muude sidusettevõtjate samasuguste teenuste puhul;
 - b) õigeaegselt ning läbipaistvatel, majanduslikku teostatavust silmas pidades mõistlikel ja piisavalt eristatud tingimustel, sealhulgas tariifide, tehniliste standardite, spetsifikatsioonide, kvaliteedi ja hoolduse osas, et teenuseosutaja ei peaks maksma võrguelementide ega vahendite eest, mida ta osutatava teenuse jaoks ei vaja; ja
 - c) taotluse korral lisaks võrgu lõpp-punktidele, mida pakutakse enamikule kasutajatest, ka muudes punktides tasu eest, mis kajastab vajalike lisarajatiste ehitamise kulusid.
2. Kumbki lepinguosaline teeb üldsusele kättesaadavaks menetlused, mida kohaldatakse peamise teenuseosutajaga vastastiku sidumise suhtes.

3. Kumbki lepinguosaline tagab, et peamised teenuseosutajad teevad vastavalt vajadusele üldsusele kättesaadavaks kas oma vastastikuse sidumise lepingud või vastastikuse sidumise standardpakkumised.

ARTIKKEL 23.10

Juurdepääs peamiste teenuseosutajate olulistele vahenditele

Kumbki lepinguosaline annab oma telekommunikatsiooni reguleerivale asutusele õiguse nõuda, et tema territooriumil asuv peamine teenuseosutaja teeb oma olulised vahendid üldkasutatava telekommunikatsioonivõrgu või -teenuste osutamiseks kättesaadavaks telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujatele mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel, välja arvatud juhul, kui telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse kogutud faktide ja turu hindamise põhjal ei ole see tõhusa konkurentsi saavutamiseks vajalik. Peamise teenuseosutaja oluliste vahendite hulka võivad kuuluda võrguelemendid, püsiliiniteenused ja nendega seotud vahendid.

ARTIKKEL 23.11

Piiratud ressursid

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et piiratud ressursside, sealhulgas raadiospektri, numbrite ja trassirajamisõiguste jaotamine ja kasutusõiguste andmine on avatud, objektiivne, õigeaegne, läbipaistev, mittediskrimineeriv ja proportsionaalne ning vastab üldise huvi eesmärkidele. Kasutusõigustega seotud menetlused, tingimused ja kohustused põhinevad objektiivsetel, läbipaistvatel, mittediskrimineerivatel ja proportsionaalsetel kriteeriumidel.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et teave eraldatud sagedusalade jooksva kasutamise kohta tehakse avalikult kättesaadavaks, kuid valitsuse erieesmärkideks eraldatud raadiospektri täpsustamist ei nõuta.
3. Lepinguosalise spektri jaotamise ja eraldamise ning sageduste haldamise meetmed ei ole meetmed, mis on iseenesest vastuolus artiklitega 17.8 ja 18.7. Sellest tulenevalt jääb kummalegi lepinguosalisele õigus kehtestada ja kohaldada spektri ja sageduste haldamise meetmeid, mis võivad piirata telekommunikatsiooniteenuste osutajate arvu, tingimusel et seda tehakse kooskõlas käesoleva lepinguga. Siia hulka kuulub võimalus võtta sagedusala eraldamisel arvesse olemasolevaid ja tulevasi vajadusi ning spektri kättesaadavust.

ARTIKKEL 23.12

Numbri liikuvus

Kumbki lepinguosaline tagab, et tema territooriumil asuvad üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutajad tagavad õigeaegselt mõistlikel tingimustel numbri liikuvuse.

ARTIKKEL 23.13

Universaalteenus

1. Kummalgi lepinguosalisel on õigus kindlaks määrata, mis liiki universaalteenuse osutamise kohustusi ta soovib säilitada, ning otsustada nende kohustuste ulatuse ja rakendamise üle.
2. Universaalteenuse osutamise kohustusi ei käsitata oma olemuselt konkurentsivastastena, kui neid hallatakse proportsionaalsel, läbipaistval, objektiivsel ja mittediskrimineerival viisil. Selliste kohustuste haldamine peab olema konkurentsi suhtes neutraalne ega tohi olla koormavam, kui on lepinguosalise kindlaks määratud universaalteenuse jaoks vaja.
3. Kumbki lepinguosaline tagab, et universaalteenuse osutajate määramise menetlused on avatud kõigile üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujatele, ning määrab universaalteenuse osutajad kindlaks tõhusa, läbipaistva ja mittediskrimineeriva mehhanismi abil.

4. Kui lepinguosaline otsustab rahastada universaalteenuse osutamist teenuseosutaja poolt, tagab ta, et selline rahastus ei ületa universaalteenuse osutamise kohustusest tulenevat netokulu.

ARTIKKEL 23.14

Teabe konfidentsiaalsus

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujad, kes saavad artiklite 23.5, 23.6, 23.9 või 23.10 kohaste kokkulepete üle peetavate läbirääkimiste käigus mõnelt teiselt telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujalt konfidentsiaalset teavet, kasutavad seda teavet üksnes selleks otstarbeks, mille jaoks see on antud, ning peavad alati kinni selle teabe konfidentsiaalsuse tagamise nõudest.

2. Kumbki lepinguosaline tagab telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste kaudu toimuva telekommunikatsiooni ja sellega seotud andmeliikluse andmete konfidentsiaalsuse, eeldusel et meetmeid, mida ta selleks võtab, ei kohaldata viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või õigustamatut diskrimineerimist või teenuskaubanduse varjatud piiranguid.

ARTIKKEL 23.15

Välisaktsiaosalus

Ärilise kohaloleku kaudu telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste, v.a avalik-õigusliku raadioringhäälingu pakkumise suhtes ei kehtesta lepinguosaline ühissetevõtte nõudeid ega piira väliskapitali osalust välisaktsiaosaluse suurima lubatud protsendimääraga või üksiku välisinvesteeringu või kõigi välisinvesteeringute maksimaalse lubatud kogusummaga.

ARTIKKEL 23.16

Avatud ja mi s

1. Kumbki lepinguosaline võtab vastu ja jätab kehtima meetmed tagamaks, et internetiühenduse teenuste osutajad võimaldavad nende teenuste kasutajatel pääseda ligi oma valitud teabele, sisule ja teenustele ning neid levitada.
2. Lõige 1 ei piira lepinguosalise õigusnormide kohaldamist, mis on seotud kõnealuses lõikes osutatud teabe, sisu või teenuste seaduslikkusega.
3. Olenemata lõikest 1 võivad internetiühenduse teenuste osutajad rakendada mittediskrimineerivaid¹, mõistlikke, läbipaistvaid ja proportsionaalseid võrguhaldusmeetmeid, mis on kooskõlas lepinguosalise õigusnormidega.

¹ Võttes arvesse lepinguosalise õigusnormides sätestatud erandeid.

4. Kumbki lepinguosaline võtab vastu ja jätab kehtima meetmed tagamaks, et internetiühenduse teenuste osutajad võimaldavad nende teenuste kasutajatel kasutada enda valitud seadmeid, tingimusel et sellised seadmed ei kahjusta muude seadmete, võrgu ega võrgu kaudu pakutavate teenuste turvalisust.

ARTIKKEL 23.17

Rahvusvaheline mobiilside rändlus

1. Lepinguosalised püüavad teha koostööd rahvusvaheliste mobiilsideteenuste läbipaistvate ja mõistlike rändlustasude edendamiseks viisil, mis võib aidata edendada lepinguosalistevahelise kaubanduse kasvu ja suurendada tarbijate heaolu.
2. Kumbki lepinguosaline võib rahvusvaheliste rändlustasude ja rändlusteenuste tehnoloogiliste alternatiivide läbipaistvuse ja konkurentsivõime suurendamiseks võtta näiteks järgmisi meetmeid:
 - a) tagada, et teave jaehindade kohta on üldsusele kergesti kättesaadav; ning
 - b) vähendada takistusi rändlusteenuste tehnoloogiliste alternatiivide kasutamisel, mille puhul ühe lepinguosalise kasutajad, kes külastavad teise lepinguosalise territooriumi, saaksid seal juurdepääsu telekommunikatsiooniteenustele oma valitud seadet kasutades.

24. PEATÜKK

RAHVUSVAHELISED MERETRANSPORDITEENUSED

ARTIKKEL 24.1

Kohaldamisala, mõisted ja põhimõtted

1. Käesolevas peatükis sätestatakse rahvusvaheliste meretransporditeenuste liberaliseerimise põhimõtted vastavalt 17., 18. ja 19. peatükile.
2. Käesolevas peatükis, 17., 18. ja 19. peatükis ning 17-A, 17-B ja 17-C lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - a) „konteinerjaama- ja depooteenused“ – toimingud, mis seisnevad konteinerite hoiustamises sadamaaladel või sisemaal, et neid täis või tühjaks laadida, remontida ja saadetise jaoks ette valmistada;
 - b) „tollivormistusteenused“ või „tollimaakleri teenused“ – toimingud, mis seisnevad kaubasaadetiste impordi, ekspordi või transiidiga seotud tolliformaalsuste sooritamises teise isiku nimel, olenemata sellest, kas see on teenuseosutaja põhitegevus või täiendab tema põhitegevust;

- c) „uksest ukseni või mitmeliigiline transport“ – veose transport, mille korral kasutatakse rohkem kui üht transpordiliiki, sh rahvusvahelist merevedu, ning mis toimub üheainsa veodokumendi alusel;
- d) „fiiderteenus“ – lepinguosalise territooriumist väljapoole jäävasse sihtkohta suunduva rahvusvahelise veose, eelkõige konteinerlasti meritsi ette- ja edasivedu lepinguosalise territooriumil asuvate sadamate vahel;
- e) „ekspedeerimisteenus“ – tegevus, mis seisneb lastisaatjate nimel veotegevuse korraldamises ja järelevalves veo- ja abiteenuste tellimise, dokumentide koostamise ja äriteabe andmise kaudu;
- f) „rahvusvaheline veos“ – veos, mida transporditakse ühe lepinguosalise territooriumil asuva sadama ja teise lepinguosalise või kolmanda riigi sadama vahel, või ühe liikmesriigi ja teise liikmesriigi sadamate vahel;
- g) „rahvusvahelised mereveoteenused“ – reisijate või lasti transport merelaevadega ühe lepinguosalise sadama ja teise lepinguosalise või kolmanda riigi sadama vahel, sealhulgas otselepingute alusel muude transporditeenuste osutajatega, et tagada uksest ukseni või mitmeliigiline transport üheainsa veodokumendi alusel, kuid mitte selliste muude transporditeenuste osutamine;

- h) „laevade agenteerimisteenused“ – toimingud, mis seisnevad asjaomasel geograafilises piirkonnas ühe või enama laevaliini või laevandusettevõtja ärihuvi esindamises agendina järgmistel eesmärkidel:
- i) meretranspordi ja sellega seotud teenuste turustamine ja müük pakkumise tegemisest arve esitamiseni, meretranspordi veokirjade väljastamine ettevõtjate nimel, vajalike abiteenuste ost ja edasimüük, dokumentide koostamine ja äriteabe andmine; või
 - ii) ettevõtjate nimel tegutsemine, korraldades vajaduse korral laevade sadamaskäike ja lasti vastuvõtmist;
- i) „meretranspordi abiteenused“ – mereveoste käitlemisteenused, tollivormistusteenused, konteinerjaama- ja depoteenused, laevade agenteerimisteenused ja mereveoste ekspedeerimisteenused; ning
- j) „mereveoste käitlemisteenus“ – stividorettevõtjate, sealhulgas terminalioperaatorite tegevus, välja arvatud otsene kaitöötajate tegevus, juhul kui nende töö on korraldatud stividor- ja terminali ettevõtjatest sõltumatult; mõiste alla kuulub järgmise tegevuse korraldamine ja järelevalve:
- i) laevade lastimine ja lossimine;

- ii) veoste kinnitamine ja kinnitustest lahtivõtmine ning
- iii) veoste vastuvõtmine või väljastamine ning enne lastimist või pärast lossimist hoiustamine.

3. Võttes arvesse rahvusvaheliste meretransporditeenuste liberaliseerimise praegust taset lepinguosaliste vahel, kohaldatakse järgmisi põhimõtteid:

- a) lepinguosalisel rakendavad tõhusalt põhimõtet, mis tagab kaubanduslikel ja mittediskrimineerivatel alustel piiramatut juurdepääsu rahvusvahelisele mereveoturule ja -kaubandusele; ning
- b) kumbki lepinguosaline võimaldab laevadele, mis sõidavad teise lepinguosalise lipu all või mida käitavad teise lepinguosalise teenuseosutajad, vähemalt sama soodsaid tingimusi kui oma laevadele, sealhulgas seoses juurdepääsuga sadamatele, sadamate taristu ja teenuste ning meretranspordi abiteenuste kasutamisega ning sellega seotud tasude ja lõivude, tolliteenuste, kaikohtade ning peale- ja mahalaadimisvahenditega.

4. Lõikes 3 nimetatud põhimõtete rakendamisel lepinguosalisel:

- a) ei kehtesta meretransporditeenuste, sealhulgas puist- ja vedellastivedude ja liinivedude lepingutes, mis nad tulevikus kolmandate riikidega sõlmivad, lastijaotusklausleid ja kaotavad mõistliku tähtaja jooksul varasemates lepingutes sisalduvad lastijaotusklauslid ning

b) kaotavad alates käesoleva lepingu jõustumiskuupäevast ühepoolsed meetmed ning haldus-, tehnilised ja muud takistused, mis võivad varjatult piirata rahvusvaheliste meretransporditeenuste vaba pakkumist või põhjustada selles vallas ebavõrdset kohtlemist, ning hoiduvad edaspidi neid kehtestamast.

5. Kumbki lepinguosaline lubab teise lepinguosalise rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutajatel asutada oma territooriumil ettevõtte ja käitada seda, lähtudes 17-A, 17-B ja 17-C lisas esitatud erikohustuste loendis sätestatud tingimustest.

6. Kumbki lepinguosaline teeb teise lepinguosalise laevandusettevõtjatele, kes osutavad rahvusvahelisi meretransporditeenuseid, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel kättesaadavaks järgmised sadamateenused: lootsiteenused, puksiirabi, toiduainete, kütuse ja veega varustamine, prügi ja ballastvee kõrvaldamine, sadamakapteni teenused, navigeerimisabi, laeva tööks vajalikud maismaa-tugiteenused, sealhulgas side-, vee- ja elektrivarustus, avariiremondirajatised ning reidi-, kai- ja sildumisteenused.

7. Kumbki lepinguosaline lubab teise lepinguosalise rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutajatel paigutada ümber nende omanduses olevaid või renditud tühje konteinereid, mida ei veeta tasu eest lastina, Tšiili sadamate vahel või liidu liikmesriigi sadamate vahel.

25. PEATÜKK

FINANTSTEENUSED

ARTIKKEL 25.1

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse meetme suhtes, mille lepinguosaline on vastu võtnud või mida ta säilitab seoses järgmisega:

- a) teise lepinguosalise finantsasutused;
- b) teise lepinguosalise investorid ja nende investorite investeeringud finantsasutustesse lepinguosalise territooriumil; või
- c) piiriülene finantsteenuste kaubandus.

2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et 17. peatükki kohaldatakse meetme suhtes, mis:

- a) on seotud lepinguosalise investoriga ja selle investori investeeringuga finantsteenuste osutajasse, mis ei ole finantsasutus; ning

b) muu kui finantsteenuste osutamisega seotud meede, mis on seotud lepinguosalise investoriga või selle investori investeeringuga finantsasutusse teise lepinguosalise territooriumil.

3. 17. ja 18. peatüki sätteid kohaldatakse käesoleva peatüki kohaldamisalasse kuuluvate meetmete suhtes ainult sellisel määral, mil need sätted on inkorporeeritud käesolevasse peatükki ja muudetud selle osaks.

4. Artiklid 17.5, 17.16–17.23 ja 18.10 inkorporeeritakse käesolevasse peatükki ja muudetakse selle osaks.

5. 17. peatüki D jagu inkorporeeritakse käesolevasse peatükki ja muudetakse selle osaks üksnes väidete osas, et lepinguosaline on rikkunud artiklit 17.5, 17.16, 17.17, 17.18, 17.19, 17.20, 17.21, artikli 25.3 lõiget 2 või artikli 25.5 lõiget 2.

6. Käesolevat peatükki ei kohaldata meetme suhtes, mille lepinguosaline on vastu võtnud või mida ta säilitab seoses järgmisega:

- a) keskpanka, rahandusasutuse või mõne muu avalik-õigusliku üksuse tegevus raha- või valuutakursipoliitika osana;
- b) tegevus või teenused, mis moodustavad riikliku pensioni- või sotsiaalkindlustussüsteemi osa; või
- c) tegevus või teenused lepinguosalise nimel lepinguosalise tagatisega või kasutades lepinguosalise rahalisi ressursse, sealhulgas tema avaliku sektori asutuste omi.

7. Olenemata lõikest 6, kohaldatakse käesolevat peatükki ulatuses, milles lepinguosaline lubab oma finantsasutustel lõike 6 punktis b või c osutatud tegevust teha või teenuseid osutada, konkureerides avalik-õigusliku üksuse või finantsasutusega.
8. Artikleid 25.3 ja 25.5–25.9 ei kohaldata riigihangete suhtes.
9. Artikleid 25.3 ja 25.5–25.8 ei kohaldata lepinguosalise antud subsiidiumide, sealhulgas valitsuse toetatavate laenude, tagatiste ja kindlustuse suhtes.

ARTIKKEL 25.2

Mõisted

Käesolevas peatükis ja 25. lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „lepinguosalise piiriüleste finantsteenuste osutaja“ – lepinguosalise isik, kes tegeleb finantsteenuste osutamisega selle lepinguosalise territooriumil ja soovib osutada või osutab finantsteenust selle teenuse piiriülese osutamise teel;

- b) „piiriülene finantsteenuste osutamine“ või „piiriülene finantsteenuste kaubandus“ – finantsteenuste osutamine:
- i) ühe lepinguosalise territooriumilt teise lepinguosalise territooriumile või
 - ii) lepinguosalise territooriumil selle lepinguosalise isiku poolt teise lepinguosalise teenusetarbijale;
- c) „finantsasutus“ – ühe või mitme finantsteenuse osutaja, kes on seoses nende teenuste osutamisega reguleeritud kui finantsasutus või kelle kui finantsasutuse üle tehakse järelevalvet selle lepinguosalise õiguse kohaselt, kelle territooriumil on tema asukoht, sealhulgas ühe lepinguosalise territooriumil asuv sellise finantsteenuste osutaja filiaal, mille peakontor asub teise lepinguosalise territooriumil;
- d) „finantsteenus“ – rahalise iseloomuga teenus, sealhulgas kindlustus ja kindlustusega seotud teenused, pangandus- ja muud finantsteenused (välja arvatud kindlustus). Finantsteenuste hulka kuulub järgmist liiki tegevus:
- i) kindlustus ja kindlustusega seotud teenused:
 - A) otsekindlustus (sealhulgas kaaskindlustus):
 - 1) elukindlustus; ning
 - 2) kahjukindlustus;

- B) edasikindlustus ja retrotsessioon;
 - C) kindlustuse vahendamine, näiteks tegevus maakleri ja kindlustusagendina; ja
 - D) kindlustuse lisateenused, nagu nõustamine, kindlustusmatemaatika, riskihindamine ja kahjukäsitus; ning
- ii) panga- ja muud finantsteenused (välja arvatud kindlustus):
- A) hoiuste ja muude tagasimakstavate rahaliste vahendite vastuvõtmine avalikkuselt;
 - B) iga liiki laenamine, sealhulgas tarbijakrediit, hüpoteeklaen, faktooring ja äritehingute finantseerimine;
 - C) kapitalirent;
 - D) kõik makse- ja rahaedastusteenused, sealhulgas krediit-, makse- ja deebetkaardid, reisisšekid ja pangavekslid;
 - E) tagatis- ja garantiitehingud;

- F) kauplemine oma või klientide arvel kas börsil, börsivälisel turul või mõnel muul viisil järgmisega:
- 1) rahaturu instrumendid (sh tšekid, vekslid, hoiusesertifikaadid);
 - 2) välisvaluuta;
 - 3) tuletistooted, sealhulgas futuurid ja optsioonid;
 - 4) valuutakursi ja intressimäära instrumendid, sealhulgas sellised finantsinstrumendid nagu vahetustehingud ja intressiforvardid;
 - 5) vabalt võõrandavad väärtpaberid; või
 - 6) muud vabalt kaubeldavad maksevahendid ja finantsvarad, sealhulgas väärismetallikangid;
- G) osalemine igat liiki väärtpaberite emissioonides, sealhulgas väärtpaberite emissiooni tagamine ja väärtpaberite paigutamine agendina kas riiklikus või erasektoris, ja selle tegevusega seotud teenuste osutamine;
- H) rahamaakleri tegevus;

- D) vara haldamine, nagu sularahahaldus ja portfelli valitsemine, kõik ühisinvesteeringute valitsemise vormid, pensionifondi haldamine ning deponeerimis-, hoiustamis- ja usaldusteenused;
- J) finantsvarade, sealhulgas väärtpaberite, tuletistoodete ja teiste vabalt kaubeldavate maksevahenditega seotud arveldus- ja kliirimisteenused;
- K) finantsteabe vahendamine ja edastamine ning finantsandmete töötlemine ja asjakohase tarkvara pakkumine ning
- L) nõustamis-, vahendamis- ja muud finantsabiteenused seoses alapunktides A–K loetletud tegevusega, sealhulgas krediidiinfo ja -analüüs, investeeringute ja väärtpaberiportfelliga seotud uuringud ja nõustamine ning nõustamine äriühingute omandamise ja restruktureerimise ning strateegia küsimustes;
- e) „lepinguosalise teenuseosutaja“ – lepinguosalise füüsiline või juriidiline isik, kes soovib osutada või osutab finantsteenust, välja arvatud avalik-õiguslik üksus;
- f) „investeering“ – artiklis 17.2 määratletud investeering, välja arvatud käesoleva peatüki ja 25. lisa kohaldamisel „laenude“ ja „võlainstrumentide“ osas järgmiselt:
- i) finantsasutusele antud laen või finantsasutuse väljastatud võlainstrument on investeering üksnes juhul, kui lepinguosaline, kelle territooriumil finantsasutus asub, kohtleb seda regulatiivse kapitalina; ning

- ii) finantsasutuse väljastatud laen või finantsasutuse omanduses olev võlainstrument, mis ei ole alapunktis i osutatud finantsasutusele antud laen või finantsasutuse väljastatud võlainstrument, ei ole investeering;
- suurema selguse huvides olgu märgitud, et piiriülese finantsteenuste osutaja väljastatud laen või tema omanduses olev võlainstrument, mis ei ole finantsasutusele antud laen või finantsasutuse väljastatud võlainstrument, on 17. peatüki kohaldamisel investeering, kui see laen või võlainstrument vastab artikli 17.2 punktis k esitatud „investeeringu“ määratluses olevatele kriteeriumidele;
- g) „lepinguosalise investor“ – ühe lepinguosalise füüsiline või juriidiline isik, kes püüab teha, teeb või on teinud investeeringu teise lepinguosalise territooriumil asuvasse finantsasutusse;
- h) „lepinguosalise juriidiline isik“ –
- i) ELi poolel: Euroopa Liidu või vähemalt ühe selle liikmesriigi õiguse alusel asutatud või organiseeritud juriidiline isik, kes tegeleb Euroopa Liidu territooriumil sisulise äritegevusega¹; ning
- ii) Tšiilis: Tšiili õiguse alusel asutatud või organiseeritud juriidiline isik, kes tegeleb Tšiili territooriumil sisulise äritegevusega;

¹ Vastavalt WTO-le saadetud teatisele Euroopa Ühenduse asutamislepingu kohta (WT/REG39/1) peab ELi pool „tegelikku ja püsivat seost“ liikmesriigi majandusega, nagu see on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 54, samaväärseks mõistega „sisuline äritegevus“.

- i) „uus finantsteenuse“ – finantsilist laadi teenus, sealhulgas olemasolevate ja uute toodetega või toote kättetoimetamisviisiga seotud teenused, mida ükski finantsteenuste osutaja lepinguosalise territooriumil ei osuta, kuid mida osutatakse teise lepinguosalise territooriumil;
- j) „avalik-õiguslik üksus“ –
- i) lepinguosalise valitsus, keskpang või rahandusasutus või lepinguosalise omanduses olev või tema kontrollitav üksus, mille peamine ülesanne on täita valitsuse või valitsustegevusega seotud ülesandeid, välja arvatud peamiselt kaubanduslikel tingimustel finantsteenuseid osutav institutsioon; või
 - ii) erasektori üksus, mis täidab ülesandeid, mis on tavaliselt keskpangal või rahandusasutusel; ning
- k) „iseregulatsiooniorgan“ – valitsusväline organ, sealhulgas väärtipaberi- või futuuribörs või -turg, kliiringuasutus või muu organisatsioon või ühendus, millel on õigusakti alusel või keskvalitsuse, piirkondliku või omavalitsuse või ametiasutuse poolt delegeerituna reguleerimis- või järelevalvevolitused finantsteenuste osutajate või finantsasutuste üle, kui see on asjakohane.

ARTIKKEL 25.3

Võrdne kohtlemine

1. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise finantsasutustesse investeerivaid investoreid ja ettevõtteid, mis kujutavad endast investeeringuid finantsasutustesse, seoses nende asutamisega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades¹ omaenda finantsasutustesse investeerivaid investoreid ja nende ettevõtteid, mis on finantsasutused.
2. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise finantsasutustesse investeerivaid investoreid ja nende investeeringuid finantsasutustesse seoses nende tegevusega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades² omaenda finantsasutustesse investeerivaid investoreid ja nende investeeringuid finantsasutustesse.
3. Kohtlemine, mida lepinguosaline peab lõigete 1 ja 2 kohaselt võimaldama, tähendab:
 - a) Tšiili piirkondliku või kohaliku omavalitsuse puhul vähemalt sama soodsat kohtlemist kui kõige soodsam kohtlemine, mida see valitsemistasand võimaldab sarnastes olukordades oma territooriumil Tšiili finantsasutustesse investeerivatele investoritele ja nende investeeringutele finantsasutustesse;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

- b) liikmesriigi valitsuse puhul vähemalt sama soodsat kohtlemist kui kõige soodsam kohtlemine, mida see valitsus võimaldab sarnastes olukordades oma territooriumil selle liikmesriigi finantsasutustesse investeerivatele investoritele ja nende investeeringutele finantsasutustesse¹.

ARTIKKEL 25.4

Riigihanked

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et teise lepinguosalise finantsasutusi, mis on asutatud tema territooriumil, koheldakse vähemalt sama soodsalt kui tema enda finantsasutusi sarnastes olukordades seoses meetmetega, mis käsitlevad kaupade või teenuste ostmist hankeüksuse poolt valitsuse ülesannete täitmiseks.
2. Käesolevas artiklis sätestatud võrdse kohtlemise kohustuse täitmise suhtes kohaldatakse endiselt artiklis 28.3 määratletud julgeoleku- ja ülderandeid.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et liikmesriigi valitsuse võimaldatav kohtlemine hõlmab vajaduse korral piirkondliku ja kohaliku omavalitsuse tasandit.

ARTIKKEL 25.5

Enamsoodustusrežiim

1. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise finantsasutustesse investeerivaid investoreid ja nende ettevõtteid, mis kujutavad endast investeeringuid finantsasutusse, seoses nende asutamisega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades¹ finantsasutustesse investeerivaid kolmanda riigi investoreid ja nende ettevõtteid, mis on finantsasutused.
2. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise finantsasutustesse investeerivaid investoreid ja nende investeeringuid finantsasutustesse seoses nende tegevusega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades² finantsasutustesse investeerivaid kolmanda riigi investoreid ja nende investeeringuid finantsasutustesse.
3. Lõikeid 1 ja 2 ei tõlgendata nii, nagu kohustaksid need lepinguosalist laiendama teise lepinguosalise finantsasutustesse investeerivatele investoritele või nende investeeringutele finantsasutustesse mis tahes kohtlemist tulenevalt meetmetest, millega nähakse ette standardite tunnustamine, sealhulgas füüsilisele isikule või ettevõttele majandustegevuseks tegevusloa, litsentsi või sertifikaadi andmise standardite või kriteeriumide või usaldatavusnõuete tunnustamine.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

4. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lõigetes 1 ja 2 osutatud kohtlemise hulka ei kuulu investeerimisvaidluste lahendamise menetlused ega mehhanismid, mis on sätestatud muudes rahvusvahelistes investeerimislepingutes ja muudes kaubanduslepingutes. Muude rahvusvaheliste lepingute või kaubanduslepingute sisulised sätted iseenesest ei kujuta endast lõigetes 1 ja 2 osutatud kohtlemist ega saa seega põhjustada käesoleva artikli rikkumist, kui lepinguosaline ei ole meetmeid võtnud ega kehtima jätnud. Meetmed, mida lepinguosalise nende sisuliste sätete alusel võtab, võivad endast kujutada käesoleva artikli kohast kohtlemist ja seega põhjustada käesoleva artikli rikkumise.

ARTIKKEL 25.6

Turulepääs

1. Liidete 25-1 ja 25-2 B jaos loetletud sektorites või allsektorites, kus on võetud turulepääsu kohustusi, ei võta lepinguosaline vastu ega jäta kehtima ei kogu oma territooriumil ega üheski selle piirkondlikus allüksuses meedet, mis puudutab teise lepinguosalise investori turulepääsu finantsasutuste asutamise või tegevuse kaudu ning:

- a) piirab finantsasutuste arvu kas arvuliste kvootide, monopolide, teenuse ainuosutajate või majandusvajaduste testi nõude kaudu;
- b) piirab finantsteenuste tehingute või vara üldväärtust arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõude kaudu;

- c) piirab finantsteenuste tehingute koguarvu või finantsteenuste üldmahtu, väljendatuna kinnitatud arvuliste ühikutena kvootides või majandusvajaduste testi nõudena;
- d) piirab selliste füüsiliste isikute koguarvu, keda võib rakendada teatavas finantsteenuste sektoris või keda finantsasutus võib rakendada ja kes on vajalikud ning otseselt seotud konkreetse finantsteenuse osutamisega, arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõude kaudu; või
- e) millega piiratakse või nõutakse juriidilise isiku või ühissettevõtte konkreetseid vorme, mille kaudu finantsasutus võib teenust osutada.

2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolev artikkel ei takista lepinguosalist nõudmast, et finantsasutus osutaks teatud finantsteenuseid eraldi juriidilise isiku kaudu, kui lepinguosalise õiguse kohaselt ei tohi finantsasutuse pakutavaid finantsteenuseid osutada ühe ja sama üksuse kaudu.

ARTIKKEL 25.7

Piiriülene finantsteenuste osutamine

1. Artiklid 18.4, 18.5, 18.6 ja 18.7 inkorporeeritakse käesolevasse peatükki ja muudetakse selle osaks ning neid kohaldatakse piiriüleste finantsteenuste osutajate suhtes, kes osutavad liidete 25-1 ja 25-2 A jaos kirjeldatud finantsteenuseid.

2. Lepinguosaline lubab oma territooriumil asuvatel isikutel ja oma füüsilistel isikutel olenemata asukohast osta finantsteenuseid teise lepinguosalise piiriüleste finantsteenuste osutajatelt, kelle asukoht on tema territooriumil. See kohustus ei nõua, et lepinguosaline lubaks niisugustel teenuseosutajatel tegeleda oma territooriumil äritegevusega või müügipakkumisi teha. Selle kohustuse tähenduses võib lepinguosaline määratleda mõisted „äritegevusega tegelema“ ja „müügipakkumisi tegema“, tingimusel et need mõisted ei ole vastuolus käesoleva artikli lõikega 1.

3. Ilma et see piiraks piiriülese finantsteenuste kaubanduse usaldatavusnõuete kohaldamist, võib lepinguosaline kehtestada teise lepinguosalise piiriüleste finantsteenuste osutajate ja finantsinstrumentide suhtes registreerimis- või loanõude.

ARTIKKEL 25.8

Kõrgem juhtkond ja juhatus

Lepinguosaline ei nõua, et teise lepinguosalise finantsasutus, mis on asutatud tema territooriumil, nimetaks juhatuse või kõrgema juhtkonna liikmetena, nt tegevjuhtide või juhtidena ametisse teatava kodakondsusega füüsilisi isikuid.

ARTIKKEL 25.9

Toimimisnõuded

1. Lepinguosaline ei tohi seoses lepinguosalise või kolmanda riigi finantsasutuse asutamisega või tegevusega selle lepinguosalise territooriumil kehtestada või pöörata täitmisele järgmisi nõudeid või kohustusi:
- a) eksportida kaupa või teenust teataval tasemel või teatava protsendimäära ulatuses;
 - b) saavutada omamaise sisu teatav tase või protsendimäär;
 - c) osta ja kasutada oma territooriumil toodetud kaupu või osutatud teenuseid või anda eelis sellistele kaupadele või teenustele või osta kaupu või teenuseid oma territooriumil asuvatelt füüsilistelt isikutelt või ettevõtetelt;
 - d) siduda impordi maht või väärtus mis tahes viisil ekspordi mahu või väärtusega või sellise finantsasutusega seotud välisvaluuta sissevoolu summaga;
 - e) piirata sellise finantsasutuse toodetavate kaupade või osutatavate teenuste müüki oma territooriumil, sidudes sellise müügi mis tahes viisil oma ekspordi mahu või väärtusega või välisvaluuta sissevooluga;
 - f) anda tehnoloogia, tootmisprotsess või muud konfidentsiaalsed teadmised üle oma territooriumil asuvale füüsilisele isikule või ettevõttele;

- g) tarnida kaupa, mida ta toodab, või teenuseid, mida ta osutab konkreetse piirkondliku turu või maailmaturu jaoks, ainult selle lepinguosalise territooriumilt;
- h) paigutada peakontor, mis on sellel finantsasutusel maailma teatava piirkonna jaoks, mis on laiem kui selle lepinguosalise territoorium, või maailmaturu jaoks, oma territooriumile;
- i) palgata kindel arv või protsent oma kodanikke; või
- j) piirata ekspordi või ekspordiks müüki.

2. Lepinguosaline ei tohi seada oma territooriumil seoses lepinguosalise või kolmanda riigi finantsasutuse asutamise või tegevusega eelise saamise või jätkuva saamise tingimuseks ühegi järgmise nõude täitmist:

- a) saavutada omamaise sisu teatav tase või protsendimäär;
- b) osta ja kasutada oma territooriumil toodetud kaupu või osutatud teenuseid või anda eelis sellistele kaupadele või teenustele või osta kaupu või teenuseid oma territooriumil asuvatelt füüsilistelt isikutelt või ettevõtetelt;
- c) siduda impordi maht või väärtus mis tahes viisil ekspordi mahu või väärtusega või sellise finantsasutusega seotud välisvaluuta sissevoolu summaga;

- d) piirata sellise finantsasutuse toodetavate kaupade või osutatavate teenuste müüki oma territooriumil, sidudes sellise müügi mis tahes viisil oma ekspordi mahu või väärtusega või välisvaluuta sissevooluga; või
- e) piirata ekspordi või ekspordiks müüki.

3. Lõiget 2 ei tõlgendata nii, nagu takistaks see lepinguosalist seadmast oma territooriumil lepinguosalise investori või kolmanda riigi finantsasutuse asutamise või tegevusega seotud eelise saamise või jätkuva saamise tingimuseks vastavust nõudele paigutada tootmine selle lepinguosalise territooriumile või osutada teenust, koolitada või palgata töötajaid, ehitada või laiendada teatavaid rajatisi või viia läbi teadus- ja arendustegevust selle lepinguosalise territooriumil.

4. Lõike 1 punkti f ei kohaldata, kui

- a) lepinguosaline lubab intellektuaalomandi õiguse kasutamist vastavalt TRIPS-lepingu artiklitele 31 või 31*bis* või võtab vastu või jätab kehtima andmete või ärisaladuse alla kuuluva teabe avaldamist nõudvad meetmed, mis kuuluvad TRIPS-lepingu artikli 39 lõike 3 kohaldamisalasse ja on sellega kooskõlas; või
- b) nõude või kohustuse kehtestab või pöörab täitmisele kohus, halduskohus või konkurentsiasutus, et kõrvaldada kohtu- või haldusmenetluse tulemusena kindlaks tehtud tava, mis kujutab endast lepinguosalise konkurentsioiguse rikkumist.

5. Lõike 1 punkte a, b ja c ning lõike 2 punkte a ja b ei kohaldata kaupade või teenuste kvalifitseerumise nõuete suhtes seoses ekspordi edendamise ja välisabi programmides osalemisega.
6. Lõike 2 punkte a ja b ei kohaldata importiva lepinguosalise kehtestatud nõuete suhtes, mis on seotud soodustariifide või sooduskvootide kohaldamiseks vajaliku kaupade sisuga.
7. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevat artiklit ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist lubama osutada konkreetset teenust piiriülevalt, kui ta võtab vastu või jätab kehtima sellise teenuse osutamise suhtes piirangud või keelud, mis on kooskõlas 25. lisas loetletud sektorite, allsektorite või tegevusvaldkondade suhtes kehtestatud reservatsioonide, tingimuste või kvalifikatsioonidega.
8. Käesolev artikkel ei piira lepinguosalise kohustusi, mis on võetud WTO asutamislepingu alusel.

ARTIKKEL 25.10

Nõuetele mittevastavad meetmed

1. Artikleid 25.3, 25.5, 25.7, 25.8, ja 25.9 ei kohaldata järgmise suhtes:
 - a) olemasolev nõuetele mittevastav meede, mida säilitab:
 - i) ELi poole puhul:
 - A) Euroopa Liit, nagu on sätestatud liite 25-1 C jaos;
 - B) liikmesriigi keskvalitsus, nagu on sätestatud liite 25-1 C jaos;
 - C) liikmesriigi piirkondlik omavalitsus, nagu on sätestatud liite 25-1 C jaos; või
 - D) kohalik omavalitsus; ning
 - ii) Tšiili puhul:
 - A) keskvalitsus, nagu on sätestatud liite 25-2 C jaos;

B) piirkondlik omavalitsus, nagu on sätestatud liite 25-2 C jaos; või

C) kohalik omavalitsus;

- b) punktis a nimetatud mittevastava meetme pikendamine või kiire uuendamine; või
- c) käesoleva lõike punktis a nimetatud mittevastava meetme muutmise sel määral, et muudatus ei vähenda meetme, nagu see oli olemas vahetult enne muutmist, vastavust artiklile 25.3, 25.5, 25.7, 25.8 või 25.9.

2. Artikleid 25.3, 25.5, 25.7, 25.8 ja 25.9 ei kohaldata lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud sektorite, allsektorite või tegevusega, mille see lepinguosaline on kandnud vastavalt kas liite 25-1 või liite 25-2 D jakku.

3. Lepinguosaline ei nõua ühegi meetme alusel, mis võetakse vastu pärast käesoleva lepingu jõustumiskuupäeva ja on hõlmatud vastavalt kas liite 25-1 või liite 25-2 D jaoga, et teise lepinguosalise investor peab tulenevalt tema kodakondsusest müüma või muul viisil võõrandama meetme jõustumise ajal eksisteeriva finantsasutuse.

4. Artiklit 25.6 ei kohaldata lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud sektorite, allsektorite või tegevusega, mille see lepinguosaline on kandnud vastavalt kas liite 25-1 või liite 25-2 B jakku.

5. Kui lepinguosaline on sätestanud 17-A või 17-B lisas reservatsiooni artikli 17.9, 17.11, 17.12, 17.13, 18.4 või 18.5 suhtes, kujutab reservatsioon endast vajaduse korral ühtlasi reservatsiooni artikli 25.3, 25.5, 25.7, 25.8 või 25.9 suhtes, niivõrd kui reservatsioonis sätestatud meede, sektor, allsektor või tegevus on hõlmatud käesoleva peatükiga.

ARTIKKEL 25.11

Usaldatavusnõuetega seotud erand

1. Ükski käesoleva lepingu säte ei keela lepinguosalisel võtta vastu või jätta kehtima meetmeid usaldatavusnõuetega seotud põhjustel, nagu:

- a) investorite, hoiustajate, kindlustusvõtjate või selliste isikute kaitse, kelle suhtes finantsteenuse osutajal on usaldussuhtest tulenev kohustus; või
- b) lepinguosalise finantssüsteemi terviklikkuse ja stabiilsuse tagamine.

2. Kui niisugused meetmed on vastuolus käesoleva osa muude sätetega, ei kasutata neid lepinguosalise käesolevast osast tulenevate ülesannete või kohustuste vältimise vahendina.

ARTIKKEL 25.12

Teabe käsitlemine

Ühtegi käesoleva osa sätet ei tõlgendata nii, nagu oleks lepinguosaline kohustatud avalikustama üksiklientide äritegevuse või kontodega seotud teavet või avaliku sektori asutuste valduses olevat salajast või ärisaladuse alla kuuluvat teavet.

ARTIKKEL 25.13

Riigisisesed õigusnormid ja läbipaistvus

1. Lepinguosalise meetmete suhtes, mis kuuluvad käesoleva peatüki kohaldamisalasse, ei kohaldata 20. peatükki, välja arvatud artikli 20.1 lõike 5 punktid c–f, ega 36. peatükki.
2. Kumbki lepinguosaline teeb praktilises ulatuses ja oma õigusega kooskõlas oleval viisil järgmist:
 - a) avaldab eelnevalt:
 - i) üldkohaldatavad õigusnormid, mida ta kavatses vastu võtta käesoleva peatüki kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes; või

- ii) dokumendid, milles on piisavalt üksikasju selliste võimalike uute õigusnormide kohta, et võimaldada huvitatud isikutel ja teisel lepinguosalisel hinnata, kas ja kuidas need võivad oluliselt mõjutada nende huve;
- b) annab huvitatud isikutele ja teisele lepinguosalisele piisava võimaluse esitada märkusi punktis a osutatud kavandatavate õigusnormide või dokumentide kohta;
- c) võtab punkti b kohaselt esitatud märkusi arvesse; ning
- d) jätab mõistliku ajavahemiku punkti a alapunkti i kohase õigusnormide avaldamise ja kuupäeva vahele, millest alates peavad finantsteenuste osutajad neid järgima.

3. Käesolevat artiklit kohaldatakse lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud litsentsimisnõuete ja -menetlustega ning kvalifikatsiooninõuete ja -menetlustega, ning seda kohaldatakse ainult sektorites, mille suhtes lepinguosaline on võtnud käesoleva peatüki alusel erikohustusi, ning ulatuses, milles neid erikohustusi kohaldatakse.

4. Kui lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima finantsteenuse osutamise tegevusloa andmisega seotud meetmed, tagab ta järgmise:

- a) need meetmed põhinevad objektiivsetel ja läbipaistvatel kriteeriumidel¹;
- b) loaandmismenetlused on erapooletud ja piisavad, et taotlejad saaksid tõendada, et nad vastavad nõuetele, kui neid on; ning

¹ Selliste kriteeriumide hulka võivad muu hulgas kuuluda pädevus ja suutlikkus osutada teenust, sealhulgas teha seda viisil, mis on kooskõlas lepinguosalise regulatiivsete nõuetega. Pädevad asutused võivad otsustada, kui suurt kaalu igale kriteeriumile omistada.

c) loaandmismenetlused iseenesest ei takista põhjendamatult nõuete täitmist.

5. Kui lepinguosaline nõuab finantsteenuse osutamiseks luba¹, avaldab ta viivitamata või teeb muul viisil üldsusele kättesaadavaks teabe, mida taotleja vajab sellise loa saamise, säilitamise, muutmise ja pikendamise nõuete ja korra järgimiseks. Selline teave sisaldab võimaluse korral muu hulgas järgmist:

a) sellise loa saamise, säilitamise, muutmise ja pikendamise nõuded ja kord;

b) asjaomaste pädevate asutuste kontaktandmed;

c) taotluste kohta tehtud otsuste edasikaebamise või läbivaatamise kord;

d) litsentside ja kvalifikatsioonide tingimuste täitmise järelevalve või tagamise kord; ning

e) üldsuse kaasamise võimalused, näiteks ärakuulamise või märkuste kaudu.

¹ Käesolevas peatükis tähendab „luba“ finantsteenuse osutamise luba, mis on saadud menetluse tulemusel, mida taotleja peab järgima, et tõendada vastavust litsentsimis- või kvalifikatsiooninõuetele.

6. Kui lepinguosaline nõuab finantsteenuse osutamiseks luba, peavad selle lepinguosalise pädevad asutused
- a) lubama taotlejal võimaluse piires taotluse esitada igal ajal kogu aasta jooksul¹;
 - b) andma taotluse esitamiseks mõistliku aja, kui taotluste esitamiseks on konkreetsed tähtajad;
 - c) alustama taotluse menetlemist asjatult viivitamata;
 - d) püüdma võtta vastu elektroonilisi taotlusi samadel autentsustingimustel kui paberkandjal taotlusi; ning
 - e) aktsepteerima originaaldokumentide asemel dokumentide koopiaid, mis on kinnitatud lepinguosalise õiguse kohaselt, välja arvatud juhul, kui nad vajavad originaaldokumente, et kaitsta loa andmise protsessi usaldusväärsust.
7. Kumbki lepinguosaline tagab, et loaandmismenetlused ja -formaalsused on võimalikult lihtsad, ei muuda finantsteenuse osutamist põhjendamatult keeruliseks ega lükka seda edasi.
8. Kumbki lepinguosaline püüab kehtestada taotluse menetlemise soovitusliku ajakava ning tagab taotleja palvel ja põhjendamatult viivituseeta, et pädev asutus annab teavet taotluse staatuse kohta.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et pädevad asutused ei ole kohustatud alustama taotluste läbivaatamist väljaspool oma ametlikku tööaega.

9. Kui pädev asutus leiab, et taotlus ei ole lepinguosalise õigusnormide kohaselt menetlemiseks valmis, teeb ta mõistliku tähtaja jooksul ja mõistlikul määral järgmist:

- a) teatab taotlejale, et taotlus ei ole täielik;
- b) määrab taotleja palvel kindlaks lisateabe, mida on vaja, et taotlus oleks täielik, või annab muid juhiseid selle kohta, miks taotlust ei peeta täielikuks; ning
- c) annab taotlejale võimaluse¹ esitada lisateavet, mida on vaja, et taotlus oleks täielik;

10. Kui aga ükski lõike 9 punktides a, b ja c sätestatud meetmetest ei ole teostatav ja taotlus lükatakse mittetäielikkuse tõttu tagasi, tagavad pädevad asutused sellegipoolest, et nad teatavad taotlejale sellest mõistliku aja jooksul.

11. Kumbki lepinguosaline tagab seoses loatasudega², et tema pädevad asutused esitavad taotlejatele tasude tabeli või teabe selle kohta, kuidas tasude summad kindlaks määratakse, ning et nad ei kasuta tasusid lepinguosalise kohustuste vältimiseks.

¹ Selle võimaluse andmine ei tähenda, et pädev asutus peab tähtaegu pikendama.

² Loatasud ei sisalda loodusvarade kasutamise tasusid, enampakkumise, pakkumismenetluse ja muude mittediskrimineerivate kontsessiooni andmise viisidega seotud makseid ega kohustuslikke makseid universaalteenuse osutamise eest.

12. Pädev asutus teeb oma otsuse sõltumatult ega tohi olla aruandekohustuslik ühegi isiku ees, kes osutab sellist teenust, mille jaoks litsentsi või luba nõutakse.
13. Kumbki lepinguosaline tagab, et taotluse menetlemine, sealhulgas lõpliku otsuse tegemine, viiakse lõpule mõistliku aja jooksul pärast täieliku taotluse esitamise kuupäeva ja et taotlejale teatatakse taotluse kohta tehtud otsusest võimaluste piires kirjalikult.
12. Kui pädev asutus lükkab taotluse tagasi, teatatakse taotlejale sellest kirjalikult ja põhjendamatult viivitusega kas taotleja enda palvel või pädeva asutuse algatusel. Taotlejale teatatakse võimaluste piires taotluse tagasilükkamise põhjustest ja selle otsuse edasikaebamise ajakavast. Taotlejal peab olema lubatud esitada taotlus mõistliku tähtaja jooksul uuesti.
15. Kui loa saamiseks on vaja sooritada eksam, tagab pädev asutus, et sellised eksamid toimuvad mõistliku sagedusega, ja annab taotlejatele piisavalt aega, et taotleda eksami sooritamist.
16. Kumbki lepinguosaline tagab, et kui luba on antud, jõustub see asjatu viivitusega ja kooskõlas loa või litsentsis määratud tingimustega.

ARTIKKEL 25.14

Uued finantsteenused lepinguosalise territooriumil

1. Lepinguosaline lubab teise lepinguosalise finantsasutusel, v.a filiaalil, osutada mis tahes uusi finantsteenuseid, mida lepinguosaline lubaks oma õiguse alusel osutada oma finantsasutustel sarnases olukorras, tingimusel et uue finantsteenuse kasutuselevõtt ei eelda uute õigusnormide vastuvõtmist ega kehtivate õigusnormide muutmist.
2. Lepinguosaline võib määrata institutsioonilise ja juriidilise vormi, mille kaudu võib osutada uut finantsteenust, ja võib nõuda teenuse osutamiseks luba. Sellise loa nõudmise korral tehakse otsus mõistliku ajavahemiku jooksul ja loa andmisest võidakse keelduda üksnes usaldatavusnõuetega seotud kaalutlustel.
3. Käesolev artikkel ei takista lepinguosalise finantseerimisasutusel taotleda, et teine lepinguosaline kaaluks loa andmist sellise finantsteenuse osutamiseks, mida ei osutata kummagi lepinguosalise territooriumil. Niisuguse taotluse suhtes kohaldatakse selle lepinguosalise õigust, kes taotluse saab, ja selle suhtes ei kohaldata käesolevas artiklis sätestatud kohustusi.

ARTIKKEL 25.15

Iseregulatsiooniorganid

Kui lepinguosaline nõuab, et selleks, et osutada selle lepinguosalise territooriumil või territooriumile finantsteenust, peab teise lepinguosalise finantsasutus või piiriülese finantsteenuse osutaja olema iseregulatsiooniorgani liige, osalema selles või tal peab olema sellele juurdepääs, tagab esimene lepinguosaline, et iseregulatsiooniorgan järgib artiklites 17.9, 17.11, 18.4 ja 18.5 sätestatud kohustusi.

ARTIKKEL 25.16

Makse- ja kliiringsüsteemid

Kumbki lepinguosaline tagab võrdse kohtlemise tingimustel teise lepinguosalise finantsasutustele, kes on asutatud tema territooriumil, juurdepääsu avalik-õiguslike üksuste makse- ja kliiringsüsteemidele ning tavalises äritegevuses kättesaadavatele ametlikele rahastamis- ja refinantseerimisallikatele. Käesolev artikkel ei ole mõeldud võimaldama juurdepääsu lepinguosalise viimase instantsi laenajatele.

ARTIKKEL 25.17

Finantsteenuste allkomitee

1. Artikli 8.8 lõike 1 alusel moodustatud finantsteenuste allkomitee (edaspidi „allkomitee“) koosneb lepinguosaliste esindajatest, kes vastutavad finantsteenuste eest.
2. Allkomitee teeb järgmist:
 - a) jälgib käesoleva peatüki rakendamist;
 - b) arutab finantsteenustega seotud küsimusi, mille lepinguosaline on talle suunanud;
 - c) peab finantsteenuste sektori reguleerimise alast dialoogi, et parandada lepinguosaliste teadmisi teineteise reguleerivatest raamistikest, ja teeb koostööd rahvusvaheliste standardite väljatöötamisel. ning
 - d) osaleb artikli 25.20 kohaselt vaidluste lahendamise menetlustes.

ARTIKKEL 25.18

Tehnilised arutelud ja konsultatsioonid

1. Lepinguosaline võib taotleda tehnilisi arutelusid ja konsultatsioone teise lepinguosalisega mis tahes küsimuses, mis tuleneb käesolevast osast ja mõjutab finantsteenuseid. Teine lepinguosaline kaalub taotlust heasoovlikult. Lepinguosalised teatavad oma arutelude ja konsultatsioonide tulemustest allkomiteele.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et selliste tehniliste arutelude ja konsultatsioonide korral kuuluvad tema delegatsiooni finantsteenuste valdkonna asjakohaste eriteadmistega ametnikud.
3. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevat artiklit ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist
 - a) kalduma kõrvale oma asjakohastest õigusnormidest, mis käsitlevad teabe jagamist finantsvaldkonna reguleerivate asutuste vahel, või lepinguosaliste finantsasutuste vahelise lepingu või kokkuleppe nõuetest; või
 - b) nõudma reguleerivatelt asutustelt mis tahes meetmete võtmist, mis sekkuksid konkreetsetesse regulatiivsetesse, järelevalve-, haldus- või õiguskaitseküsimustesse.

4. Ühtegi käesoleva artikli sätet ei tõlgendata nii, nagu takistaks see lepinguosalist nõudmast järelevalve eesmärgil teavet teise lepinguosalise territooriumil asuva finantsasutuse või piiriülese finantsteenuse osutaja kohta või pöördumast teise lepinguosalise pädeva reguleeriva asutuse poole, et teavet saada.

5. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolev artikkel ei piira kummagi lepinguosalise 38. peatüki kohaseid õigusi ja kohustusi.

ARTIKKEL 25.19

Vaidluste lahendamine

1. 38. peatükki, sealhulgas 38-A ja 38-B lisa kohaldatakse käesoleva artikliga muudetud kujul selliste vaidluste lahendamise suhtes, mis on seotud käesoleva peatüki kohaldamise ja tõlgendamisega.

2. Lisaks artiklis 38.9 sätestatud nõuetele peavad vahekohtu liikmetel olema eriteadmised või kogemused finantsteenuste õiguse või praktika alal, mille hulka võib kuuluda finantsasutuste reguleerimine, kui lepinguosalsed ei lepi kokku teisiti.

3. Allkomitee soovib ühiskomiteel määrata lõikes 2 osutatud nõuete täitmiseks vähemalt 15 isikut, kes soovivad ja saavad osaleda komisjoni töös. Ühiskomitee koostab selle nimekirja hiljemalt aasta pärast käesoleva lepingu jõustumist. Nimekiri koosneb kolmest alamnimekirjast:

- a) üks alamnimekiri, mis koostatakse ELi poole ettepanekute alusel;
- b) üks alamnimekiri, mis koostatakse Tšiili ettepanekute alusel; ning
- c) üks alamnimekiri isikutest, kes ei ole kummagi lepinguosalise kodanikud ja täidavad vahekohtu eesistuja ülesandeid.

4. Igasse alamnimekirja kantakse vähemalt viis isikut. Ühiskomitee tagab, et nimekirjas on alati kõnealune miinimumarv inimesi.

5. Käesoleva peatüki kohaldamisel asendab käesoleva artikli lõikes 3 osutatud nimekiri, kui see on koostatud, artikli 38.8 lõike 1 kohaselt koostatud nimekirja.

ARTIKKEL 25.20

Finantsteenuseid käsitlevate investeringuvaidluste lahendamine

1. 17. peatüki D jagu, nagu seda on muudetud käesoleva artikliga, kohaldatakse järgmise suhtes:
 - a) investeringuvaidlused, mis käsitlevad lepinguosalise kehtestatud või säilitatud meetmeid, mis on seotud investoritega ja nende finantsasutustesse tehtud investeringutega, mille suhtes kehtib käesoleva lepingu käesolev osa, ning milles investor väidab, et lepinguosaline on rikkunud artikli 25.3 lõiget 2, artikli 25.5 lõiget 2, artiklit 17.17, 17.18, 17.19 või 17.20; või
 - b) investeringuvaidlused, mis on algatatud 17. peatüki alusel ja milles tuginetakse artiklile 25.11.

2. Käesoleva artikli lõike 1 punkti a kohase investeringuvaidluse korral või juhul, kui 60 päeva jooksul pärast artikli 17.30 kohast esimese astme kohtule nõude esitamist tugineb kostja artiklile 25.11, nagu on sätestatud käesoleva artikli lõike 1 punktis b, võib kohtu koosseis, kes asja menetleb, olles konsulteerinud vaidluses osalevate pooltega ja tegutsedes artikli 17.50 kohaselt, nimetada artikli 25.19 kohaselt vastu võetud nimekirjast ühe või mitu eksperti, kes annaksid talle aru vaidluses osaleva poole poolt menetluses tõstatatud finantsteenustealase küsimuse faktiliste asjaolude kohta.

3. Arvestades, kui oluline on lepinguosalise õigus võtta vastu või säilitada meetmeid usaldatavusnõuetega seotud põhjustel, on artikkel 25.11, juhul kui need meetmed kuuluvad selle kohaldamisalasse, õiguspärane kaitseargument väite jaoks, mis põhineb ükskõik millisel muul käesoleva lepingu käesoleva osa sätel, kaasa arvatud artiklil 17.17. Kui artikli 17.27 kohaselt on esitatud konsultatsioonitaotlus, võib kostja kirjalikult paluda allkomiteel kindlaks teha, kas ja millisel määral on selle konsultatsioonitaotluse esemeks olev meede artikli 25.11 alusel õigustatud. Selline küsimuse allkomiteele suunamine peab toimuma võimalikult kiiresti pärast konsultatsioonitaotluse kättesaamist. Kui küsimus on suunatud allkomiteele, peatatakse artiklites 17.27, 17.28 ja 17.30 osutatud tähtaegade kulgemine.
4. Kui asi on lõike 3 kohaselt suunatud allkomiteele, üritab too heauskselt selle kohta järelduse teha. Selline järelendus edastatakse kiirelt vaidluses osalevatele pooltele.
5. Niivõrd kui allkomitee otsustab, et meede on artikli 25.11 kohaselt õigustatud, ei või artikli 17.30 alusel esimese astme kohtus nõuet esitada.
6. Kui allkomitee ei ole kolme kuu jooksul alates käesoleva artikli lõike 3 kohasest asja temale suunamisest järeldust teinud, lõpeb nimetatud lõikes osutatud tähtaegade peatamine.
7. Kui kostja käesoleva artikli lõike 3 alusel asja allkomiteele ei suuna, ei mõjuta see kostja õigust tugineda oma kaitses artiklile 25.11 menetluse hilisemas etapis. Kohus ei arvesta negatiivse asjaoluna tõsiasja, et allkomitee ei ole järelduses kokkuleppele jõudnud.

26. PEATÜKK

DIGIKAUBANDUS

A JAGU

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 26.1

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse elektrooniliste vahendite abil toimuva kaubanduse suhtes.
2. Käesolevat peatükki ei kohaldata audiovisuaalteenuste suhtes.

ARTIKKEL 26.2

Mõisted

1. Käesoleva peatüki suhtes kohaldatakse artiklites 17.2 ja 18.2 esitatud mõisteid.

2. Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „tarbija“ – füüsiline isik, või kui see on asjaomase lepinguosalise õigusnormidega ette nähtud, juriidiline isik, kes kasutab või taotleb üldkasutatavat telekommunikatsiooniteenust eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kaubandus-, äri-, ega töölase tegevusega;
- b) „otseturundusteated“ – igasugune kommertsreklaam, mille raames füüsiline või juriidiline isik edastab üldkasutatavat telekommunikatsiooniteenust kasutades reklaami otse lõppkasutajatele ning mis hõlmab vähemalt elektronpostisõnumeid ning tekst- ja multimeediasõnumeid;
- c) „elektrooniline autentimine“ – teenus, mis võimaldab kinnitada
 - i) füüsilise või juriidilise isiku e-identiteeti; või
 - ii) elektrooniliste andmete päritolu ja terviklust;
- d) „e-tempel“ – juriidilise isiku kasutatavad elektroonilised andmed, mis on lisatud muudele elektroonilistele andmetele või on nendega loogiliselt seotud, et tagada nende muude andmete päritolu ja terviklus;

- e) „e-allkiri“ – elektroonilised andmed, mis on lisatud muudele elektroonilistele andmetele või on nendega loogiliselt seotud ning
- i) mida füüsiline isik kasutab selleks, et vältida nõustumist seotud elektrooniliste andmetega; ning
 - ii) mis on nendega seotud elektrooniliste andmetega ühendatud nii, et igasugune edaspidine elektrooniliste andmete muutmine on tuvastatav;
- f) „elektroonilised usaldusteenused“ – elektrooniline teenus, mis koosneb e-allkirjade, e-templite, e-ajatemplite, e-andmevahetuse, veebisaitide autentimise teenuste ja nende teenustega seotud sertifikaatide loomisest, kontrollimisest ja kinnitamisest;
- g) „lõppkasutaja“ – füüsiline isik või juriidiline isik, kes kasutab või taotleb üldkasutatavat telekommunikatsiooniteenust kas tarbijana või, kui see on asjaomase lepinguosalise õigusnormidega ette nähtud, kaubandus-, äri- või tööalastel eesmärkidel.
- h) „isikuandmed“ – isikuandmed artikli 8.3 punktis r määratletud tähenduses; ning
- i) „üldkasutatav telekommunikatsiooniteenus“ – artikli 23.2 punktis j määratletud üldkasutatav telekommunikatsiooniteenus.

ARTIKKEL 26.3

Õigus kehtestada õigusnorme

Lepinguosalised kinnitavad veel kord õigust kehtestada oma territooriumil õigusnorme, et saavutada õiguspäraseid poliitikaeesmärke, näiteks rahvatervise, sotsiaalteenuste, hariduse, ohutuse, keskkonna, sh kliimamuutuste, avaliku kõlbluse, sotsiaal- või tarbijakaitse, eraelu puutumatus ja andmekaitse või kultuurilise mitmekesisuse edendamise ja kaitsmise valdkonnas.

ARTIKKEL 26.4

Erandid

Käesolev peatükk ei takista lepinguosalisi võtmast või säilitamast artiklite 25.11, 39.1 ja 39.2 kohaselt meetmeid avaliku huviga seotud põhjustel, mis on sätestatud vastavates artiklites.

B JAGU

ANDMEEDASTUS JA ISIKUANDMETE KAITSE

ARTIKKEL 26.5

Piiriülene andmeedastus

Lepinguosalised tegutsevad kindlalt selle nimel, et tagada piiriülene andmeedastus, eesmärgiga hõlbustada digikaubandust. Selleks ei piira lepinguosaline piiriülest andmeedastust lepinguosaliste vahel:

- a) nõudes selle lepinguosalise territooriumil olevate andmetöötlusseadmete või võrguelementide kasutamist andmete töötlemiseks, sealhulgas kehtestades kohustuse kasutada andmetöötlusseadmeid või võrguelemente, mis on lepinguosalise territooriumil sertifitseeritud või heaks kiidetud;
- b) nõudes, et andmete säilitamiseks või töötlemiseks peavad need andmed asuma selle lepinguosalise territooriumil;
- c) keelates säilitamise või töötlemise teise lepinguosalise territooriumil; või
- d) seades piiriülese andmeedastuse tingimuseks selle lepinguosalise territooriumil asuvate andmetöötlusseadmete või võrguelementide kasutamise või andmete asumise selle lepinguosalise territooriumil.

ARTIKKEL 26.6

Isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitse

1. Kumbki lepinguosaline tunnistab, et isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitse on põhiõigus ning et sellega seotud ranged standardid aitavad suurendada usaldust digikaubanduse vastu ja soodustavad kaubanduse arengut.
2. Kumbki lepinguosaline võib võtta vastu või jätta kehtima meetmed, mida ta peab vajalikuks isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitse tagamiseks, sealhulgas piiriülest isikuandmete edastamist käsitlevate õigusnormide vastuvõtmise ja kohaldamise kaudu. Ükski käesoleva lepingu käesoleva osa säte ei mõjuta isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitset, mis on tagatud kummagi lepinguosaliste meetmetega.

C JAGU

ERISÄTTED

ARTIKKEL 26.7

Elektroonilise edastuse suhtes kohaldatavad tollimaksud

Lepinguosaline ei kehtesta tollimakse ühe lepinguosalise isiku ja teise lepinguosalise isiku vahelise elektroonilise edastuse suhtes.

ARTIKKEL 26.8

Eelneva loa puudumise põhimõte

1. Lepinguosaline ei nõua eelnevat luba üksnes põhjusel, et teenust osutatakse internetis¹, ega võta vastu ega jäta kehtima ühtegi muud samaväärse toimega nõuet.
2. Lõiget 1 ei kohaldata telekommunikatsiooniteenuste, ringhäälinguteenuste, hasartmänguteenuste, õiguslaste esindusteenuste ega notari või samaväärse kutseala teenuste suhtes, kui need on otseselt ja eriomaselt seotud avaliku võimu teostamisega.

ARTIKKEL 26.9

Lepingute elektrooniline sõlmimine

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema õigusnormidega on lubatud lepinguid sõlmida elektrooniliselt ning et tema lepinguliste protsesside suhtes kehtestatud õigusnõuded ei loo takistusi elektrooniliselt sõlmitud lepingute kasutamisele ega too kaasa selliste lepingute õiguslike tagajärgede ja kehtivuse äravõtmist põhjusel, et leping on sõlmitud elektrooniliselt.

¹ Teenust osutatakse internetis, kui seda osutatakse elektrooniliselt ja isikud ei viibi üheaegselt kohal.

2. Lõiget 1 ei kohaldata järgmise suhtes:
- a) ringhäälinguteenused, hasartmänguteenused ja õigusabiteenused;
 - b) notarite või samaväärsete kutsealade teenused, mis on otseselt ja eriomaselt seotud avaliku võimu teostamisega; ning
 - c) lepingud, millega luuakse või antakse üle kinnisvaraga seotud õigusi, lepingud, mis seaduse järgi nõuavad kohtute, ametivõimude või avalikku võimu teostavate kutsealade kaasamist, käenduslepingud, milles tagatise andjaks on isikud, kes tegutsevad eesmärkidel, mis ei ole seotud nende kaubandus-, äri-, kutse- või töölase tegevusega, ning perekonnaõiguse või pärimisõigusega reguleeritavad lepingud.

ARTIKKEL 26.10

Elektronilised usaldus- ja autentimisteenused

1. Lepinguosaline ei keeldu tunnistamast elektroonilise usaldusteenuse või elektroonilise autentimisteenuse õiguslikku kehtivust ega nende vastuvõetavust tõendina kohtu- või haldusmenetluses üksnes põhjusel, et teenust osutatakse elektrooniliselt.

2. Lepinguosaline ei võta vastu ega jäta kehtima meetmeid:
- a) millega keelatakse e-tehingu pooltel määrata vastastikku kindlaks oma tehingu jaoks sobivad elektroonilise autentimise meetodid, või
 - b) mis ei võimaldaks e-tehingu pooltel kohtu- või haldusasutustes tõendada, et nende e-tehing vastab elektrooniliste usaldusteenuste ja elektroonilise autentimise õiguslikele nõuetele.
3. Olenemata lõikest 2 võib lepinguosaline teatavat liiki e-tehingute puhul nõuda, et elektroonilise autentimise või elektroonilise usaldusteenuse meetod peab
- a) olema sertifitseeritud selle lepinguosalise õiguse kohaselt akrediteeritud asutuse poolt või
 - b) vastama teatavatele toimimisstandarditele, mis on objektiivsed, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad ning seotud üksnes asjaomase e-tehingute liigi eriomadustega.

ARTIKKEL 26.11

Tarbijate usaldus internetis

1. Lepinguosalised tunnistavad, et on tähtis suurendada tarbijate usaldust digikaubanduse vastu. Kumbki lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima meetmed, millega tagatakse e-kaubandustehinguid tegevate tarbijate tõhus kaitse, sealhulgas meetmed, millega
 - a) keelustatakse pettused ja petturlikud äritavad;
 - b) kohustatakse kaupade ja teenuste pakkujaid tegutsema heas usus ja järgima ausaid äritavasid, sealhulgas keelatakse neil tarbijatelt tellimata kaupade ja teenuste eest tasu nõuda;
 - c) nõutakse, et kaupade või teenuste tarnijad annaksid tarbijatele selget ja põhjalikku teavet oma isiku ja kontaktandmete,¹ samuti kaupade või teenuste, tehingu ja kohaldatavate tarbijaõiguste kohta; ning
 - d) antakse tarbijatele juurdepääs õiguskaitsele, sealhulgas õigus kasutada õiguskaitsevahendeid juhtudel, kui kauba või teenuse eest on tasutud, kuid kaupa ei ole tarnitud või teenust ei ole osutatud kokkulepitud viisil.

¹ Vahendajate puhul kuuluvad siia hulka ka kauba või teenuse tegeliku tarnija isik ja kontaktandmed.

2. Lepinguosalised tunnistavad oma riiklike tarbijakaitseasutuste või muude asjaomaste asutuste vahelise koostöö tähtsust lepinguosalistevahelise e-kaubandusega seotud tegevuses, et suurendada tarbijate usaldust.

ARTIKKEL 26.12

Tellimata otseturundusteaded

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et lõppkasutajaid kaitstakse soovimatute otseturundusteadete eest tõhusalt.
2. Kumbki lepinguosaline võtab vastu või säilitab tellimata otseturundusteadete suhtes meetmed, mille kohaselt:
 - a) peavad tellimata otseturundusteadete saatjad tagama, et saajatel oleks võimalik vältida nende teadete jätkuvat saamist; või
 - b) on otseturundusteadete saamiseks vaja teate saaja nõusolekut vastavalt kummagi lepinguosalise õigusnormidele.
3. Kumbki lepinguosaline tagab, et otseturundusteaded on sellistena selgelt äratuntavad, neist nähtub selgelt, kelle nimel neid saadetakse, ning need sisaldavad vajalikku teavet, mis võimaldab lõppkasutajatel nõuda tasuta ja mis tahes ajal nende saatmise lõpetamist.

ARTIKKEL 26.13

Lähtekoodi kohustusliku edastamise või sellele juurdepääsu keeld

1. Lepinguosaline ei nõua teise lepinguosalise füüsilisele või juriidilisele isikule kuuluva tarkvara lähtekoodi edastamist ega juurdepääsu sellele. Käesolev lõige ei kehti puhkudel, kui teise lepinguosalise isik edastab lähtekoodi vabatahtlikult või annab sellele juurdepääsu ärielistel alustel, näiteks riigihanketehingu või vabalt läbi räägitud lepingu raames. Käesolev lõige ei takista lepinguosalise isikut litsentsimast oma tarkvara tasuta ja avatud lähtekoodiga.
2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et artikleid 25.11, 39.1 ja 39.2 võidakse kohaldada lepinguosalise meetmete suhtes, mis on vastu võetud või kehtima jäetud sertifitseerimismenetluse raames.
3. Ükski käesoleva artikli säte ei mõjuta:
 - a) kohtu, halduskohtu või konkurentsiameti nõudeid konkurentsioiguse rikkumise heastamiseks;
 - b) intellektuaalomandiõiguste kaitset ja jõustamist; ega
 - c) lepinguosalise õigust võtta meetmeid vastavalt artiklile 28.3.

ARTIKKEL 26.14

Digikaubandusega seotud koostöö regulatiivsetes küsimustes

1. Lepinguosalised teevad koostööd, vahetades teavet oma vastavate õigusaktide kohta ja nende rakendamise kohta digikaubandusest tulenevates regulatiivsetes küsimustes, sealhulgas:
 - a) koostalitlusvõimeliste piiriüleste elektrooniliste usaldus- ja autentimisteenuste tunnustamine ja hõlbustamine;
 - b) otseturundusteadete käsitlemine;
 - c) tarbijate kaitse internetis; ning
 - d) muud digikaubanduse arengu seisukohast olulised regulatiivsed küsimused.
2. Lepinguosalised peavad dialoogi, mis põhineb lõikes 1 osutatud teabevahetusel.
3. Käesolevat artiklit ei kohaldata lepinguosalise selliste õigusnormide ja meetmete suhtes, mis käsitlevad isikuandmete ja eraelu puutumatus kaitset, sealhulgas piiriülest isikuandmete edastamist.

ARTIKKEL 26.15

Läbivaatamine

Emma-kumma lepinguosalise taotlusel vaatab artiklis 18.10 osutatud teenuste ja investeeringute allkomitee läbi käesoleva peatüki rakendamise, pidades eelkõige silmas digikaubandust mõjutavaid asjakohaseid muutusi, mis võivad tuleneda uuest ärimudelist või tehnoloogiast. Teenuste ja investeeringute allkomitee esitab ühiskomiteele aruande oma järelduste kohta ja võib anda vajalikke soovitusi.

27. PEATÜKK

KAPITALI LIIKUMINE, MAKSED JA ÜLEKANDED

NING AJUTISED KAITSEMEETMED

ARTIKKEL 27.1

Eesmärk ja kohaldamisala

Käesoleva peatüki eesmärk on võimaldada käesoleva osa alusel liberaliseeritud tehingutega seotud kapitali ja maksete vaba liikumist¹.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesoleva peatüki suhtes kohaldatakse 17-E lisa.

ARTIKKEL 27.2

Arvelduskonto

Ilma et see piiraks käesoleva lepingu käesoleva osa muude sätete kohaldamist, lubab kumbki lepinguosaline teha makseid ja ülekandeid, mis on seotud jooksevkonto tehingutega, mis kuuluvad käesoleva lepingu käesoleva osa kohaldamisalasse, vabalt konverteeritavas valuutas vastavalt 22. juulil 1944 New Hampshire'is Bretton Woodsis vastu võetud Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirja artiklitele.

ARTIKKEL 27.3

Kapitali liikumine

Ilma et see piiraks käesoleva osa muude sätete kohaldamist, tagab kumbki lepinguosaline maksebilansi kapitali- ja finantskonto tehingute puhul kapitali vaba liikumise investeringute ja muude tehingute liberaliseerimise eesmärgil, nagu on sätestatud 17., 18. ja 25. peatükis.

ARTIKKEL 27.4

Kapitali liikumist, makseid ja ülekandeid käsitlevate õigusnormide kohaldamine

1. Artikleid 17.20, 27.2 ja 27.3 ei tõlgendata nii, nagu takistaksid need lepinguosalist kohaldamast oma õigusnorme, mis käsitlevad:

- a) pankrotti, maksejõuetust või võlausaldajate õiguste kaitset;
- b) finantsinstrumentide, nt väärtpaberite, futuuride või tuletisinstrumentide emiteerimist, nendega kauplemist või tehingute tegemist;
- c) finantsaruandlust või kapitali liikumise, maksete või ülekannete arvestuse pidamist, kui see on vajalik õiguskaitse- või finantsjärelevalveasutuste abistamiseks;
- d) kuritegusid, väärtegusid, kelmusi või pettusi;
- e) kohtu- või haldusmenetlustes antud korralduste või tehtud otsuste täitmise tagamist; või
- f) sotsiaalkindlustust, riiklikke pensioniskeeme või kohustuslikke säästuskeeme.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud õigusnorme kohaldatakse erapooletul ja mittediskrimineerival viisil ja mitte viisil, mis kujutaks endast kapitali liikumise, maksete või ülekannete varjatud piiramist.

ARTIKKEL 27.5

Ajutised kaitsemeetmed

Erandlike asjaolude korral, kui esineb tõsiseid probleeme ELi poole majandus- ja rahaliidu toimimises, võib ELi pool kõige rohkem kuueks kuuks kehtestada või kehtima jätta kapitali liikumise, maksete või ülekannetega seotud kaitsemeetmed. Need meetmed piirduvad rangelt vajalikuga.

ARTIKKEL 27.6

Piirangud maksebilansi ja välisrahastusega seotud raskuste korral

1. Kui lepinguosalisel tekib tõsiseid maksebilansiraskusi või välisrahastusega seotud raskusi või on oht, et neid võib tekkida, võib ta võtta vastu või jätta kehtima piiravaid meetmeid kapitali liikumise, maksete või ülekannete suhtes¹.
2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud meetmed:
 - a) peavad olema vastavuses Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirjaga, nagu see on kohaldatav;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et tõsised maksebilansiraskused või välisrahastusega seotud raskused või nende oht võivad muu hulgas olla tingitud raha- või vahetuskursipoliitikaga seotud tõsistest raskustest või nende ohust.

- b) ei tohi minna kaugemale sellest, mida on vaja, et käesoleva artikli lõikes 1 kirjeldatud olukorraga toime tulla;
- c) peavad olema ajutised ja need tuleb järk-järgult kõrvaldada, kui käesoleva artikli lõikes 1 kirjeldatud olukord paraneb;
- d) ei tohi tekitada põhjendamatu kahju teise lepinguosalise kaubanduslikele, majanduslikele ega finantshuvidele; ning
- e) ei tohi olla diskrimineerivad võrreldes nendega, mida võetakse kolmandate riikide suhtes samasuguses olukorras.

3. Kumbki lepinguosaline võib võtta piiravaid meetmeid kaubavahetuse suhtes, et kaitsta oma välist finantspositsiooni või maksebilanssi. Sellised meetmed peavad olema kooskõlas GATT 1994 ja 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe maksebilansisätete käsitusleppega.

4. Kumbki lepinguosaline võib vastu võtta või säilitada piiravaid meetmeid teenuskaubanduse suhtes, et kaitsta oma välist finantspositsiooni või maksebilanssi. Sellised meetmed peavad olema kooskõlas GATSi XII artikliga.

5. Lepinguosaline, kes võtab vastu või jätab kehtima lõigetes 1 ja 2 osutatud meetmed, teatab nendest viivitamata teisele lepinguosalisele.

6. Kui käesoleva artikli alusel võetakse vastu või jäetakse kehtima piiranguid, konsulteerivad lepinguosalisel viivitamata teenuste ja investeeringute allkomitees, välja arvatud juhul, kui konsultatsioone peetakse muudel foorumitel, mille liikmed on mõlemad lepinguosalisel. Konsultatsioonide käigus analüüsitakse meetmete võtmise põhjustanud maksebilansiraskusi või väliseid finantsraskusi, võttes muu hulgas arvesse järgmisi tegureid:

- a) raskuste laad ja ulatus;
- b) väline majandus- ja kaubanduskeskkond; ning
- c) võimalikud alternatiivsed parandusmeetmed.

7. Lõike 6 kohastel konsultatsioonidel käsitletakse piiravate meetmete vastavust käesoleva artikli lõigetele 1 ja 2. Need konsultatsioonid peavad võimaluse korral põhinema kõikidel asjaomastel Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) esitatud statistilistel või muudel andmetel ning nende järeldustes võetakse arvesse IMF-i hinnangut asjaomase lepinguosalisel maksebilansile ja välisele finantsolukorrale.

28. PEATÜKK

RIIGIHANKED

ARTIKKEL 28.1

Mõisted

Käesolevas peatükis ning 28-A ja 28-B lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „kommertskaubad ja -teenused“ – kaubad ja teenused, mida tavaliselt müüakse või pakutakse müügiks turul valitsusväliste ostjatele ja mida sellised ostjad ostavad tavaliselt turult valitsemisega mitte seotud eesmärkidel;
- b) „ehitusteenus“ – teenus, mille eesmärk on mis tahes vahenditega ehitada hooneid ja tsiviilrajatisi ÜRO ühtse tooteklassifikaatori (CPC) 51. alajao tähenduses;
- c) „elektrooniline oksjon“ – elektrooniliste seadmete abil toimuv järkjärguline protsess, mille käigus tarnijad esitavad uue hinnapakkumuse, hankemenetluse hindamiskriteeriumide mõne hinnavälise mõõdetava elemendi uue väärtuse või mõlemad ning mille tulemusel tekib või muutub pakkumuste pingerida;

- d) „kirjalik“ või „kirjalikult“ – sõnade ja arvudega esitatud väljend, mida saab lugeda ja taasesitada ning hiljem edastada; mõiste võib hõlmata elektrooniliselt edastatavat ja salvestatavat teavet;
- e) „piiratud pakkumismenetlus“ – hange, mille puhul hankeüksus võtab ühendust tema enda valitud tarnija või tarnijatega;
- f) „meede“ – õigusakt, eeskiri, menetlus, haldussuunis või -tava või hankeüksuse mis tahes toiming, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud hankega;
- g) „korduvkasutatav loetelu“ – loetelu, mida hankeüksus kavatses kasutada rohkem kui ühel korral ja mis sisaldab tarnijaid, kelle hankeüksus on tunnistanud loetellu kandmise tingimustele vastavaks;
- h) „kavandatava hanke teade“ – hankeüksuse avaldatav teade, milles kutsutakse huvitatud tarnijaid esitama osalemistaotlusi, pakkumusi või mõlemaid;
- i) „korvamismeetmed“ – tingimused või kohustused, mis edendavad kohalikku arengut või parandavad lepinguosalise maksebilanssi, näiteks kodumaise sisu kasutamine, tehnoloogia litsentsimine, investeerimis-, vastuostu- jms toimingud või nõuded;
- j) „avatud pakkumismenetlus“ – hankemenetlus, mille puhul võivad pakkumuse esitada kõik huvitatud tarnijad;

- k) „hankeüksus“ – 28-A või 28-B lisa A, B või C jao kohaldamisalasse kuuluv üksus;
- l) „kvalifitseeritud tarnija“ – tarnija, kelle hankeüksus on tunnistanud osalemistingimustele vastavaks;
- m) „valikpakkumismenetlus“ – hankemenetlus, mille puhul hankeüksus kutsub pakkumusi esitama üksnes kvalifitseeritud tarnijaid;
- n) „teenused“ – hõlmab ehitusteenuseid, kui ei ole sätestatud teisiti;
- o) „standard“ – dokument, mille on heaks kiitnud tunnustatud asutus ning millega nähakse üldiseks ja korduvaks kasutamiseks ette tooteid ja teenuseid ning nendega seotud protsesse ja tootmismeetodeid käsitlevad eeskirjad, suunised või omadused, mille järgimine ei ole kohustuslik; standard võib sisaldada või käsitleda ka üksnes kauba, teenuse, tootmistehnoloogia või -meetodi termineid, sümboleid, pakendamise-, tähistamis- või märgistusnõudeid;
- p) „tarnija“ – isik või isikute rühm, kes pakub või saab pakkuda kaupu ja teenuseid, ning

- q) „tehniline kirjeldus“ – hanketingimus, milles
- i) määratakse kindlaks järgmine:
 - A) hangitavate kaupade omadused, sealhulgas kvaliteet, toime, ohutus ja mõõtmed, või kaupade tootmise protsessid ja viisid; või
 - B) hangitavate teenuste omadused, sealhulgas kvaliteet, toime ja ohutus, või teenuste osutamise protsessid ja viisid; või
 - ii) käsitletakse toote või teenuse suhtes kehtivaid termineid, sümboleid või pakendamis-, tähistamis- või märgistusnõudeid.

ARTIKKEL 28.2

Kohaldamisala ja katvus

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse kõikide käesoleva lepinguga hõlmatud hankega seotud meetmete suhtes, olenemata sellest, kas hange korraldatakse üksnes või osaliselt elektrooniliste vahenditega.

2. Käesolevas peatükis tähendab „käesoleva lepinguga hõlmatud hange“ valitsuse ülesannete täitmiseks teostatavat hanget:

- a) mille puhul hangitakse kaupu või teenuseid või nende mis tahes kombinatsiooni,
 - i) nagu on sätestatud 28-A või 28-B lisas; ning
 - ii) hanke eesmärk ei ole äriotstarbeline müük või edasimüük või kasutamine äriotstarbeliseks müügiks või edasimüügiks ette nähtud kaupade tootmisel või teenuste osutamisel;
- b) mis toimub mis tahes lepingulisel alusel, sealhulgas ostmise, liisimine, rentimise või üürimise teel koos väljaostuvõimalusega või ilma selleta;
- c) mille väärtus on punktide 6–8 kohaste hinnangute järgi artikli 28.6 kohase teate avaldamise ajal võrdne 28-A või 28-B lisas sätestatud vastava künnisega või ületab seda künnist;
- d) mille teostab hankeüksus; ning
- e) mis ei ole muul viisil käesoleva artikli lõike 3 ega 28-A või 28-B lisa kohaldamisalast välja jäetud.

3. Kui 28-A või 28-B lisas ei ole sätestatud teisiti, ei kohaldata käesolevat peatükki järgmise suhtes:

- a) maa, olemasolevate hoonete ja muu kinnisvara või nendega seotud õiguste omandamine või rentimine;
- b) lepinguosalise lepinguvälised kokkulepped või mis tahes vormis antav abi, sealhulgas koostöölepingud, toetused, laenud, subsiidiumid, paigutused omakapitali, tagatised ja maksusoodustused;
- c) fiskaalasutuse teenuste ja depooteenuste, reguleeritud finantsasutuste likvideerimise ja juhtimise teenuste ning riigivõla, sealhulgas laenude, riigi võlakirjade, vekslite ja muude väärtpaberite müügi, tagasiostu või levitamise seotud teenuste hange või soetamine;
- d) avaliku sektori töölepingud;
- e) hanked, mis korraldatakse:
 - i) spetsiaalselt rahvusvahelise abi, sealhulgas arenguabi andmiseks;

- ii) rahvusvahelise lepingu erimenetluse või -klausli alusel, mis käsitleb sõjaväeüksuste paiknemist või ühist projekti rakendamist asjaomasele lepingule alla kirjutanud riikide poolt; või
- iii) rahvusvahelise organisatsiooni erimenetluse või -klausli alusel või mida rahastatakse rahvusvahelise toetuse, laenu või muu abiga, juhul kui kohaldatav menetlus või klausel ei ole käesoleva peatükiga kooskõlas; või

f) finantsteenused.

4. Käesoleva peatüki kohane hange on 28-A või 28-B lisaga hõlmatud hange, mille puhul lepinguosaliste kohustused on sätestatud järgmiselt:

- a) 28-A ja 28-B lisa A jaos keskvalitsusasutused, mille hanked on hõlmatud käesoleva peatükiga;
- b) 28-A ja 28-B lisa B jaos keskvalitsusest madalama taseme valitsusasutused, mille hanked on hõlmatud käesoleva peatükiga;
- c) 28-A ja 28-B lisa C jaos kõik muud üksused, mille hanked on hõlmatud käesoleva peatükiga;
- d) 28-A ja 28-B lisa D jaos käesoleva peatükiga hõlmatud kaubad;

- e) 28-A ja 28-B lisa E jaos käesoleva peatükiga hõlmatud teenused, v.a ehitusteenused;
- f) 28-A ja 28-B lisa F jaos käesoleva peatükiga hõlmatud ehitusteenused;
- g) 28-A ja 28-B lisa G jaos käesoleva peatükiga hõlmatud ehitustööde kontsessioonid;
- h) 28-A ja 28-B lisa H jaos esitatud üldmärkused;
- i) 28-A ja 28-B lisa I jaos meediakanalid, kus lepinguosaline avaldab oma hanketeateid, lepingu sõlmimise teateid ja muud oma riigihangete süsteemiga seotud teavet, nagu on sätestatud käesolevas peatükis;
- j) 28-B lisa J jaos sätestatud ümberarvestuskurss, mida tuleb kasutada künnisväärtuste puhul.

5. Kui hankeüksus nõuab seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, et isik, kes ei kuulu 28-A ega 28-B lisa alla, korraldaks hanke vastavalt konkreetsetele tingimustele, kohaldatakse selliste tingimuste suhtes artiklit 28.4 *mutatis mutandis*.

6. Selleks et teha hanke väärtuse hindamisel kindlaks, kas tegemist on käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, hankeüksus:

- a) ei jaga hanget eraldi hangeteks ega vali ega kasuta konkreetset hindamismeetodit hanke väärtuse hindamiseks eesmärgiga täielikult või osaliselt välistada käesoleva peatüki kohaldamine hanke suhtes; ning

b) esitab hanke arvestusliku suurima koguväärtuse hanke kogukestuse lõikes, olenemata sellest, kas leping sõlmitakse ühe või enama tarnijaga, võttes arvesse kõiki tasustamise vorme, sealhulgas:

i) lisatasud, teenustasud, vahendustasud ja intressid; ning

ii) kui hankes on ette nähtud optsoonivõimalus, siis kõnealuste optsoonide kogumaksumus.

7. Kui hanke üksiknõude tulemusena sõlmitakse rohkem kui üks leping või sõlmitakse lepingud eraldi osade suhtes („korduvlepingud“), võetakse hinnangulise suurima kogumaksumuse arvutamisel aluseks järgmine:

a) eelneva 12 kuu jooksul või hankeüksuse eelneva eelarveaasta jooksul sõlmitud sama tüüpi kauba või teenuse korduvlepingute maksumus, mida on võimaluse korral korrigeeritud, et võtta arvesse prognoositud muutusi järgmise 12 kuu jooksul hangitavate kaupade ja teenuste koguses ja maksumuses, või

b) esialgse lepingu sõlmimisele järgneva 12 kuu jooksul või hankeüksuse eelarveaasta jooksul hangitava sama tüüpi kauba või teenuse korduvlepingute hinnanguline maksumus.

8. Hangete puhul, kus kaupa või teenust hangitakse liisimise, rentimise, üürimise või järelmaksuga ostu teel, või hangete puhul, mille koguhind ei ole kindlaks määratud, on hindamise alus järgmine:

a) tähtajaliste lepingute puhul:

- i) kui lepingu kestus on 12 kuud või vähem, siis hinnanguline suurim maksumus kogu kestuse jooksul,
- ii) kui lepingu kestus ületab 12 kuud, siis hinnanguline suurim kogumaksumus, sealhulgas mis tahes hinnanguline jääkmaksumus;

b) tähtajatute lepingute puhul hinnanguline kuumakse, mis on korrutatud 48ga;

c) kui ei ole kindel, kas leping sõlmitakse tähtajalise lepinguna, kohaldatakse punkti b.

ARTIKKEL 28.3

Julgeoleku- ja ülderandid

1. Ühtki käesoleva peatüki sätet ei tõlgendata nii, nagu takistaks see lepinguosalist võtmast meetmeid või avalikustamast teavet, kui ta peab seda vajalikuks, et kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve, mis on seotud relvade, laskemoona või sõjavarustuse hangete või riigi julgeoleku või riigikaitse seisukohalt hädavajalike hangetega.

2. Võttes arvesse nõuet, et selliseid meetmeid ei kohaldata viisil, mis kujutaks endast samasugustes tingimustes oleva lepinguosalise meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist või rahvusvahelise kaubanduse varjatud piiramist, ei tõlgendata ühtki käesoleva peatüki sätet nii, nagu takistaks see lepinguosalist kehtestamast ja võtmast meetmeid, mis on:

- a) vajalikud kõlbluse, avaliku korra ja ohutuse kaitseks;
- b) vajalikud inimeste, loomade või taimede elu või tervise kaitseks;
- c) vajalikud intellektuaalomandi kaitseks; või
- d) seotud puuetega inimeste, heategevusorganisatsioonide või vangide töö tulemusena valmistatud kaupade ja osutatavate teenustega.

3. Lepinguosalised on kokku leppinud, et lõike 2 alapunktis b nimetatud meetmete hulka kuuluvad keskkonnameetmed, mis on vajalikud inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitseks.

ARTIKKEL 28.4

Üldpõhimõtted

Diskrimineerimiskeeld

1. Kumbki lepinguosaline ja tema hankeüksused kohtlevad iga käesoleva lepinguga hõlmatud hankega seotud meetme puhul teise lepinguosalise kaupu ja teenuseid ning teise lepinguosalise tarnijaid, kes selliseid kaupu ja teenuseid pakuvad, kohe ja tingimusteta vähemalt sama soodsalt, kui asjaomane lepinguosaline, kaasa arvatud tema hankeüksused, kohtleb oma kaupu, teenuseid ja tarnijaid.
2. Käesoleva lepinguga hõlmatud hankega seotud meetmete puhul lepinguosalisel ja nende hankeüksused:
 - a) ei kohtle mõnda kohapealset tarnijat tema välismaise kuuluvuse või omandiõiguse määra põhjal vähem soodsalt kui teisi kohapealseid tarnijaid; või
 - b) ei diskrimineeri kohapealset tarnijat selle alusel, et kaup või teenus, mida see tarnija selle konkreetse hanke jaoks pakub, pärineb teiselt lepinguosaliselt.

Elektrooniliste vahendite kasutamine

3. Lepinguosalisel tagavad, et kogu suhtlus ja teabevahetus, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, sealhulgas hanketeabe, teadete ja hankedokumentide avaldamise ja pakkumuste vastuvõtmisega, toimub elektrooniliste vahendite abil. Kui hankeüksus korraldab käesoleva lepinguga hõlmatud hanke elektroonilisel teel, peab ta:

- a) tagama, et hanke korraldamisel kasutatakse muu hulgas ka autentimiseks ja andmete krüptimiseks IT-süsteeme ja tarkvara, mis on vabalt kättesaadavad ja muude vabalt kättesaadavate IT-süsteemide ja tarkvaraga koostalitlusvõimelised;
- b) kehtestama ja rakendama mehhanisme, millega tagatakse osalemistaotluste ja pakkumuste terviklus, sealhulgas fikseeritakse nende esitamise aeg ning välistatakse neile loata juurdepääs; ning
- c) kasutama hankemenetlustes teadete ja hankedokumentide avaldamiseks ning võimalikult suures ulatuses pakkumuste esitamiseks elektroonilisi teabe- ja sidevahendeid.

Hanke korraldamine

4. Hankeüksus korraldab käesoleva lepinguga hõlmatud hanke läbipaistval ja erapooletul viisil, mis:
- a) on kooskõlas käesoleva peatükiga, kasutades selliseid meetodeid nagu avatud hankemenetlus, valikhankemenetlus ja piiratud hankemenetlus; ning
 - b) ennetab huvide konflikte ja korruptsiooni vastavalt asjaomasele õigusele.

Päritolureeglid

5. Käesoleva peatükiga hõlmatud riigihanke puhul ei kohalda lepinguosaline teisest lepinguosalisest imporditavate kaupade suhtes päritolureegleid, mis erinevad nendest päritolureeglitest, mida lepinguosaline kohaldab tavapärase kaubanduse raames samade kaupade impordi suhtes.

Korvamismeetmed

6. Käesoleva lepinguga hõlmatud hankega seoses ei tohi lepinguosaline ega tema hankeüksused üheski hankeetapis taotleda, võtta arvesse, kehtestada ega jõustada korvamismeetmeid.

Meetmed, mis ei ole hangetele eriomased

7. Lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata järgmise suhtes: tollimaks ja muud maksud, mis on kehtestatud impordi suhtes või sellise impordiga seoses; selliste tollimaksude ja muude maksudega maksustamise meetod; muud teenuskaubandust mõjutavad meetmed peale käesoleva lepinguga hõlmatud hankeid reguleerivate meetmete.

Korruptsioonivastased meetmed

8. Kumbki lepinguosaline tagab, et ta on võtnud kasutusele asjakohased meetmed korruptsiooniga tegelemiseks ja selle tõkestamiseks oma riigihangetes. Nende meetmete hulka võivad kuuluda menetlused, millega võetakse lepinguosalise hangetes osalemise õigus kas tähtajatult või kindlaksmääratud ajavahemikuks tarnijatelt, kelle kohta on selle lepinguosalise õigusasutused lõpliku otsusega kindlaks teinud, et nad on selle lepinguosalise territooriumil seoses riigihangetega osalenud altkäemaksus, pettuses või muus ebaseaduslikus tegevuses. Kumbki lepinguosaline tagab ka selle, et tal on kehtestatud põhimõtted ja menetlused, millega hangetes osalevate või neid mõjutavate isikute võimalik huvide konflikt võimalikult suures ulatuses kõrvaldada või seda ohjata.

ARTIKKEL 28.5

Teave hankesüsteemi kohta

1. Kumbki lepinguosaline:

- a) avaldab viivitamata seadused, määrused, kohtuotsused, üldkohaldatavad haldusotsused, õigusnormidest tulenevad standardsed lepingupunktid, millele viidatakse hanketeadetes või dokumentides, samuti käesoleva lepinguga hõlmatud hanke korra ja selles tehtavad muudatused, asjaomases elektroonilises või paberväljaandes, mis on riigi tasandil ametlikult selleks määratud, laia levikuga ja pidevalt üldsusele kättesaadav; ning
- b) selgitab neid taotluse korral teisele lepinguosalisele.

2. Kumbki lepinguosaline loetleb vastavalt 28-A või 28-B lisa I jaos järgmise:

- a) elektroonilised ja paberväljaanded, kus lepinguosaline avaldab lõikes 1 sätestatud teabe;
- b) elektroonilised ja paberväljaanded, kus lepinguosaline avaldab artikli 28.6, artikli 28.8 lõike 9 ja artikli 28.17 lõikega 2 nõutud teated; ning

c) veebisaitide aadressid, kus lepinguosaline avaldab:

i) artikli 28.17 lõike 4 kohase hankestatistika; või

ii) oma teated sõlmitud hankelepingute kohta vastavalt artikli 28.17 lõikele 5.

3. Kumbki lepinguosaline teatab artiklis 28.21 nimetatud allkomiteele viivitamata igast muudatusest teda käsitlevas teabes, mis on esitatud vastavalt kas 28-A lisa või 28-B lisa I jaos.

ARTIKKEL 28.6

Teated

Kavandatava hanke teade

1. Hankeüksus avaldab iga käesoleva lepinguga hõlmatud hanke kohta kavandatava hanke teate, välja arvatud artiklis 28.14 kirjeldatud asjaoludel.

2. Kui käesolevas peatükis ei ole sätestatud teisiti, sisaldab iga kavandatava hanke teade järgmist:

a) hankeüksuse nimi ja aadress ning muud andmed, mis on vajalikud hankeüksusega kontakteerumiseks ning selleks, et saada kõik vajalikud hankedokumendid, ning vajaduse korral teave nende hinna ja maksetingimuste kohta;

- b) hanke kirjeldus, sealhulgas hangitavate kaupade ja teenuste laad ja kogus või eeldatav kogus, kui täpne kogus ei ole teada;
- c) korduvlepingute puhul võimaluse korral edaspidiste kavandatava hanke teadete eeldatav avaldamise aeg;
- d) valikuvõimaluste kirjeldus;
- e) kaupade tarnimise ja teenuste osutamise ajakava või lepingu kestus;
- f) kasutatav hankemeetod ning teave selle kohta, kas tegemist on läbirääkimistega hanke või elektroonilise oksjoniga;
- g) vajaduse korral hankes osalemise taotluste esitamise aadress ja tähtpäev;
- h) pakkumuste esitamise aadress ja tähtpäev;
- i) keeled, milles võib esitada pakkumuse või osalemistaotluse, juhul kui need võib esitada muus keeles kui selle lepinguosalise ametlik keel, kelle hankeüksus hanke korraldab;

- j) tarnijatele kehtestatud osalemistingimuste loetelu koos lühikirjeldustega, sealhulgas nõuded tarnijate esitatavate konkreetsete dokumentide ja tõendite kohta, kui neid nõudeid ei ole esitatud hankedokumentides, mis tehakse kõikidele huvitatud tarnijatele kättesaadavaks samaaegselt kavandatava hanke teatega;
- k) kui hankeüksus kavatseb vastavalt artiklile 28.8 kutsuda hankes osalema piiratud arvu kvalifitseeritud tarnijaid, siis tarnijate valiku kriteeriumid ja vajaduse korral hankes osalema lubatavate tarnijate arvu piirangud; ning
- l) mäрге, et hange on hõlmatud käesoleva peatükiga.

Kokkuvõtlik teade

3. Iga kavandatava hanke puhul avaldab hankeüksus kavandatava hanke teatega samal ajal ühes WTO ametlikus keeles vabalt kättesaadava kokkuvõtliku teate¹. Kokkuvõtlik teade sisaldab vähemalt järgmist teavet:

- a) hanke sisu;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et WTO ametlikud keeled on inglise, hispaania ja prantsuse keel.

- b) pakkumuse või hankes osalemise või korduvkasutatavasse loetellu kandmise taotluse esitamise viimane kuupäev; ning
- c) aadress, kust saab taotleda hankedokumente.

Plaanitud hanke teadaanne

4. Hankeüksustel soovitatakse avaldada igal eelarveaastal võimalikult varakult teadaanne hankeplaanide kohta (edaspidi „plaanitud hanke teadaanne“). Plaanitud hanke teadaanne peaks sisaldama hanke sisu ja kavandatava hanke teate avaldamise ligikaudset kuupäeva.

5. 28-A või 28-B lisa B või C jao alla kuuluv hankeüksus võib kasutada plaanitud hanke teadaannet kavandatava hanke teatena, tingimusel et plaanitud hanke teadaanne sisaldab käesoleva artikli lõikes 2 osutatud teavet ulatuses, mis on üksusele kättesaadav, ja märget, et huvitatud tarnijad peaksid väljendama hankeüksusele oma huvi hanke vastu.

Teateid käsitlevad üldeeskirjad

6. Kavandatava hanke teated, kokkuvõtlikud teated ja plaanitud hanke teadaanded on vahetult kättesaadavad elektrooniliselt ja tasuta ühtse internetiportaali kaudu. Teateid võib lisaks avaldada ka ajakohases laia levikuga paberväljaandes ja need jäävad üldsusele kättesaadavaks vähemalt teates märgitud aja lõpuni.

Kumbki lepinguosaline loetleb asjakohased elektroonilised ja paberväljaanded vastavalt 28-A lisa või 28-B lisa I jaos.

7. Olenemata lõikes 6 sätestatud nõuetest, mis käsitlevad juurdepääsu kavandatud hanke teadetele, kokkuvõtlikele teadetele ja plaanitud hangete teadaannetele elektrooniliselt tasuta ühtse juurdepääsupunkti kaudu, loob Tšiili alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast ja kolmeaastaseks üleminekuperioodiks kuni ühtse juurdepääsupunkti täieliku toimimiseni ajutise alternatiivina ühtsele juurdepääsupunktile digivärava, mis peab olema tasuta kättesaadav ja kus peavad olema lingid platvormidele või veebisaitidele, kus teateid avaldatakse. Värav sisaldab linke kuni neljale veebisaidile, mis on järgmised:

- a) *Mercado público*;
- b) *Ministerio de Obras Públicas*;

c) *Dirección General de Concesiones*; ning

d) *Diario Oficial*.

8. Lepinguosalised näevad ette käesoleva artikli lõike 7 korrapärase läbivaatamise, sealhulgas arutelu artiklis 28.21 osutatud allkomitees, eelkõige ühtse juurdepääsupunkti rakendamise seisu üle.

ARTIKKEL 28.7

Osalemistingimused

1. Hankeüksus esitab hankes osalemiseks ainult need tingimused, mis on olulised tagamaks, et tarnija vastab õiguslikult ja finantsiliselt hanke nõuetele ning on äriliselt ja tehniliselt suutlik asjaomast hankelepingut täitma.

2. Osalemistingimuste kehtestamisel hankeüksus

a) ei esita tingimust, et hankes osalemiseks peab tarnija olema varem sõlminud mõne lepinguosalise hankeüksusega ühe või mitu lepingut,

b) võib nõuda varasemat tegevuskogemust, kui see on hanke tingimuste seisukohalt oluline; ning

c) ei nõua, et hanke tingimus oleks asjaomane varasem kogemus lepinguosalise territooriumil.

3. Hinnates, kas tarnija vastab osalemistingimustele, hankeüksus:

a) hindab tarnija finantsilist, ärilist ja tehnilist suutlikkust, lähtudes tema äritegevusest nii selle lepinguosalise territooriumil, kelle hankeüksus hanke korraldab, kui ka väljaspool seda; ning

b) lähtub hindamisel tingimustest, mille hankeüksus on eelnevalt hanketeates või hankedokumentides sätestanud.

4. Lepinguosaline ja tema hankeüksused võivad tõendusmaterjali olemasolu korral ja tingimusel, et neid meetmeid ei kohaldata viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või põhjendamatu diskrimineerimist lepinguosaliste vahel, välistada tarnija järgmistel põhjustel:

a) pankrot;

b) valeandmete esitamine;

c) olulised või püsivad puudused ühest või mitmest varasemast lepingust tuleneva olulise nõude või kohustuse täitmisel;

- d) kohtuotsused raskete kuritegude ja muude raskete süütegude kohta;
- e) raske eksimine ametialaste käitumisreeglite vastu või tegevus või tegevusetus, mis vähendab tarnija ärilist usaldusväarsust, või
- f) maksude maksmata jätmine.

ARTIKKEL 28.8

Tarnijate kvalifitseerimine

Registreerimissüsteemid ja kvalifitseerimismenetlused

1. Lepinguosaline ja tema hankeüksused võivad kasutada tarnijate registreerimise süsteemi, mille kaudu huvitatud tarnijad peavad registreeruma ja esitama teatavat teavet. Sellisel juhul tagab lepinguosaline, et huvitatud tarnijatel on elektrooniliste vahendite kaudu juurdepääs registreerimissüsteemi puudutavale teabele ja et nad võivad taotleda registreerimist igal ajal. Pädev asutus teatab neile mõistliku tähtaja jooksul taotluse rahuldamise või tagasilükkamise otsusest. Taotluse tagasilükkamise korral tuleb otsust nõuetekohaselt põhjendada.

2. Kumbki lepinguosaline tagab, et

- a) tema hankeüksused teevad jõupingutusi, et minimeerida kvalifitseerimismenetluste erinevusi, ning
- b) kui tema hankeüksused kasutavad registreerimissüsteemi, teevad nad jõupingutusi, et minimeerida erinevusi oma registreerimissüsteemide vahel.

3. Lepinguosaline, sealhulgas tema hankeüksused, ei võta vastu ega kasuta registreerimissüsteemi või kvalifitseerimismenetlust, mille eesmärk on tekitada teise lepinguosalise tarnijatele asjatuid takistusi hankes osalemiseks või mille tõttu sellised takistused tekivad.

Piiratud hankemenetlus

4. Kui hankeüksus kavatseb kasutada piiratud hankemenetlust, tuleb tal:

- a) esitada kavandatava hanke teates vähemalt artikli 28.6 lõike 2 punktides a, b, f, g, j, k ja l nimetatud teave ning kutsuda tarnijaid üles esitama osalemistaotlust; ning
- b) esitada kvalifitseeritud tarnijatele, keda ta teavitab vastavalt artikli 28.12 lõike 3 punktile b, pakkumuste esitamise tähtaja alguseks vähemalt artikli 28.6 lõike 2 punktides c, d, e, h ja i osutatud teave.

5. Hankeüksus lubab konkreetses hankes osaleda kõigil kvalifitseeritud tarnijatel, välja arvatud juhul, kui hankeüksus teatab kavandatava hanke teates, et hankes lubatakse osalema vaid piiratud arv tarnijaid, ning esitab tarnijate arvu piiramise kriteeriumid või põhjenduse. Pakkumiskutse adresseeritakse nii mitmele tarnijale, nagu on vaja konkurentsi tagamiseks.

6. Kui hankedokumente ei tehta alates lõikes 4 osutatud teate avaldamise kuupäevast avalikult kättesaadavaks, tagab hankeüksus, et need tehakse kõikidele lõike 5 kohaselt väljavalitud kvalifitseeritud tarnijatele kättesaadavaks üheaegselt.

Korduvkasutatavad loetelud

7. Hankeüksus võib pidada korduvkasutatavat tarnijate loetelu, tingimusel et teade, millega huvitatud tarnijaid kutsutakse taotlema loetellu kandmist:

- a) avaldatakse igal aastal ning
- b) tehakse elektroonilise avaldamise korral püsivalt kättesaadavaks mõne 28-A ja 28-B lisa I jaos loetletud asjakohase kanali kaudu.

8. Lõikega 7 ette nähtud teade sisaldab järgmist:

- a) nende kaupade ja teenuste või kauba- ja teenuseliikide kirjeldus, mille hankimiseks loetelu kasutatakse;
- b) osalemistingimused, millele tarnijad peavad loetellu kandmiseks vastama, ning meetodid, mida hankeüksus kasutab tarnija nõuetele vastavuse kontrollimiseks;
- c) hankeüksuse nimi ja aadress ning muud andmed, mida on vaja temaga kontakteerumiseks ning kõigi vajalike loeteluga seotud dokumentide saamiseks;
- d) loetelu kehtivusaeg ja selle kehtivuse pikendamise või lõpetamise viis, või kui kehtivusaega ei esitata, siis märge selle kohta, millisel viisil teatatakse loetelu kasutamise lõpetamisest; ning
- e) märge, et loetelu võib kasutada käesoleva peatükiga hõlmatud hanke puhul.

9. Kui korduvkasutatav loetelu kehtib kolm aastat või vähem, võib hankeüksus olenemata lõikest 7 avaldada lõikes 7 osutatud teate ainult üks kord loetelu kehtivusaja algul, tingimusel et:

- a) teates esitatakse loetelu kehtivusaeg ja teatatakse, et rohkem teateid ei avaldata; ning

b) teade avaldatakse elektrooniliselt ja see on kogu kehtivusaja jooksul pidevalt kättesaadav.

10. Hankeüksus lubab tarnijatel taotleda igal ajal enda kandmist korduvkasutatavasse loetellu ja kannab kõik kvalifitseeritud tarnijad loetellu mõistlikult lühikese aja jooksul.

11. Kui tarnija, kes ei ole kantud korduvkasutatavasse loetellu, esitab korduvkasutataval loetelul põhinevas hankes osalemise taotluse ja kõik nõutud dokumendid artikli 28.10 lõikes 2 sätestatud ajavahemiku jooksul, peab hankeüksus taotlusega tutvuma. Hankeüksus ei jäta tarnijat hankemenetlusest kõrvale selle tõttu, et tal ei ole piisavalt aega taotlusega tutvuda, välja arvatud erijuhul, kui hanke keerukusest tingituna ei suuda üksus pakkumuste esitamiseks lubatud ajavahemiku jooksul taotluse läbivaatamist lõpule viia.

28-A või 28-B lisa B ja C jaos loetletud üksused

12. 28-A või 28-B lisa B ja C jao kohaldamisalasse kuuluv hankeüksus võib kasutada teadet, milles tarnijaid kutsutakse üles taotlema korduvkasutatavasse loetellu kandmist, kavandatava hanke teatena, kui:

- a) teade avaldatakse kooskõlas käesoleva artikli lõikega 7 ning see sisaldab käesoleva artikli lõikes 8 nõutud teavet ja kogu artikli 28.6.2 lõikes 2 nõutud teavet, mis on kättesaadav, ning märget selle kohta, et see teade kujutab endast kavandatava hanke teadet või et edaspidi saavad korduvkasutatava loetelu alla kuuluvate hangete teateid ainult korduvkasutatavasse loetellu kuuluvad tarnijad; ning
- b) hankeüksus esitab tarnijatele, kes on talle teatanud oma huvist konkreetse hanke vastu, kiiresti piisavalt teavet, mis võimaldab neil hinnata oma huvi hankes osaleda, sealhulgas kogu ülejäänud teabe, mida nõutakse artikli 28.6.2 lõikes 2, niivõrd kui see teave on kättesaadav.

13. 28-A või 28-B lisa B või C jao kohaldamisalasse kuuluv hankeüksus võib võimaldada tarnijal, kes on käesoleva artikli lõike 10 kohaselt taotlenud enda kandmist korduvkasutatavasse loetellu, esitada asjaomase hanke raames pakkumuse, kui hankeüksusele jääb piisavalt aega, et kindlaks teha, kas tarnija vastab osalemistingimustele.

Teave hankeüksuse otsuste kohta

14. Hankeüksus teatab hankes osalemise taotluse või korduvkasutatavasse loetellu kandmise taotluse esitanud tarnijale viivitamata oma otsuse tema taotluse kohta.

15. Kui hankeüksus lükkab tarnija hankes osalemise või korduvkasutatavasse loetellu kandmise taotluse tagasi, ei tunnista teda enam kvalifitseerunuks või kustutab ta korduvkasutatavast loetelust, teatab üksus sellest tarnijale viivitamata ja esitab taotlusel talle viivitamata oma otsuse kirjaliku põhjenduse.

ARTIKKEL 28.9

Tehnilised nõuded

1. Hankeüksus ei koosta, ei võta vastu ega kohalda tehnilisi kirjeldusi ega nõua ühegi vastavushindamismenetluse kasutamist, millega luuakse või võidakse luua tarbetuid tõkkeid rahvusvahelisele kaubandusele.

2. Hangitavate kaupade ja teenuste tehnilisi kirjeldusi koostades peab hankeüksus võimaluse korral:

- a) esitama tehnilises kirjelduses pigem toimivus- ja funktsionaalsed nõuded, mitte disaini või tunnuste kirjelduse; ning
- b) võtma tehniliste kirjelduste aluseks rahvusvahelised standardid, kui need standardid on olemas; või muul juhul võtma aluseks riigisisised tehnilised normid, tunnustatud riigisisised standardid või ehituseeskirjad.

3. Kui tehnilistes kirjeldustes kasutatakse disaini või tunnuste kirjelduse näitajaid, peaks hankeüksus võimaluse korral lisama hankedokumentidesse näiteks sõnad „või samaväärne“ näitamaks, et ta võtab arvesse samaväärsete kaupade või teenuste pakkumusi, kui need vastavad selgelt hanke tingimustele.

4. Hankeüksus ei koosta tehnilisi kirjeldusi, mis sisaldavad konkreetse kaubamärgi või kaubanime, patendi, autoriõiguse, disainilahenduse või tüübi, teatava päritolu, tootja või tarnijaga seotud nõudeid või viiteid, välja arvatud juhul, kui hankeeset ei ole võimalik muul viisil piisavalt täpselt või arusaadavalt kirjeldada, ja tingimusel et üksus lisab hankedokumentidesse näiteks sõnad „või samaväärne“.

5. Hankeüksus ei tohi isikult, kellel võivad olla ärihuvid seoses teatava hankega, konkurentsi piiramist põhjustaval viisil küsida ega vastu võtta nõuandeid, mida võidakse kasutada selle hanke tehniliste kirjelduste koostamisel või vastuvõtmisel.

6. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lepinguosaline ja tema hankeüksused võivad koostada, vastu võtta või kohaldada vastavalt käesolevale artiklile tehnilisi kirjeldusi loodusvarade kaitse edendamiseks või keskkonna kaitsmiseks.

ARTIKKEL 28.10

Hankedokumendid

1. Hankeüksus esitab tarnijatele hankedokumendid, mis sisaldavad kogu vajalikku teavet, et tarnijad saaksid koostada ja esitada nõuetekohase pakkumuse. Kui seda ei ole juba kavandatava hanke teates tehtud, esitatakse kõnealustes dokumentides täielik kirjeldus järgmise kohta:

- a) hanke kirjeldus, sealhulgas hangitavate kaupade või teenuste laad ja kogus või eeldatav kogus, kui täpne kogus ei ole teada; nõuded muu hulgas tehnilise kirjelduse, vastavushindamise, plaanide, jooniste või juhendite kohta;

- b) tarnijate osalemistingimused, sealhulgas sellise teabe ja selliste dokumentide loetelu, mille tarnija peab osalemistingimustele vastamiseks esitama;
- c) kõik hindamiskriteeriumid, mida hankeüksus kohaldab lepingu sõlmimisel, ning kõnealuste kriteeriumide osakaal, kui hind ei ole ainus kriteerium;
- d) kui hankeüksus korraldab hanke elektrooniliselt, siis autentimis- ja andmete krüptimise nõuded või muud nõuded seoses teabe elektroonilise esitamisega;
- e) kui hankeüksus korraldab elektroonilise oksjoni, siis oksjoni pidamise eeskirjad, sealhulgas teave selle kohta, milliseid pakkumuse elemente hinnatakse;
- f) kui pakkumused avatakse avalikult, siis nende avamise kuupäev, kellaeg ja koht ning vajaduse korral pakkumuste avamisele lubatud isikute nimekiri;
- g) muud nõuded või tingimused, sealhulgas maksetingimused ja pakkumuse esitamise viisile seatud piirangud, näiteks pakkumuste vastuvõtmine elektrooniliselt või paberil; ning
- h) kaupade kohaletoimetamise või teenuse osutamise kuupäevad.

2. Hangitavate kaupade kohaletoimetamise või teenuste osutamise kuupäeva kehtestamisel võtab hankeüksus arvesse selliseid tegureid nagu hanke keerukus, allhangete eeldatav maht ning realistlik aeg kaupade tootmiseks, laost väljastamiseks ja tarnekohast transportimiseks või teenuste osutamiseks.

3. Kavandatava hanke teates või hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumid võivad muu hulgas sisaldada hinda ja muid kulutegureid, kvaliteediandmeid, tehnilist väärtust, keskkonnanäitajaid ja tarnetingimusi.

4. Hankeüksus peab viivitamata:

- a) tegema hankedokumentid kättesaadavaks, et huvitatud tarnijatel oleks piisavalt aega esitada nõuetekohane pakkumus;
- b) esitama taotluse korral hankedokumentid igale huvitatud tarnijale; ning
- c) vastama huvitatud või hankes osaleva tarnija esitatud mõistlikele päringutele kummagi lepinguosalise seadusega sätestatud ajavahemiku jooksul tingimusel, et küsitud teave ei anna kõnealusele tarnijale eelist teiste tarnijate ees.

Muudatused

5. Kui hankeüksus muudab kavandatava hanke teates või osalevatele tarnijatele esitatud hankedokumentides sätestatud kriteeriume või nõudeid või kui ta muudab või avaldab uuesti hanketeate või hankedokumendid, edastab ta kõik sellised muudatused või muudetud või uuesti avaldatud teate või hankedokumendid kirjalikult

- a) kõikidele teabe muutmise või uuesti avaldamise ajal hankes osalevatele tarnijatele, kui need tarnijad on hankeüksusele teada, kõikidel muudel juhtudel aga samal viisil, kui ta esitas algse teabe; ning
- b) piisavalt varakult, võttes arvesse hanke olemust ja keerukust, et tarnijatel oleks aega oma pakkumusi vajaduse korral muuta ja need uuesti esitada.

ARTIKKEL 28.11

Keskkonnavalased ja sotsiaalsed kaalutlused

1. Lepinguosaline võib lubada oma hankeüksustel kasutada terve hankemenetluse käigus keskkonnavalaseid ja sotsiaalseid kaalutlusi, tingimusel et need ei ole diskrimineerivad, vastavad artikli 28.4 lõike 6 kohasele korvamiskeelule ja on seotud lepingu esemega.

2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et keskkonnaalaseid ja sotsiaalseid kaalutlusi ei koostata, võeta vastu ega kohaldata viisil, mis kujutab endast meelevaldset või põhjendamatu diskrimineerimist lepinguosaliste vahel või kaubanduse varjatud piiramist.

ARTIKKEL 28.12

Ajavahemikud

1. Hankeüksus jätab oma mõistlikest vajadustest lähtudes tarnijatele piisavalt aega osalemistaotluste ja nõuetele vastavate pakkumuste koostamiseks ja esitamiseks, võttes seejuures arvesse selliseid tegureid nagu:

- a) hanke laad ja keerukus;
- b) allhangete eeldatav maht; ning
- c) juhul kui ei kasutata elektroonilisi vahendeid, siis ka aeg, mis kulub pakkumuse edastamiseks kodu- ja välismaalt.

Tähtajad, sealhulgas pikendatud tähtajad peavad olema kõikidele huvitatud või osalevatele tarnijatele ühesugused.

2. Valikpakkumismenetlust kasutav hankeüksus määrab osalemistaotluste esitamise tähtpäeva, mis üldjuhul ei ole varem kui 25 päeva pärast kavandatava hanke teate avaldamise kuupäeva. Kui kiireloomulistel juhtudel, mida hankeüksus on nõuetekohaselt põhjendanud, ei saa sellist tähtaega kasutada, võib seda lühendada kuni kümne päevani.

3. Välja arvatud lõigetes 4, 5, 7 ja 8 sätestatud juhtudel, kehtestab hankeüksus pakkumuste esitamise tähtpäeva, mis ei ole varem kui 40 päeva alates kuupäevast, mil:

- a) avaldatakse kavandatava hanke teade, kui tegemist on avatud pakkumismenetlusega; või
- b) hankeüksus teatab tarnijatele, et nad kutsutakse esitama pakkumusi, juhul kui kasutatakse valikhankemenetlust, olenemata sellest, kas kasutatakse korduvkasutatavat loetelu või mitte.

4. Hankeüksus võib lühendada lõike 3 kohast pakkumuste esitamise tähtaega kuni kümne päevani, kui:

- a) hankeüksus on avaldanud plaanitud hanke teadaande, mida on kirjeldatud artikli 28.6 lõikes 4, vähemalt 40 päeva ja kuni 12 kuud enne kavandatava hanke teate avaldamist, kusjuures plaanitud hanke teadaandes on esitatud järgmine teave:

- i) hanke kirjeldus;

- ii) pakkumuse või osalemistaotluse esitamise ligikaudne tähtpäev;
 - iii) mäрге, et huvitatud tarnijad peaksid hankeüksusele väljendama oma huvi hanke vastu;
 - iv) aadress, kust saab hankedokumente; ning
 - v) kogu kättesaadav teave, mida kavandatava hanke teade peab artikli 28,6 lõike 2 kohaselt sisaldama;
- b) hankeüksus märgib korduvat laadi hangete puhul algses kavandatava hanke teates, et edaspidistes teadetes sätestatakse pakkumuste esitamise tähtajad vastavalt käesolevale lõikele; või
- c) hankeüksus ei saa nõuetekohaselt põhjendatud kiireloomulistel juhtudel kasutada lõike 3 kohast pakkumuste esitamise tähtaega.

5. Hankeüksus võib lühendada lõike 3 kohast pakkumuste esitamise tähtaega viie päeva võrra igal järgmisel põhjusel:

- a) kavandatava hanke teade avaldatakse elektrooniliselt;

b) kõik hankedokumendid tehakse alates kavandatava hanke teate avaldamise kuupäevast elektrooniliselt kättesaadavaks; ning

c) hankeüksus võimaldab teha pakkumusi elektrooniliselt.

6. Juhul kui kasutatakse lõiget 5 koostoimes lõikega 4, ei tohi lõike 3 kohane pakkumuste esitamise tähtaeg olla mingil juhul lühem kui kümme päeva alates kavandatava hanke teate avaldamisest.

7. Juhul kui hankeüksus ostab kommertskaupu või -teenuseid või nende kombinatsiooni, võib ta olenemata muudest käesoleva artikli sätetest lühendada lõike 3 kohast pakkumuste esitamise tähtaega vähemalt 13 päevani, kui ta avaldab elektrooniliselt ühel ja samal ajal nii kavandatava hanke teate kui ka hankedokumendid. Kui üksus võimaldab lisaks teha kommertskaupade või -teenuste pakkumusi elektrooniliselt, võib ta lühendada lõike 3 kohast tähtaega kuni kümne päevani.

8. Kui 28-A või 28-B lisa B või C jao kohane hankeüksus on valinud kõik kvalifitseeritud tarnijad või piiratud arvu kvalifitseeritud tarnijaid, võib pakkumuste esitamise tähtaja kehtestada hankeüksuse ja valitud tarnijate vastastikusel kokkuleppel. Sellise kokkuleppe puudumise korral peab tähtaeg olema vähemalt 10 päeva.

ARTIKKEL 28.13

Läbirääkimised

1. Lepinguosaline võib käesoleva lepinguga hõlmatud hanke puhul sätestada, et tema hankeüksused peavad tarnijatega läbirääkimisi, kui
 - a) hankeüksus on artikli 28.6 lõike 2 alusel nõutavas kavandatava hanke teates osutanud kavatsusele pidada läbirääkimisi või või
 - b) hindamisel ilmneb, et ükski pakkumus ei ole kavandatava hanke teates või hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumide kohaselt selgelt kõige soodsam.

2. Hankeüksus:
 - a) tagab, et läbirääkimistel osalevate tarnijate kõrvalejätmine toimub kavandatava hanke teates või hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumide kohaselt, ning
 - b) määrab pärast läbirääkimiste lõppu allesjäänud osalevatele tarnijatele ühise tähtpäeva uute või muudetud pakkumuste esitamiseks.

ARTIKKEL 28.14

Piiratud pakkumismenetlus

1. Tingimusel, et hankeüksus ei kasuta seda sätet konkurentsi vältimiseks tarnijate vahel ega viisil, millega diskrimineeritakse teise lepinguosalise tarnijaid või kaitstakse omamaiseid tarnijaid, võib ta kasutada piiratud hankemenetlust ja otsustada mitte kohaldada artikleid 28.6, 28.7, 28.8 ja 28.10 ning artikleid 28.12, 28.13, 28.15 ja 28.16 järgmiste asjaolude korral:

a) kui:

- i) pakkumusi ei esitatud või tarnijad ei esitanud osalemistaotlusi;
- ii) ei ole esitatud ühtki hankedokumentide olulistele nõuetele vastavat pakkumust;
- iii) ükski tarnija ei vastanud osalemistingimustele; või
- iv) pädev asutus kuulutas esitatud pakkumused konkurentide kokkuleppeks, eeldusel et hankedokumentide nõudeid ei ole oluliselt muudetud;

- b) kui kaupu või teenuseid saab tarnida üksnes konkreetne tarnija ja puuduvad mõistlikud alternatiivsed või asenduskaubad või -teenused ühel järgmistest põhjustest:
- i) hangitakse kunstiteost;
 - ii) patentide, autoriõiguste ja muude ainuõiguste tõttu; või
 - iii) konkurents puudub tehnilistel põhjustel;
- c) kui esialgne tarnija tarnib lisaks selliseid kaupu või teenuseid, mis ei olnud esialgse hanke ese, ning kui sellise tarnija vahetamine
- i) ei ole võimalik majanduslikel ja tehnilistel põhjustel, mis tulenevad näiteks olemasolevate seadmete, tarkvara, teenuste või paigaldiste vahetatavus- ja koostalitlusnõudest; ning
 - ii) põhjustaks hankeüksusele olulist ebamugavust või märkimisväärset lisakulu;
- d) niivõrd kui see on rangelt vajalik, kui kiireloomulise olukorra tõttu, mis on tingitud sündmustest, mida hankeüksus ei võinud ette näha, ei ole avatud või valikhanke korras olnud võimalik saada kaupu või teenuseid õigeaegselt;

- e) kaubaturult ostetavate kaupade korral;
- f) kui hankeüksus hangib prototüüpi või esimest toodet või teenust, mis on välja töötatud tema tellimusel teatava teadusuuringut, katsetus-, uurimis- või esialgset arendustööd käsitleva lepingu alusel ja selle raames; esimese toote või teenuse esialgne arendustöö võib hõlmata piiratud ulatuses tootmist või teenuse osutamist, et võtta arvesse kohapealse katsetamise tulemusi ja tõendada, et kaup või teenus sobib masstootmiseks või -tarnimiseks kooskõlas vastuvõetavate kvaliteedistandarditega, kuid ei hõlma masstootmist ega -tarnimist eesmärgiga saavutada kaubanduslik tasuvus või katta teadus- ja arendustööde kulu;
- g) ostude korral, mis tehakse üksnes lühiajaliselt kehtivatel eriti soodsatel tingimustel, mis tulenevad erakorralisest realiseerimisest, näiteks likvideerimisest, pankrotivara haldamisest või pankrotist, mitte aga tavaliste ostude korral tavapärastelt tarnijatelt; või
- h) kui leping sõlmitakse ideekonkursi võitjaga, tingimusel et
 - i) konkursi korraldus vastas käesoleva peatüki põhimõtetele, eelkõige seoses kavandatava hanke teate avaldamisega; ning
 - ii) konkursil osalejaid hindas sõltumatu komisjon eesmärgiga selgitada välja võitja, kellega sõlmitakse leping.

2. Hankeüksus koostab iga lõike 1 alusel sõlmitud lepingu kohta kirjaliku aruande. Aruanne sisaldab hankeüksuse nime, hangitud kaupade või teenuste maksumust ja laadi ning märkust lõikes 1 sätestatud asjaolude ja tingimuste kohta, mis õigustavad piiratud pakkumismenetluse kasutamist.

ARTIKKEL 28.15

Elektroonilised oksjonid

Kui hankeüksus kavatses käesoleva lepinguga hõlmatud hanke korraldada elektroonilise oksjonina, esitab ta igale osalejale enne elektroonilise oksjoni algust

- a) teabe automaatse hindamismeetodi kohta, mida kasutatakse oksjoni käigus automaatseks pakkumuste pingerea koostamiseks ja muutmiseks, sealhulgas hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumidel põhineva matemaatilise valemi;
- b) pakkumuse elementide esialgse hindamise tulemused, kui leping kavatakse sõlmida kõige soodsama pakkumuse tegijaga; ning
- c) muu olulise teabe oksjoni korraldamise kohta.

ARTIKKEL 28.16

Pakkumuste läbivaatamine ja lepingute sõlmimine

Pakkumuste läbivaatamine

1. Hankeüksus võtab pakkumused vastu, avab need ja vaatab need läbi nii, et hankemenetlus on läbipaistev ja erapooletu ning säilib pakkumuste konfidentsiaalsus.
2. Hankeüksus ei karista ühtegi tarnijat selle eest, et sai tema pakkumuse kätte pärast pakkumuste esitamise tähtaega, kui hilinemine on tingitud üksnes hankeüksuse väärast tegevusest.
3. Kui hankeüksus pakub ühele tarnijale võimalust parandada pakkumuste avamise ja lepingu sõlmimise otsustamise vahelisel ajal tahtmatud vormivead, tuleb tal sama võimalust pakkuda kõikidele osalevatele tarnijatele.

Lepingute sõlmimine

4. Selleks et pakkumust saaks lepingu sõlmimise üle otsustamisel arvesse võtta, peab see olema tehtud kirjalikult, vastama avamise ajal teadetes ja hankedokumentides sätestatud olulistele nõuetele ja pärinema tarnijalt, kes vastab osalemistingimustele.

5. Välja arvatud juhul, kui hankeüksus jõuab järeldusele, et lepingu sõlmimine ei ole avalikes huvides, sõlmib ta lepingu tarnijaga, kes on hankeüksuse hinnangul suuteline täitma lepingutingimusi ja kes ainuüksi teadetes ja hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumide kohaselt on esitanud:

- a) soodsaima pakkumuse või
- b) madalaima hinnaga pakkumuse, kui hind on ainus kriteerium.

6. Kui hankeüksusele esitatakse pakkumus, mille hind on teiste pakkumustega võrreldes oluliselt madalam, võib ta kontrollida, kas tarnija vastab osalemistingimustele ja on suuteline lepingutingimusi täitma.

7. Hankeüksus ei tee valikuid, ei tühistata hanget ega muuda sõlmitud lepinguid viisil, mis ei ole kooskõlas käesolevast peatükist tulenevate kohustustega.

8. Kumbki lepinguosaline teeb endast kõik, et sätestada võitja väljaselgitamise ja lepingu sõlmimise vaheline ooteaeg, et tagasi lükatud pakkujatele jääks piisavalt aega lepingu sõlmimise otsus läbi vaadata ja vaidlustada.

ARTIKKEL 28.17

Hanketeabe läbipaistvus

Tarnijatele esitatav teave

1. Hankeüksus teavitab osalevaid tarnijaid viivitamata ja tarnija taotluse korral kirjalikult sellest, kelle ta on kuulutanud hanke võitjaks. Kooskõlas artikli 28.18 lõigetega 2 ja 3 esitab hankeüksus tagasi lükatud tarnija taotlusel talle selgituse, miks üksus ei valinud tema pakkumust ja millised olid võitnud tarnija pakkumuse suhtelised eelised.

Teabe avaldamine sõlmitud lepingu kohta

2. Hankeüksus avaldab hiljemalt 72 päeva pärast iga käesoleva peatükiga hõlmatud lepingu sõlmimist teate 28-A ja 28-B lisa I jaos loetletud asjakohases paber- või elektroonilises väljaandes. Kui hankeüksus avaldab teate üksnes elektroonilises väljaandes, peab teave jääma mõistliku tähtaja jooksul vabalt kättesaadavaks. Teade sisaldab vähemalt järgmist teavet:

- a) hangitud kaupade või teenuste kirjeldus;
- b) hankeüksuse nimi ja aadress;

- c) eduka tarnija nimi ja aadress;
- d) eduka pakkumuse maksumus või lepingu sõlmimisel arvesse võetud kõrgeima ja madalaima hinnaga pakkumus;
- e) lepingu sõlmimise kuupäev ning
- f) kasutatud hankemeetod ja juhul, kui artikli 28.14 kohaselt kasutati piiratud pakkumismenetlust, siis selle kasutamist õigustavate asjaolude kirjeldus.

Dokumentide ja aruannete säilitamine ning elektrooniline jälgitavus

3. Hankeüksus säilitab vähemalt kolm aastat alates lepingu sõlmimisest järgmise:
 - a) dokumendid ja aruanded käesoleva lepinguga hõlmatud hankega seotud hankemenetluste ja sõlmitud lepingute kohta, sealhulgas artikli 28.14 alusel nõutavad aruanded, ning
 - b) andmed, millega tagatakse käesoleva lepinguga hõlmatud hanke elektroonilisel korraldamisel asjakohane jälgitavus.

Statistiliste andmete vahetus

4. Teise lepinguosalise taotlusel ja pidades silmas artiklis 28.21 osutatud allkomitees peetavaid arutelusid, teeb kumbki lepinguosaline teisele lepinguosalisele kättesaadavaks käesoleva lepinguga hõlmatud kaupade, teenuste ja ehitusteenuste hanke statistika, sealhulgas võimalikult suures ulatuses statistika ehitustööde kontsessioonide kohta. Kooskõlas artikliga 28.23 teevad lepinguosalised koostööd, et saavutada parem arusaam teineteise riigihangete statistikast.

5. Kui lepinguosaline nõuab, et lõike 2 kohased sõlmitud lepinguid käsitlevad teated tuleb avaldada elektrooniliselt, ja kui sellised teated on avalikkusele kättesaadavad ühe andmebaasi kaudu vormis, mis võimaldab selle peatükiga hõlmatud lepinguid analüüsida, võib lepinguosaline artiklis 28.21 osutatud allkomiteele andmete edastamise asemel esitada lingi veebisaidile koos juhistega, mida on vaja selliste andmete kättesaamiseks ja kasutamiseks.

ARTIKKEL 28.18

Teabe avalikustamine

Teabe esitamine lepinguosalistele

1. Teise lepinguosalise taotluse korral annab lepinguosaline viivitamata teavet, mis võimaldab kindlaks teha, kas hange korraldati õiglaselt, erapooletult ja käesoleva peatüki kohaselt, sealhulgas teabe võitnud pakkumuse näitajate ja suhteliste eeliste kohta. Kui kõnealuse teabe avalikustamine võib mõjutada tulevasi hankeid, avaldab teabe saanud lepinguosaline selle teistele tarnijatele alles pärast nõupidamist teabe esitanud lepinguosalisega ja tema nõusolekul.

Teabe avalikustamata jätmine

2. Olenemata käesoleva peatüki muudest sätetest ei anna lepinguosaline ega tema hankeüksused ühelegi tarnijale teavet, mis võiks kahjustada konkreetse tarnija seaduslikke ärihuve või ausat konkurentsi tarnijate vahel, v.a seadusega või teabe esitanud tarnija kirjaliku loaga nõutud ulatuses.

3. Käesolevat peatükki ei tõlgendata nii, et lepinguosaline ja tema hankeüksused, ametiasutused ja läbivaatavad organid peaksid avalikustama konfidentsiaalset teavet, kui selline avalikustamine võiks

- a) kahjustada õiguskaitset;
- b) kahjustada ausat konkurentsi tarnijate vahel;
- c) kahjustada konkreetsete isikute õigustatud ärihuve, sealhulgas nende intellektuaalomandi kaitset, või
- d) olla muul viisil vastuolus avalike huvidega.

ARTIKKEL 28.19

Riigisisene läbivaatamise kord

1. Kumbki lepinguosaline kehtestab õigeaegse, tulemusliku, läbipaistva ja mittediskrimineeriva haldusliku või kohtuliku läbivaatamise korra, mille abil tarnija, kellel on või on olnud huvid seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, võib vaidlustada

- a) Käesoleva peatüki sätete rikkumise või

- b) kui tarnijal ei ole lepinguosalise õiguse kohaselt õigust vaidlustada otseselt käesoleva peatüki sätete täitmist, siis nende meetmete järgimise, mille lepinguosaline on võtnud käesoleva peatüki rakendamiseks.

Vaidlustamise kord on kirjalik ja see tehakse üldiselt kättesaadavaks.

2. Kui tarnija esitab seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, mille vastu tal on või on olnud huvi, kaebuse lõikes 1 nimetatud täitmise või järgimise kohta, kutsub lepinguosaline, kelle hankeüksus käesoleva lepinguga hõlmatud hanget korraldab, hankeüksust ja tarnijat üles leidma kaebusele lahendust konsultatsioonide teel. Hankeüksus vaatab sellised kaebused läbi erapooletult ja õigeaegselt ning nii, et see ei mõjuta tarnija osalemist käimasolevates ega tulevastes käesoleva lepinguga hõlmatud hangetes ega tema õigust taotleda haldusliku või kohtuliku läbivaatamismenetluse kaudu parandusmeetmete võtmist.

3. Igale tarnijale võimaldatakse vaidlustuse ettevalmistamiseks ja esitamiseks piisav aeg, mis ei ole mingil juhul lühem kui kümme päeva alates hetkest, mil tarnija sai või oleks pidanud saama teada vaidlustamise aluseks olevast asjaolust.

4. Selleks asutab või määrab kumbki lepinguosaline vähemalt ühe erapooletu haldus- või õigusasutuse, mis on tema hankeüksusest sõltumatu ning mis võtab vastu ja vaatab läbi tarnijate vaidlustusi seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hangetega.

5. Kui vaidlustamise vaatab esimesena läbi muu kui lõikes 4 osutatud asutus, tagab lepinguosaline, et tarnijal on õigus algne otsus edasi kaevata erapooletule haldus- või õigusasutusele, mis ei sõltu hankeüksusest, mille hanget ta vaidlustab.
6. Kumbki lepinguosaline tagab, et kui läbivaatav asutus ei ole kohus, on võimalik tema otsus kohtusse edasi kaevata ja et kehtivad menetlused, millega tagatakse, et
- a) hankeüksus vastab vaidlustamisele kirjalikult ja esitab läbivaatavale asutusele kõik asjakohased dokumendid;
 - b) menetlusosalistel (edaspidi „menetlusosalised“) on õigus ära kuulamisele, enne kui läbivaatav organ teeb vaidluses otsuse;
 - c) menetlusosalistel on õigus võtta endale esindaja ja saatja;
 - d) menetlusosalistel on õigus osaleda kõikides menetlustoimingutes;
 - e) menetlusosalistel on õigus taotleda avalikku menetlust ja kutsuda tunnistajaid ning
 - f) läbivaatav asutus teeb otsuse või esitab soovitusel õigeaegselt ja kirjalikult ning põhjendab iga otsust või soovitusel.

7. Kumbki lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima korra, millega nähakse ette
 - a) ajutised kiirmeetmed, et tarnijal oleks võimalik hankes edasi osaleda. Need ajutised meetmed võivad kaasa tuua hankemenetluse peatamise. Selles korras võib olla ette nähtud, et selliste meetmete kohaldamise üle otsustamisel võib arvesse võtta nende ülekaalukalt ebasoodsaid tagajärgi asjakohastele huvidele, sealhulgas avalikele huvidele. Meetmete võtmata jätmist põhjendatakse kirjalikult; ning
 - b) parandusmeetmed või tekkinud kahju hüvitamine, kui läbivaatav asutus on teinud kindlaks, et lõikes 1 osutatud rikkumine või eiramine on aset leidnud. Tekkinud kahju hüvitamine võib piirduda kas pakkumuse ettevalmistus- või vaidlustamiskuluga või mõlemaga.

ARTIKKEL 28.20

Katvuse muudatused ja parandused

1. ELi pool võib muuta või parandada 28-A lisa ja Tšiili võib muuta või parandada 28-B lisa.

Muudatused

2. Kui lepinguosaline kavatsab muuta oma lisa lõike 1 kohaselt, teeb ta järgmist:
 - a) teatab teisele lepinguosalisele sellest kirjalikult ja
 - b) esitab teates ettepaneku teha teise lepinguosalise jaoks sobivad kompenseerivad kohandused, mis võimaldaksid säilitada katvuse ulatuses, mis on võrreldav muudatuse-eelse kaetusega.
3. Olenemata käesoleva artikli lõike 2 punktist b ei pea lepinguosaline esitama kompenseerivaid kohandusi, kui muudatus puudutab hankeüksust, mille üle lepinguosaline on tegelikult kaotanud oma kontrolli või mõju. Loetakse, et valitsus on tegelikult kaotanud kontrolli või mõju käesoleva lepinguga hõlmatud hanke üle, mida korraldab 28-A või 28-B lisa A, B või C jaos loetletud hankeüksus, selle hankeüksuse hankega seotud ulatuses, kui hankeüksus on avatud konkurentstile turgudel, millele juurdepääs ei ole piiratud.
4. Kui lepinguosaline teatab teisele lepinguosalisele lõike 2 kohaselt oma lisa kavandatavast muutmisest, esitab teine lepinguosaline kirjaliku vastuväite, kui ta vaidlustab selle, et
 - a) lõike 2 punkti b alusel kavandatud kohandus on piisav, et säilitada katvus tasemel, mis on võrreldav vastastikku kokku lepitud tasemega; või
 - b) muudatus on seotud hankeüksusega, mille üle lepinguosaline on lõike 3 kohaselt tegelikult kaotanud kontrolli või mõju.

Teine lepinguosaline esitab kirjaliku vastuväite 45 päeva jooksul pärast käesoleva artikli lõike 2 punktis a osutatud teate kättesaamist; vastasel juhul loetakse, et ta on kohanduse või muudatusega nõus, sealhulgas 38. peatüki kohaldamisel.

Parandused

5. Lepinguosalised käsitlevad järgmisi 28-A või 28-B lisa tehtavaid muudatusi puhtformaalset laadi parandustena, tingimusel et need ei mõjuta käesoleva peatükiga ette nähtud vastastikku kokku lepitud katvust:

- a) üksuse nime muutmine;
- b) kahe või enama 28-A või 28-B lisa A, B või C jaos loetletud üksuse ühinemine;
- c) 28-A või 28-B lisa A, B või C jaos loetletud üksuse jagunemine kaheks või enamaks üksuseks, mis kõik lisatakse 28-A või 28-B lisa samas jaos loetletud hanketüksuste hulka.

6. Kui lepinguosaline teeb ettepaneku vastavalt kas 28-A lisa või 28-B lisa parandamiseks, teatab ta sellest teisele lepinguosalisele iga kahe aasta järel pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva.

7. Lepinguosaline võib esitada teisele lepinguosalisele vastuväite kavandatud paranduse kohta 45 päeva jooksul pärast kõnealust teatamist. Vastuväite esitamise korral esitab lepinguosaline põhjendused selle kohta, miks kavandatud paranduse puhul ei ole tema arvates tegemist lõikes 5 sätestatud muudatusega, ning kirjeldab kavandatud paranduse mõju käesoleva peatükiga ette nähtud vastastikku kokku lepitud katvusele. Kui 45 päeva jooksul pärast teate saamist ei ole kirjalikku vastuväidet esitatud, siis leitakse, et lepinguosaline on kavandatud parandusega nõus.

Konsultatsioonid ja vaidluste lahendamine

8. Kui teine lepinguosaline vaidlustab kavandatava muudatuse või paranduse 45 päeva jooksul, püüavad lepinguosalsed pärast teate kättesaamist lahendada küsimuse konsultatsioonide teel. Kui lepinguosalsed ei jõua kokkuleppele 60 päeva jooksul pärast vastuväite kättesaamist, võib lepinguosaline, kes soovib muuta või parandada oma lisa, lasta asja lahendada käesoleva osa kohases vaidluste lahendamise menetluses. Kavandatav muudatus või parandus jõustub üksnes siis, kui mõlemad lepinguosalsed on kokku leppinud, või lõpliku otsuse alusel 38. peatükis sätestatud korras.

9. Kui käesoleva artikli lõike 8 kohase konsultatsioonimenetluse käigus kokkuleppele ei jõuta, ei vabasta see lepinguosalsi kohustusest pidada konsultatsioone 38. peatüki alusel.

ARTIKKEL 28.21

Riigihangete allkomitee

Lepinguosalise taotlusel tuleb artikli 8.8 lõike 1 kohaselt moodustatud riigihangete allkomitee (edaspidi „allkomitee“) kokku, et tegeleda käesoleva peatüki rakendamise ja toimimisega seotud küsimustega, nagu:

- a) riigihangetega seotud küsimused, mille lepinguosaline on komiteele edastanud;
- b) lepinguosaliste koostöötegevuse jälgimine artikli 28.23 kohaselt;
- c) väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate käesoleva lepinguga hõlmatud hangetes osalemise hõlbustamine, nagu on sätestatud artiklis 28.22; ning
- d) arutelud artikli 28.6 lõike 7 kohase ühtse juurdepääsupunkti rakendamise seisu üle.

ARTIKKEL 28.22

Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate osalemise hõlbustamine

1. Lepinguosalised tunnistavad väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi „VKE-d“) olulist panust majanduskasvu ja tööhõivesse ning VKE-de riigihangetes osalemise hõlbustamise tähtsust.
2. Lepinguosalised tunnistavad elektrooniliste hangete tähtsust selles, et need tagavad läbipaistvuse ja seeläbi hõlbustavad VKE-de osalemist hankemenetlustes.
3. Lepinguosalised tunnistavad ka mõlema lepinguosalise tarnijate ja eelkõige VKE-de vaheliste äriliitude, sealhulgas ühise pakkumismenetlustes osalemise tähtsust.
4. Lepinguosalised võivad:
 - a) anda teavet meetmete kohta, mida nad kasutavad VKE-de riigihangetes osalemise toetamiseks, edendamiseks, julgustamiseks või hõlbustamiseks;
 - b) teha koostööd mehhanismide väljatöötamisel, et anda VKE-dele teavet käesoleva peatükiga hõlmatud hangetes osalemise vahendite kohta.

5. Selleks et hõlbustada VKE-de osalemist käesoleva lepinguga hõlmatud hangetes, teeb kumbki lepinguosaline võimaluste piires järgmist:

- a) esitab VKE-de määratluse elektroonilises portaalis;
- b) püüab teha kõik hankedokumendid tasuta kättesaadavaks;
- c) võtab mis tahes muid meetmeid, mis on ette nähtud selleks, et hõlbustada VKE-de osalemist käesoleva peatükiga hõlmatud riigihangetes, tingimusel et sellised meetmed ei ole teise lepinguosalise ettevõtete suhtes diskrimineerivad.

ARTIKKEL 28.23

Koostöö

1. Lepinguosalised teevad kõik endast oleneva, et arendada koostööd, et saavutada parem arusaamine oma vastavatest riigihankesüsteemidest ja parem juurdepääs oma turgudele sellistes küsimustes nagu:

- a) kogemuste ja teabe vahetamine näiteks õigusraamistiku, parimate tavade ja statistika küsimustes;

- b) tarnijate osalemise hõlbustamine käesoleva lepinguga hõlmatud hangetes, eelkõige VKE-de puhul;
 - c) elektrooniliste vahendite väljatöötamine ja ulatuslikum kasutuselevõtt riigihankesüsteemides;
 - d) suutlikkuse suurendamine, soodustades valitsusametnike ja hankeüksuste töötajate õppimist üksteise kogemustest, et täita käesoleva peatüki sätteid.
2. Lepinguosalised teatavad artiklis 28.21 osutatud allkomiteele kõigist sellistest tegevustest.

ARTIKKEL 28.24

Lisaläbirääkimised

Artiklis 28.21 osutatud riigihangete allkomitee vaatab käesoleva peatüki toimimise üle ja võib hiljemalt neli aastat pärast käesoleva lepingu jõustumist teha ühiskomiteele ettepaneku soovitada lepinguosalistel pidada lisaläbirääkimisi, et veelgi hõlbustada turulepääsu.